

ΚΟΝΙΤΣΑ

61. Μάρτης - Απρίλης 1995

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 61 . ΔΡΧ. 200
Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Άλυτα προβλήματα	53
Ο ετήσιος χορός της Ένωσης Κονιτσιωτών Ι.Τ.	54
Κόνιτσα Σωκρ. Οικονόμου	55
Η εκπαίδευση στην Κόνιτσα, Ι. Τσάγκα	57
Μνήμες του 1940 και της Εθν. Αντίστασης Λ. Βλάχου	62
Λαϊκά ανέκδοτα, Αναστ. Ευθυμίου	66
Γλωσσάρι Θ. Ζιώγα	68
Τοπωνυμίες Παλαιοσελλίου, Η. Παπαζήση	72
Ποτέ πιά!!! Γιάννη Γκρέστα	73
Ο Θύμιο Γάκης Β. Αρχιμανδρίτη	75
Ο Αργαλειός και το δημ. τραγούδι Ν. Ρεμπέλη	80
Λαογραφικά ενθυμήματα Γ. Μπούρη	82
Ο Γούσια Παπακώστας. Β. Λαμπρίδη	83
Το μήνυμα της 25ης Μαρτίου Λ. Εζνεπίδη	84
Κεφαλοχώρι Σ. Φασούλη	86
Εκδήλωση στο Κεφαλοχώρι Μ. Σδούκου	87
Από το Σύλλογο Οξυάς Θ. Πορφύρη	89
Απόκριες στο Πεκλάρι Β. Βουρδούκα	90
Φιλοπρόοδος Σύλλογος Μαζίου	92
Απορία ψάλτου... Βήξ Αχ. Κολιού	93
Ωρα αιχμής Α.Π.	95
Θερμά ευχαριστήρια Β.Ν.	96
Έφυγε ένας Έλληνας! Β. Λαμνάτου	97
Ειδήσεις-Κοινωνικά	98

Φωτ. εξωφ. Σ.Τ. - Στο Σμόλικα

**Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή**

**Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος**

**Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:**

Σωτ. Τουφίδης
Κόνιτσα 44.100

Τηλ. (0655) 22.464 - 22.212

**Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 1500
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα**

Γραφικές Τέχνες

ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

Βαλαωρίτου 25 - Ιωάννινα

Τηλ.-Fax: (0651) 77358

Άλυτα Προβλήματα

Η Επαρχία μας είχε και έχει πολλά προβλήματα που διαιωνίζονται χωρίς προοπτική λύσης: Είναι η μετανάστευση και φυγή από τα χωριά, με αποτέλεσμα την ερήμωσή τους.

Τι νάκανε ο κοσμάκης, αφού η Πολιτεία δεν θέλησε ν' αξιοποιήσει τον τόπο για να καλυτερεύσει τη ζωή των κατοίκων!

(Πάντα πρώτοι οι άνθρωποι αυτής της περιοχής στην προσφορά και τις θυσίες και τελευταίοι στις απολαυές).

Απελπισμένοι βρήκαν τη λύση της φυγής με τα γνωστά επακόλουθα.

Μετά το φλέγον θέμα της δουλειάς, πάμε στην Υγεία. Χρόνια και χρόνια περιμένουμε τη λειτουργία του Κέντρου Υγείας.

Υπουργοί έρχονται υποσχόμενοι και απέρχονται λησμονούντες: κατήντησαν το Κ.Υ. "γιοφύρι της Άρτας" αφού δε "σπεριώνει" η λειτουργία του.

Αλλά και με το άνοιγμα προς Αλβανία από τη Μέρτζιανη, τίποτα δεν έγινε ως τώρα. Ο δρόμος προς Δίστρατο-Βασιλίτσα, ακόμα να τελειώσει.

Πολλά, λοιπόν, τα προβλήματα και πολλές φορές τα επισημάναμε κι εμείς κι άλλοι φορείς...

Τελευταία όμως, μας προέκυψε κι άλλο μεγάλο πρόβλημα, που γιατί δεν ευθύνονται οι άλλοι φταίμε εμείς, γιατί το δημιουργήσαμε οι ίδιοι. Είναι τα σκουπίδια.

Με την εμφάνιση του νάυλον και το πλαστικού, γέμισαν οι δρόμοι, οι ρεματιές, οι καλύβες, τα πηγάδια των χωριών από κάθε λογής σκουπίδι - και οποιοσδήποτε μπορεί να διαπιστώσει αυτή την απαράδεκτη κατάσταση.

Κάτι πρέπει να γίνει και μάλιστα το ταχύτερο.

Με τη συνένωση των Κοινοτήτων σε Δήμους, όταν βέβαια το καταλάβουμε και το πράξουμε, αυτό το πρόβλημα θα λυθεί αυτόματα, γιατί θα υπάρχει σε κάθε Δήμο το απορριματοφόρο που θα συγκεντρώνει τα σκουπίδια στον κατάλληλο χώρο, ως τότε όμως, τι κάνουμε;

Εμείς προτείνουμε να κάνουν όλες οι Κοινότητες από μια προσωρινή χωματερή και να υποχρεώνουν τους κατοίκους να ρίχνουν εκεί τα σκουπίδια, διαφορετικά να επιβάλλουν πρόστιμο.

Αν δεν ληφθούν μέτρα θα πνιγούμε στα σκουπίδια!

Ο Ετήσιος Χορός της Ένωσης Κονιτσιωτών

Την Πρωταπριλιά, ημέρα Σάββατο, η Ένωση Κονιτσιωτών πραγματοποίησε τον καθιερωμένο πια ετήσιο χορό στο κέντρο "Λιθαρίτσια". Παραβρέθηκαν περί τα 200 μέλη και φίλοι, αριθμός οπωσδήποτε μικρός αν αναλογισθούμε την πραγματική δυναμικότητα της Ένωσης. Αν κάθε χωριό της επαρχίας εκπροσωπούνταν με 8 μέλη π.χ. θα συγκεντρώνονταν περισσότερα από 300 άτομα. Βέβαια οι λόγοι μη συμμετοχής σ' ένα χορό είναι πολλοί, όπως το οικονομικό οι προτιμήσεις στη διασκέδαση, ανειλημμένες υποχρεώσεις κ.λ.π., πλην όμως αυτό δεν αποκλείει σκέψεις για καλύτερη οργάνωση. Μια σκέψη π.χ. είναι η Ένωση να εξασφαλίσει σύνδεση μ' έναν τουλάχιστον εκπρόσωπο από κάθε χωριό. Η πρακτική αυτή σε συνδυασμό με την πράγματι αξιόλογη προσφορά του Δ/κού Συμβουλίου της Ένωσης να παραχωρεί δωρεάν την αίθουσά της για εκδηλώσεις συλλόγων μπορεί να αποτελέσει μια σημαντική βάση διεύρυνσης της Ένωσης.

Ανεξάρτητα, όμως, από τη συμμετοχή, όσοι παραβρέθηκαν στο κέντρο "Λιθαρίτσια", χωρίς υπερβολή, ξεφάντωσαν με την παραδοσιακή μουσική που έπαιξε το συγκρότημα του Μιχάλη Πανουσάκου.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρου-

σία του και ο δήμαρχος Κόνιτσας κ. Πρόδρομος Χατζνεφρεμίδης με τη σύζυγό του.

Όμως, εκείνο που έδωσε ιδιαίτερο χρώμα στη βραδιά και χειροκροτήθηκε από όλους ανυπόκριτα ήταν η πρωτοβουλία του Δ/κού Συμβουλίου της Ένωσης να τιμήσει δύο ξεχωριστούς εργάτες της επιστήμης και του πνεύματος που έδρασαν στην επαρχία μας. Πρόκειται για τους Δημήτριο Βανδέρα και Αναστάσιο Ευθυμίου.

Ο πρώτος, ως ιατρός στο νοσοκομείο της Κόνιτσας, πρόσφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες στους κατοίκους της επαρχίας μας, παρότι συνταξιούχος, όταν χρειασθεί, εξακολουθεί να προσφέρει. Ο δεύτερος με τις λαογραφικές του συλλογές και δημοσιεύσεις κρατάει ζωντανό το δεσμό του σήμερα με το χθές.

Μέχρι σήμερα το Δ/κό Συμβούλιο της Ένωσης έδειξε και εργατικότητα και φαντασία. Εμείς οι απέξω έχουμε χρέος να το στηρίξουμε με όποιο τρόπο ο καθένας μπορεί. Κάποιος μπορεί να προσφέρει εργασία σ' ένα συγκεκριμένο τομέα, άλλος να παρουσιάσει μια καλή ιδέα, ένας τρίτος να βοηθήσει στο να γίνει γνωστό το έργο της Ένωσης κ.ο.κ.

Συγχαρητήρια, λοιπόν, για ό,τι έγινε μέχρι σήμερα και ευχές για ακόμη υψηλότερα πετάγματα.

I.T.

Ο ΝΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ο νέος Μητροπολίτης Δρυϊ -νουπόλεως Πωγωνια - νής και Κονίτσας κ. Ανδρέας Τρεμπέλας γεννήθηκε στην Πάτρα το 1939 από γονείς που κατάγονταν απ' το χωριό Υψούντα (Στεμνίτσα) Γορτυνίας, απ' όπου καταγόταν και ο γνωστός καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπι -στημίου Αθηνών.

Είναι πυχιούχος της Θεολογικής Σχολής Αθηνών και χειροτονήθηκε σε διάκονο τον Ιούλιο του 1967 από το

Μητροπολίτη Σεβαστιανό.

Παρέμεινε στη Μητρόπολη ως ιεροκήρυκας επί 27 χρόνια.

ΚΟΝΙΤΣΑ

του ΣΩΚΡΑΤΗ Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Αναφιδώντας την Ιστορία του τόπου μας, από το Εικονογραφημένο Ηπειρωτικό Ημερολόγιο "Η ΔΩ-ΔΩΝΗ" του έτους 1896, που εξέδιδε ο Γεώργιος Κ. Γάγαρης διαβάζουμε ανυπόγραφο άρθρο για την Κόνιτσα.

Κατά πάσα πιθανότητα το εν λόγω άρθρο είναι του Γεωργίου Κ. Γάγαρη ή του συνεργάτη αυτού κάποιου Αριστοτέλη Πατέρα (από Κόνιτσα).

Ο Γεώργιος Κ. Γάγαρης κατάγονταν από το χωριό (Αληζώτ Τσιοφλίκι) τώρα Γεροπλάτανος, επαγγελματίας δημοσιογράφος και βουλευτής της περιοχής, εξέδιδε στην Αθήνα από το 1892 μέχρι το 1918 την εφημερίδα "Η φωνή της Ηπείρου" και φιλοξενούσε στις σελίδες της πιο πάνω εφημερίδας του, επώνυμες και ανώνυμες ανταποκρίσεις, οι οποίες χρονολογικά παρουσίαζαν στο

φως της δημοσιότητας τις ωμότητες και βιαιότητες του Τούρκου κατακτητή. Εκτός από την εφημερίδα αυτή εξέδιδε και το Ηπειρωτικό Ημερολόγιο "ΔΩ-ΔΩΝΗΣ" σε δύο τόμους (α' τόμος 1896 και β' τόμος 1899).

Στον Α' άτομο του 1896 και στις σελίδες 83-84 διαβάζουμε το ανυπόγραφο άρθρο με θέμα "Η ΚΟΝΙΤΣΑ". Ας το απολαύσουμε για την γλαφυρότητά του και την ωραία περιγραφή του. (ΚΟΝΙΤΣΑ: ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΔΩΔΩΝΗ 1896. σελίδες 83-86(. Αθήνα.

ΚΟΝΙΤΣΑ

Κόνιτσα, κωμόπολις της Ηπείρου υπαγομένη εις τον νομόν Ιωαννίνων και πρωτεύουσα της ομωνύμου επαρχίας. Αύτη κείται εν τη υπωρεία του δάσους, του καλουμένου Νύμφη, παρά την δε-

ξιάν όχθην του Αώου ποταμού του διαχωρίζοντος την Κόνιτσα από του Ζαγορίου. Η Κόνιτσα, κατά τινας, κείται εν τη θέσει, εν η έκειτο η αρχαία Ερίβοια, η πρωτεύουσα της αρχαιοτάτης, ορεινοτάτης και σχεδόν αγόνου χώρας των Παραναίων κληθέντων ούτω εκ του ποταμού Αώου, ο εκαλείτο Γαύος-Αυος-Αίας-Αώος και σήμερα Βωβούσα. Κατ' άλλους εν τη σημερινή Κονίτση έκειτο η Κνωσσός εξ ης έχει και το όνομα Κνωσσός-Κονισσός-Κόνισσα-Κόνιτσα. Της αρχαιοτάτης ταύτης πόλεως σώζονται λείψανα φρουρίων Ρωμαϊκών χρόνων. Ο εισερχόμενος εις Κόνιτσαν το πρώτον, διέρχεται δια της νεοδημίου γεφύρας, υψηλοτάτης, θαύμα ιδέσθαι, και επ' αυτής ιστάμενος βλέπει μετ' εκπλήξεως την εκτεινομένην χαράδραν, ένθεν δε και ένθεν αυτής τους φοβερούς βράχους των αποκρήμνων και χιονοσκεπών βουνών του Παπίγκου και Λύγκου, οίτινες, Κύριος οίδε, πόσα έτη και πόσους αιώνας εκρειασθησαν, ίνα διαρραγώσιν απ' αλλήλων, εν τοις εγκάτοις αυτών τα ακοίμητα εργοστάσια του Βεζουβίου αποκρύπτοντες. Εν τω μέσω ταύτης της χαράδρας κείται επί τινος λοφίσκου η μονή του Στομίου. Και ακούων τους εκκωφωτικούς ήχους των υδάτων του Αώου και των ανέμων και στρέφων τα όμματα ο επισκέπτης βλέπει την τερπνοτάτην κοιλάδα της Κονίτσης ην ο ελικοειδώς διασχίζων αυτήν Αώος αρδεύει και κυκλούμενος υπό αναριθμητών ουρανομήκων ορέων, οίον του Λύγγου, Μερόπης, Γράμμου, Αεροπού, και άλλων καταλαμβάνεται υπό ποιητικού οίστρου και αίφνης αύθις καταλαμβάνεται υπό Δωρικής μελαγχολίας. Προχωρών ο επισκεπτόμενος την

Κόνιτσαν, βλέπει τας οικίας αυτής αίτινες κείται αμφιθεατρικώς και καταλαμβάνεται υπό θαυμασμού επί τη θέα τινών ποικιλοχρώμων οικιών σποραδικώς κειμένων και τινων παμεγίστων κτιρίων, Οθωμανικών οικιών, ως διακρίνεται η οικία του Γιαγιαβέν και η ιδιόρρυθμος μεγαλόπρεπής οικία του Σιαήμβέν, ωσαύτως διακρίνεται ο στρατών και η εκκλησία του αγίου Νικολάου.

Η Κόνιτσα οικείται υπό 800 οικογενειών, των πλείστων χριστιανικών, απάντων των κατοίκων λαλούντων την ελληνικήν γλώσσαν. Οι κάτοικοι της Κονίτσης είναι αυτόχθονες Ηπειρώται διατηρούντες αρχαία ήθη και έθιμα, οίον τας θρησκευτικάς πανηγύρεις και εμπορικάς. Αι θρησκευτικάς πανηγύρεις σκοπούσι την προσευχήν και διασκέδασιν, εν αις άδουσι τοπικά και χορεύουσι τους κυκλικούς χορούς. Η δε εμπορική πανήγυρις τελείται περί τα τέλη Σεπτεμβρίου, καθ' ην φοιτώσιν εις Κόνιτσαν πλείστοι άνθρωποι εκ των διαφόρων πόλεων και χωρίων της Ηπείρου και Αλβανίας. Η Κόνιτσα είναι έδρα καϊμακάμη και μητροπολίτου ως εκκλησιαστικού άρχοντος, με τον τίτλον μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσης. Διατηρεί αφ' ικανών χρόνων Ελληνικά Σχολεία. Ιδιάζων γνώρισμα της γλώσσης των Κονιτσιωτών είναι η προφορά του σ εις ch και ο τονισμός των αορίστων των ρημάτων επί της παραληγούσης ως εχορεψάμαν, εφαγάμαν, λείψανον ίσως του γλωσσικού ιδιώματος των Δωριέων. Σημειωτέον ότι οι κάτοικοι Κονίτσης διακρίνονται, επί εφυσία, αλλά δεν είναι φίλοι των Μουσών, επαγγέλλονται εν τη ξένη ως επί το πλείστον, τον αρτοποιόν.

Η εκπαίδευση στην Κόνιτσα και τα χωριά της μετά την Αλώση (1453) και μέχρι του 1913.

(συνέχεια του Προηγούμενου)

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΟΥ

Ιωάννη Β. Τσάγκα

Διδακτικά μέσα και βιβλία

Στα "κοινά σχολεία" το ντιν-νταν της Καμπάνας προσκαλούσε τα παιδιά στο σχολείο κάθε πρωί. Στα σκαρφαλωμένα στις "Πίνδου τις κορφές" χωριά της Κόνιτσας οι μικροί μαθητές έπρεπε να περπατούν κάτω από τη βροχή ιδίως στους απομακρυσμένους μαχαλάδες που είχαν ένα κοινό σχολείο ή για να πάνε να φοιτήσουν σε άλλο χωριό, στο σχολαρχείο. Παραμάσχαλα κρατούσαν το ξύλο για τη θερμάστρα του σχολείου και το δάσκαλο. Απ' το λαιμό τους κρέμονταν η μάλλινη σάκκα (τροβάς) που είχε την Αφλάδα ή Αλφάδα, τις πέννες, τα μολύβια και το πλακοκόντυλο.⁶³ Η Αλφάδα είχε το αλφάβητο, τα 24 γράμματα της ελληνικής γλώσσας με κεφαλαία και μικρά και τις συλλαβές σε δεκαεπτά σειρές, συνδυασμούς συμφώνου και φωνήεντος, απ' όπου μνούνταν στην πρώτη ανάγνωση. Η Αφλάδα των προσευχών μικρή κι ολιγοσέλιδη κι αυτή περιείχε τις σχολικές προσευχές: Εις το όνομα του Πατρός, Βασιλεύ Ουράνιε, Άγιος ο Θεός... κ.λ.π. Σε ηπειρωτικό κώδικα του 1815 βρέθηκε απογευματινή προσευχή που μελωδούσαν τα Ηπειρωτόπουλα της Τουρκοκρατίας και την είχε γράψει ο Αναγνώστης Γεωργίου Ζήκος Μπιστρέκης, μαθητής του Πατροκοσμά.⁶⁴

Παλαιότερα χρησιμοποιούσαν τα πινακίδια. Σανιδένια πινάκια που ο δάσκαλος έγραφε τα ψηφία της Άλφα-Βήτας και τα έδινε στα παιδιά να τα μάθουν. Πολλές φορές τα πινακίδια είχαν πλάτη τραγίσια. Στην αρχή ήταν γραμμένος ένας σταυρός, τα 24 γράμματα της Άλφα-Βήτα και οι αριθμοί από το 1 έως το 10. Από την άκρη του τριγώνου ήταν δεμένο το δειχνί, ένα ξυλαράκι ξυσμένο που μ' αυτό έδειχναν τα γράμματα και τους αριθμούς.

Στα σχολεία της πρωϊμης τουρκοκρατίας διδάσκονταν τ' Οκτωήχι (Η Οκτώηχος) το γνωστό εκκλησιαστικό βιβλίο με τους 8 ήχους της Βυζαντινής Μουσικής), το Ψαλτήκι (Το βιβλίο της Π.Δ. που περιέχει τους ψαλμούς του Δαβίδ). Το Ωρολόγιο, το Ευαγγέλιο, ο Απόστολος, η ακολουθία του Αναγνώστη και βίο, των Αγίων της Εκκλησίας μας. Η εκπαίδευση αυτά τα δύσκολα χρόνια ήταν εκκλησιοκεντρική και λατρευτική, γιατί αυτό διευκόλυνε το έργο της παιδείας των υποδούλων.

Η διδασκαλία τότε ήταν κυρίως προφορική και βασιζόνταν στην απομνημόνευση των προσευχών, τραγουδιών, δημοτικών και κλέφτικων στην κανοναρχία στο Ψαλτήρι. Οι γραμματοδιδάσκαλοι δίδασκαν τα κολουβογράμματα, ανάγνωση, γραφή, αριθμητική και τις τέσσερις πράξεις των ακεραίων, προσευχές και τραγούδια. Λίγο αργότερα στα σχολεία που υπήρχαν δάσκαλοι και βιβλία διδάσκονταν τα πινακίδια, έγραφαν στην αμμοδόχο και από βιβλία χρησιμοποιούσα τον Αλφαβητάρι Προσευχητάρι, Αναγνωσματάριο, Αριθμητική, Ιερά Ιστορία, Αρχαία Ελληνικά, Ιστορία, Πανταζή, Γραμματική Γενναδίου Αριθμητική Μάναρη, Γεροστάθη, Γεωγραφία και Ζωολογία και από την Γ' Τάξη Ψαλτήρι και Οκτωήχι.⁶⁵

Στα ελληνικά σχολεία (Σχολαρχεία) διδάσκονταν προσευχές, στοιχεία κοσμογραφίας, γεωγραφία, Ελληνική μυθολογία και διάφορες άλλες γενικής φύσεως γνώσεις.⁶⁶ Στις δύο δέ τάξεις του Ελληνικού κατά τα τελευταία έτη της Οθωμανικής κυριαρχίας διδάσκονταν: Χρηστομάθεια, Γραμματική, Κατεβαίνη, Αναγνωστικό Μέγα, Ιερά Ιστορία, Κατήχηση, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Αριθμητική Χατζηδάκη, Γεωγραφία Μυστακίδη, Φυτική, Συντακτικό, τα Ελληνικά του Ξενοφώντος (Κύρου Ανάβασις), Γεωμετρία και Γαλλικά.⁶⁷

Οι μαθητές των σχολείων στην Τουρκοκρατία σε ωρισμένα χωριά της Ηλείου τις μεγάλες γιορτές και τις Κυριακές στην Εκκλησία έλεγαν: Το πιστεύω, το πάτερ ημών, τον Απόστολο, τον προΐμιακό στον Εσπερινό, το καταξίωσον Κύριε, το Άγιος ο Θεός... κανοναρχούσαν στο Ψαλτήρι και βοηθούσαν τους Ιερείς στη διάρκεια της Θείας λειτουργίας. Πολλά δε παιδιά χειροθετούνταν "Αναγνώστες".

Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

Μέθοδοι

Προεκειμένου οι μικροί μαθητές να κατακτήσουν το μηχανισμό της ανάγνωσης μάθαιναν από το "δεφτέρι" της Αφλάδας τα μικρά και κεφαλαία γράμματα και με την αντίστροφη σειρά σχημάτιζαν συλλαβές. Κάθε σύμφωνο με όλα τα φωνήεντα. Έτσι από τα γράμματα προχωρούσαν στις συλλαβές, από τις συλλαβές στις λέξεις και από τις λέξεις στις προτάσεις. Έκαναν χρήση της ομαδικής συλλαβιστής μεθόδου της πρώτης ανάγνωσης που βασιζονταν στην Ερβαρτιανή μέθοδο, την αναλυτικοσυνθετική συλλαβιστική. Μάθαιναν δε ολόκληρες προτάσεις, ποιήματα, προσευχές, χωρίς να "γιγνώσκουν" αυτά που διάβαζαν.

Την ανάγνωση ακολουθούσε η γραφή. Σ' όλα σχεδόν τα σχολεία, υπήρχε προ της έδρας του δασκάλου η αμμόδοχος, ένα μεγάλο ξύλινο κουτί με στενό ξύλινο πλαίσιο που το γέμιζαν με ψιλή καθαρή άμμο και το έβαζαν στο πάτωμα της αίθουσας. Εκεί με το δείκτη του χεριού έγραφαν την Άλφα-Βήτα και τα αριθμητικά σύμβολα. Αργότερα χρησιμοποιήθηκε ο μαυροπίνακας, οι κιμωλίες, το λαγοπόδαρο, το αβάκιο, το πλακοκόντυλο με το οποίο οι μαθητές εξασκούσαν στην καλλιγραφία.

Πολλοί δάσκαλοι, όπως ένας ονόματι Γκιώκας στη Β. Ήπειρο, χρησιμοποιούσε για την εκμάθηση της Άλφα-Βήτα την αυτοσχέδια ιδιοπτική μέθοδο παρομοιάζοντας τα γράμματα με αντικείμενα της καθημερινότητας π.χ. α=σταμνί, β=πιστόλι, γ=γκλίτσα κ.λ.π.⁶⁸

Η διδασκαλία πολλές φορές γίνονταν μετά ραβδισμών, φαλλάγγων και μαστιγώσεων⁶⁹.

Παραδοσιακοί μέθοδοι διδασκαλίας που εφαρμόζαν τα σχολεία της τουρκοκρατίας ήταν: η μονολετική εξήγηση, η ψυχαγωγία.

Κατά την ύστερη τουρκοκρατία, όταν τα σχολεία πολλαπλασιάστηκαν και εστερούντο δασκάλων εφήρμοσαν την αλληλοδιδασκτική μέθοδο την οποία όπως είναι γνωστό η Β. Εθνική Συνέλευση που συνήλθε στο Άστρος της Κυνουρίας ενέκρινε και αποφάσισε να εισαχθεί σ' όλα τα κοινά σχέδια της χώρας.⁷⁰

Ο δε πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδος με το υπ' αριθμ. 1032/12-8-1830 δ/γμα καθιέρωσε ως επίσημη μέθοδο σε όλα τα σχολεία της επικράτειας την αλληλοδιδασκτική μέθοδο σύμφωνα με το εγχειρίδιο του Γάλλου Zagarin, τη μετάφραση του οποίου επιμελήθηκε ο πρώτος Έλληνας παιδαγωγός Ιω. Κοκκώνης.⁷¹ Με την αλληλοδιδασκτική μέθοδο επιτυγχάνουν οικονομία χρόνου και χρημάτων. Αργότερα εφαρμόστηκε η συνδιδασκτική μέθοδος όπου οι μαθητές διδάσκονταν μεταξύ τους.

Δάσκαλοι

Οι Δάσκαλοι της υπό εξέταση περιόδου ήταν αρχικά ιερείς και μοναχοί, ολιγογράμματοι απόφοιτοι των κοινών σχολείων, αυτοδίδακτοι, αργότερα απόφοιτοι των Σχολαρχείων και της Ζωσιμαίας Σχολής των Ιωαννίνων όπου μετά από φοίτηση σ' αυτή 7 χρόνων διορίζονταν με έγγραφο του Μητροπολίτη.

Οι απλοί όμως αυτοί δάσκαλοι στόχευαν στην ελληνοπρεπή και χριστιανοπρεπή μόρφωση των μαθητών τους, καλλιεργούσαν όσο μπορούσαν το απελευθερωτικό από κάθε μορφή δουλείας Θρησκευτικό συναίσθημα, τόνωναν την εθνική υπερηφάνεια πολλές φορές με κίνδυνο της ζωής τους. Στόχευαν από διδακτικής πλευράς να μαθαίνουν λογαριασμούς, τα σχολιαρόπαιδα να διαβάζουν, και να γράφουν. Να είναι ακόμη καλλιγράφοι, αλλά και πιστοί τηρητές της προγονικής ορθόδοξης πίστης και ζωής.

Αντιμετώπιζαν πολλά και από πολλούς. "Οι λεγόμενοι άρχοντες, μοχθηροί, κηφήνες μισομαθείς και φωτοσβέσται και των μαθήσεων εχθροί και διώκται υπάρχοντες, ου μόνον τα ίδια τέκνα, αλλά και τα των λοιπών κατοίκων εκράτουν από φθόνον εις παχυλή αμάθειαν ίνα μη εκπαιδευθέντες οι χωρικοί καταφρονήσωσι τους ψωροάρχοντες".⁷²

Είναι χαρακτηρισικά όσα γράφει ο ηπειρωτογράφος -Ιστορικός και λαογράφος. Αλ. Μαμμόπουλος στο βιβλίο του Σχολεία και Δάσκαλοι του αλύτρωτου Ελληνισμού. "Μέσα στο ζόφο της δουλείας εδούλευαν οι εθνικοί διδάσκαλοι σαν το σάρακα, πολλές φορές με σύνεσι, πολλές φορές με τόλμη, την οποίαν επλήρωσαν. Η νεανική τους ορμή τους ωδήγε στα πιο επικίνδυνα παιγνίδια με το θάνατο. Ο διδάσκαλος Χαρ. Ρεμπέλης από τη Βούρ

Κόνιτσα

μπιανη της Κόνιτσας, μυσταγωγός του επαγγέλματος, εισήγαγε προ του Δώδεκα, στη Βήσσανη της Ηπείρου κυριολεκτικώς κάτω από τη μύτη των Τούρκων, το "όλη δόξα όλη η χάρι, άγια μέρα ξημερώνει" και ο Αθαν. Μύλος από τη Δερβιτσάνη Δροπόλεως έπαιζε μπροστά σε αγάδες του Αργυροκάστρου, που έχασκαν, στροφές του Εθνικού Ύμνου με το μαντολίνο του σε σημείο που εκείνοι του ζητούσαν να τις επαναλάβη με την προτροπή! Δάσκαλε! Ξαναπαιζτο, δάσκαλε!".

Αυτοί οι δάσκαλοι και αυτά τα απλά σχολεία ήταν το "νεοελληνικό κατόρθωμα"⁷³ για να μπορέσει ο πολυβασανισμένος ηπειρωτικός λαός να προχωρήσει στο νικηφόρο αγώνα της απελευθέρωσης του 1912 και 13. Αυτά τα σχολεία των Ιωαννίνων και αυτοί οι δάσκαλοι επέδρασαν με τον τρόπο τους κι έτριξαν τα θεμέλια της Οθωμανικής κυριαρχίας στην Ήπειρο. Αυτά τα σχολεία και αυτοί οι δάσκαλοι οδήγησαν στα σχολεία και τους ηπειρώτες δασκάλους και καθηγητές του κατοπινού καιρού.

"Εις αυτήν την ανθηράν κατάστασιν -σημειώνει ο Γ. Παΐσιος - ευρίσκοντο τα περισσότερα Σχολεία της Επαρχίας μας και της Ηπείρου εν γένει, ότε η Ελλάς, δια του ενδόξου πολέμου του 1912-13 μας εχάρισε την ελευθερίαν".

Ζέρμα 20 Ιουλίου 1994 - Ιωάννης Β. Τσάγκας

Υ.Γ. Αν κάποιος συντοπίτης μας έχει κάποια στοιχεία που αφορούν την εκπαίδευση στην Κόνιτσα και στα χωριά μας για την παραπάνω περίοδο (1453-1913) παρακαλείται να μας τα ταχυδρομήσει (Φωτοαντίγραφα) στη Διεύθυνση μας: Μπαϊρακτάρη 39-41 11526 ΑΘΗΝΑ προκειμένου να δημοσιευθούν συμπληρωματικά ή σε μια άλλη ενδοχομένως πληρέστερη μελέτη. Ευχαριστώ.

Βιβλιογραφικές παραπομπές

1. Ν. Νicol Το Δεσποτάτο της Ηπείρου Η.Χ. τομ. 30 Ιωάννινα 1993 (Ανατ.) σ. 48.
2. Βλ. σχετικά Κ. Άμαντου . Οι Χριστιανοί και ο ορισμός του Σινάν Πασά Η.Χ. τομ. 5 Ιωάννινα 1930 σ. 208.
- Ι. Λαμπρίδη, Ηπειρωτικά Μελετήματα, τομ. Α΄ Ιωάννινα 1971, σ. 41.
- Α. Βακαλοπούλου, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού. Θεσ/νίκη 1961, σ. 202. Αθηναγόρα. Η εν τω φρουριώ των Ιωαννίνων σχολή των Δεσποτών ΔΙΕΕ 819226537.
3. Ν. Νicol. The Despotate of Epirus 1204-1267 Oxford 1957, σ. 42.
4. Τρ. Ευαγγελίδου, Τα ελληνικά σχολεία από της αλώσεως (1453) μέχρι του 1893 . Εν Αθήναις 1933.
5. Φ. Μιχαλοπούλου, Τα Γιάννενα και η ΝΕ αναγέννηση (1648-1820) Αθήνα 1930 και Μ. Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου. Η ήπειρος στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και η Εθν. αναγέννηση Ιωάννινα 1982, σ. 15.
6. Γ. Κωσταντίνου, Λεξικό τετραγλωσσο Βενετία 1758, εκδ. Β΄ 1801 πρόλογος.
7. Γ. Μεταλληνού, Τουρκοκρατία, Αθήνα 1990 σ. 133.
8. C. Frazee Ορθόδοξος Εκκλησία και Ελληνική ανεξαρτησία 1821-1852 (Μτφ. Ι. Ροηλίδης) Αθήνα 1987, δ. 20.
9. C. Diehl, The Greek Church and Hellenism στο: Greece in Evolution G. F. Abbott, London 1919, p. 56.
10. Πρβλ. Γ. Κρουσταλλάκη. Η επί Τουρκοκρατίας Ελληνική παιδεία Περίοδ. Ακτίνες 1971 (Αν. 1976) σ. 8.
11. Είναι χαρακτηριστικά όσα διαλαμβάνει ο κανόνας της Συνόδου του 1593 που συνήλθε στον Πανάγιο Τάφο υπό του Πατριάρχου Ιερεμίου του Β΄ Κων/πόλεως. "Εκαστον επίσκοπον εν τη εαυτού παροικία φροντίδα και δαπάνην την δυναμένην ποιείν, ώστε τα Θεία και ιερά γράμματα διδάσκεισθαι, βοηθείν δε κατά δύναμιν τοις εθέλουσι διδάσκειν και τοις μαθείν προαιρουμένοις εάν των επιτηδείων χρειαν έχωσι" Κ. Σάθα, Βιογραφικόν σχεδιάσμα περί του Πατριάρχου Ιερεμίου Β΄ (1572-1594). Εν Αθήναις 1870. σ. 91.
12. Βλ. Φειδά. Το πρόβλημα του σκοπού της παιδείας στο νεώτερο ελληνισμό στο: Σύναξη Φθινόπωρο 1983, σ. 11.
13. Μ. Παρανίκα, Σχδεδιάσμα περί της εν τω Ελληνικό έθνει καταστάσεως των γραμμάτων από της αλώσεως Κων/πόλεως (1453) μέχρι των αρχών της ενεστώσης (ΙΘ΄) εκατοντάετηρίδος Κων/πόλις 1867, σ. 6.
14. Βλ. Ιω. Τσάγκα. Η θρησκευτική αγωγή στο εκπ/κό έργο του Ιωάννη Καποδίστρια Αθήνα 1992 σ. 25 και εξής όπου γίνεται λόγος για τη θρ. αγωγή στην προεπαναστατική περίοδο και τους παράγοντες που συνετέλεσαν στη διαμόρφωσή της.
15. Αθηναγόρα Μητρ. Παραμυθίας στο: Περιοδ. ΗΧ. τομ. 4, 1929, σ. 20.

ΚΟΝΙΤΣΑ

16. Βλ. Πρεσβ. Δ. Τάτση. Τα μοναστήρια της Επαρχίας Κονίτισης Θεσ/νίκη 1987 όπου ιστορικά και άλλα στοιχεία γι' αυτά.
17. Στ. Γκατζοπούλου, Ιερά Σταυροπηγιακή Μονή Μολυβδοσκεπάστου. Περιοδ. Κόνιτσας τευχ. 3. 1964, σ. 3. και ιδίου Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Μολυβδοσκεπάστου Αθήναι 1972, σ. 26.
18. Στ. Γκατζοπούλου, στο ίδιο, σ. 5.
19. Βλ. σχετικά Λ.Ι. Βρανούση, Χρονικά της Μεσαιωνικής και Τουρκοκρατούμενης Ηπείρου Ιωάννινα 1962, σ. 168 και εξής όπως και Διον. Ζακυνθινού, Ανέδκτον κτιτορικόν εκ Βορείου Ηπείρου στο ΕΕΒΣ 14 έτους 1938, σ. 277.
20. Ι. Λαμπρίδη, Ιερά εν Ηπείρω Σκηνώματα ... σ. 40.
21. Ν. Μυστακίδη Εφημ. "Κωνσταντινούπολις" 21 Οκτ. 1894 Φ. 227 και ιδίου Εφημ. "Φωνή Ηπείρου" έτους 1895 Φ. 133, όπου αναφέρει ότι τα χειρόγραφα, Ιερά βιβλία γραφέντα εν τη Ιερά Μονή Μολυβδοσκεπάστου, εσώζοντο επί των ημερών του στις ιερές Μονές και τους Ναούς Δρυϊνουπόλεως και Δελβίνου και συνεχίζει. "... Εις την Μονήν ταύτην εμόναζον τριάντα έως τεσσεράκοντα καλόγηροι, οίτινες εκαλλιέργουν τα γράμματα, διότι και ως λέγεται και ως σημειώνεται, εγράφοντο εκκλησιαστιά βιβλία".
22. Στοιχεία σημαντικά για την ιστορία της Μονής Βελλάς μπορεί να βρεί κανείς στα παρακάτω τα οποία και εμείς είχαμε υπόψιν μας:
- α) Ι. Λαμπρίδου, Περί των εν Ηπείρω αγαθοεργημάτων Μέρος Α' 1880. σ. 76.
- β) Τρ. Ευαγγελίδου, Η παιδεία επί τουρκοκρατίας, Αθήναι 1936, σ. 192.
- γ) Αθηναγόρα, Μητρ. Παραμυθίας, Νέος Κουβαράς στο: Η.Χ. Δ' (1929) σ. 22.
- δ) Ε. Σούρλα, Συμβολή εις την ιστορίαν της Επ. Κονίτισης, έγγραφα αναφερόμενα στην ιστορίαν της Ιεράς Μονής Βελλάς στο : Η.Χ. Δ' (1929) σ. 235.
- ε) Κ. Φρότζου, Συμβολή εις την ιστορίαν της Μονής Βελλάς στο: Ηπειρ. Εστία Γ' (1954) σ. 551.
- στ) Γ. Παϊσιού. Αντίγραφο Πατριαρχικής επιστολής περί της Ιεράς Μονής Βελλάς.
- ζ) Ιωαννίνων Σεραφείμ Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς στη: Θ.Η.Ε. Τόμ. 3ος σ. 780.
23. Ι. Λαμπρίδη Α. ό.π. σ. 54.
24. Ι. Τσάγκα. Η Ζέρμα της Κόνιτσας (1618-1913) στο: Ηπειρωτικό Ημερολόγιο 199 1, σ. 317, σημ. 1.
25. Τρ. Ευαγγελίδου Κοσμάς ο Αιτωλός ο Ισαπόστολος (1714-1779) Βίος και έργα αυτού (ιστορική και κριτική μελέτη). Εν Αθήναις 1897, σ. 36.
26. Βλ. Ι.Β. Κογκούλη. Το μάθημα των θρησκευτικών στη Μέση Εκπ/ση (1833-1932). Συμβολή στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης, Θεσ/νίκη 1985, σ. 19.
27. Πρβλ. Ν. Ματσούκα, Ελληνορθόδοξη παράδοση και δυτικός πολιτισμός (στα πλαίσια του Νέου Ελληνισμού), Θεσ/νίκη 1985, σ. 27.
28. Αυτό είχε ήδη επιτευχθεί στο ελεύθερο ελληνικό κράτος με το νόμο του 1834 άρθο 4 το οποίο διελάμβανε . "Εις έκαστον δήμον θέλει συσταθή ολίγον κατ' ολίγον ανά εν σχολείον δημοτικόν διατηρούμενον κατά τα οριζόμενα εις τον περί δήμων νόμων". Βλ. χρ. Λέφα Ιστορία της Εκπαιδευσεως ΟΕΣΒ. Εν Αθήναις 1942, σ. 21.
29. Βλ. Χρ. Σούλη, Η παιδεία εν Ηπείρω στο: "Πανελλήνιο λεύκωμα Εθνικής 100ετηρίδος" (1821-1930). Ι. Χατζηιωάννου τομ. 5. σ. 102.
30. Κοσμά Θεσπρωτού και Αθ. Ψαλίδα, Γεωγραφία Αλβανίας και Ηπείρου, Ιωάννινα εκδ. 1964, σ. 77.
31. Π. Αραβαντινού. Χρονογραφία Ηπείρου, Αθήναι 1856, σ. 86.
32. Θ. Χαβέλα, Ιστορία Ηπείρου και Αλβανίας από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του 1830 μ.χ. Εν Αθήναις 1909, σ. 134.
33. Φ. Οικονόμου. Η εκκλησία Δρυϊνουπόλεως Παγ ωνιακής και Κονίτισης, Αθήναι 1971, σ. 14.
34. Βλ. Σ. Ι. Βουτυρά και Γ. Καρύδου, Λεξικόν Ιστορίας και Γεωγραφίας. Εν Κων/πόλει 1881, σ. 666. Π. Αραβαντινού, ό.π., σ. 270 και 273 (τομ. Β').
35. Πρβλ. Κανονισμός Φυλεκπαιδευτικής Αδελφότητας Κονίτισης Αθήναι 1897 Εφημ. "Αγών" Φ. 4/16-4-1899 και 182/13-10=1900. Επίσης Εφημ. "Φωνή Ηπείρου" Φ. 263/9-1-1898.
36. Δημ. Χασιώτου, Διατριβαί και Υπομνήματα περί Ηπείρου από του έτους 1874 μέχρι του έτους 1879. Αθήνησιν 1887, σ. 192.
37. Βλ. Ιω. Γ. Παπαϊωάννου. Το Πάπιγκο τόμ. 1ος Θεσ/νίκη 1977, σ. 107 και 66.
38. Π. Αραβαντινού, Βιογραφική Συλλογή Λογίων της Τουρκοκρατίας, Ιωάννινα 1960, σ. 127.
39. Βλ. Ιω. Λαμπρίδη Ηπειρωτικά Μελετήματα τευχ. Β' 1887-1890 σ. 8 σημ. 2.

40. Βλ. αντίστοιχα: α) Επετηρίς του εν Κων/πόλει Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου έτος Α΄ 1872-1873. Εν Κων/πόλει 1873 σ. 254 και β) Εφημερίς "Αγών" της 11/2/1900. Στο εξής για όλα τα χωριά που θα αναφερθούν στατιστικά στοιχεία όπως τα παραπάνω είναι παρμένα από τις ίδιες πηγές. Επειδή η δαπάνη των σχολείων αναφέρεται σε γρόσια διευκρινίζουμε: Ένα πρόβατο το 1820 στην Ήπειρο είχε περίπου οκτώ γρόσια. Το μεροκάματο των μαστόρων-κουδαραιών ήταν τριάντα παράδες. Επί 25 μεργιάτικα-μέρες = 750 παράδες. Δια 40 που είχε το 1 γρόσι = 18,75% γρόσια δηλ. 2 πρόβατα και κάτι. Βλ. Αλεξ. Μαμμοπούλου, Λαϊκή αρχιτεκτονική. Ήπειρώτες μάστοροι και γεφύρια, Αθήναι 1973 σ. 13.
41. Πρβλ. Γ. Παϊσίου. Τα σχολεία Χιονιάδων επί Τουρκοκρατίας, Ιωάννινα 1966.
42. Ιω. Λαμπρίδη. Περί των εν Ήπειρω Αγαθοεργημάτων 1880, σ. 191.
43. Ευρ. Σούρα. Η Αγιογραφική Σχολή Χιονιάδων (Κονίτσης) στο: Περιοδ. Κόνιτσα έτους 1694, σ. 23. Βλ. επίσης Γ. Παϊσίου, Αγιογράφοι των Χιονιάδων Ιωάννινα 1962 και το έργο του Λαογράφου Χρ. Μακρή. Οι Χιονιαδίτες ζωγράφοι Εκδ. Μέλισσα Αθήνα.
44. Βλ. και Πρβλ. Ν.Γ. Ζιάγκου Τουρκοκρατημένη Ήπειρος, τιμαριωτισμός, Αστισμός, Νεοελληνική αναγέννηση (1648-1826) Αθήνα 1974, σ. 215.
45. Αν. Ευθυμίου. Η Βούρμπιανη της Ήπειρου. Η ιστορία και η Λαογραφία της τευχ. Γ΄ Ιωάννινα σ. 254.
46. Στ. Μπέτη, Ήπειρωτικές αδελφότητες και Σύλλογοι της Τουρκοκρατίας στο: Ήπειρ. Χρονικά. τεύχος 26ο Ιωάννινα 1984, σ. 244.
47. Αν. Ευθυμίου, ό.π. σ. 253 και εξής όπου και περισσότερα στοιχεία για Δασκάλους, μαθητές, υπηρετικό προσωπικό, λειτουργία σχολείων κ.λ.π.
48. Πρβλ. και Βλ. Π. Φρόντζου. Η παιδεία στη Πυρσόγιαννη επί Τουρκοκρατίας, Αθήνα 1980, σ. 25.
49. Π. Φρόντζου στο ίδιο ό.π. σ. 21-33 και σελ. 34 τα ονόματα των πρώτων δασκάλων.
50. Χρ. Ν. Γκάσιου. Η Ιστορία της Καστάνιανης-Κονίτσης Ιωάννινα 1971, σ. 119 και εξής.
51. Βλ. Μ. Γκούσιου. Η Ιστορία του χωριού μου, Αθήναι 1971 σ. 12.
52. Χρ. Γ. Γκούτου. Μολιστινά Ιστορικά στοιχεία για τα χωριά της Μόλιστας Κόνιτσας Γανναδιό, Μεσσαριά, Μοναστήρι, Αθήνα 1983, σ. 28.
53. Μ. Γκούσιου, ό.π., σ. 15.
54. Βλ. Γ. Γκούτου. Απομνημονεύματα αναδημοσίευση από το περιοδ. Κόνιτσα Οκτ. 1967 άρθρο με τίτλο "Τα παλιά σχολικά χρόνια στο: Χαρ. Γ. Γκούτου, ό.π., σ. 25 όπου και λεπτομέρειες για Δασκάλους τρόπο διδασκαλίας πειθαρχία μαθητών σχέσεις μαθητών με εκκλησία, σχολικές εκδρομές, εξετάσεις, διακοπές, μαθήματα.
55. Γ. Γκούτου στο ίδιο ό.π.
56. Θεοδ. Γ. Γκούτου, Γανναδιώτικα. Ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία για το χωριό Γανναδιό Κονίτσης, Αθήναι σ1986, σ. 13.
57. Ιω. Λαμπρίδη Α΄ Ήπειρ. αγαθοεργήματα ό.π., σ. 54.
58. Δ. Γ. Μακρή, Φούρκα το Μαγευτικό χωριό της Πίνδου, Θεσ/νίκη 1978, σ. 85 και το επίσης βραβευμένο βιβλίο από την Ακαδημία Αθηνών του Φουρκιώτη δασκάλου Χρ. Γ. Εξάρχου. Η Φούρκα της Ήπειρου (Ιστορία-Λαογραφία) Θεσ/νίκη 1987, σ. 159 και εξής Παιδεία. Λόγιοι κλπ.
59. Μ. Krusius "Tyrograecia" Basiliae 1584.
60. Αλ. Χ. Μαμμοπούλου Σχολεία και Διδάσκαλοι του αλύτρωτου Ελληνισμού Εν Αθήναις 1968, σ. 10.
61. Χρ. Σούλη. Η παιδεία εν Ήπειρω, Ιωάννινα, 1952, σ. 1345.
62. Χρ. Λέφα Ιστορία της Εκπαιδευσεως Αθήνα 1942, σ. 146.
63. Αλ. Χ. Μαμμόπουλου, ό.π., σ. 18.
64. Βλ. Ήπειρωτική Εστία τόμ. Δ΄ έτους 1956, σ. 213.
65. Γ. Παϊσίου, ό.π., σ. 42.
66. Βλ. Β. Μπαρά στο: Εφημ. "Θεσπρωτία" Φιλιάτες στις 15-11-53.
67. Γ. Παϊσίου, ό.π., σ. 42.
68. αλ. Μαμμοπούλου, ό.π., σ. 23
- 69κ. Βλ. Περίοδ. "Χρυσσαλλίς" τομ. Δ΄ 1886, σ. 316, σημ. 2.
70. Α. Σβώλου Συντάγματα Αθήνα σ. 90.
71. Βλ. Λεπτομέρειες Ιω. Τσάγκα. Η θρησκευτική αγωγή, ό.π. σ. 160.
72. Ζαχ. Μαθά Κατάλογος ιστορικός πατριαρχών 1884, σ. 236.
73. Κ. Αμάντου Λόγοι και άρθρα Αθήναι 1953, σ. 141.

Μνήμες του 1940 και της Εθν. Αντίστασης

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Στο Καλπάκι η διάταξη των δυνάμεών μας ήταν καθαρώς αμυντική και άντεξε στις λυσσαλέες επιθέσεις των Ιταλών. Όταν ο Ελληνικός στρατός απωθώντας τους Ιταλούς στο βόρειο μέτωπο, μπήκε σε Αλβανικό έδαφος καταλαμβάνοντας την Κορυτσά και άλλες πόλεις, οι Ιταλοί αναγκάζονται να υποχωρήσουν από το Καλπάκι και η Μεραρχία μας περνάει στην επίθεση. Από την Ασφάκα βρίσκομαι στο δάσος της Μπούνας κάτω από τα Δολιανά, όπου δεχόμαστε σφοδρούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς και από εκεί στο Λιμπόχοβο εντός του Αλβανικού εδάφους. Το Λιμπόχοβο, πίσω από την Πωγωνιανή, είναι μεγάλο Αλβανικό χωριό περίπου ίσο με την Κόνιτσα. Τελευταία διάβασα σε μια εφημερίδα ότι έχει 750 οικογένειες απ'τις οποίες οι 80-85 είναι χριστιανικές. Αντίθετα πέρα από το Λιμπόχοβο, στα δεξιά του Δρίνου, είναι άλλα χωριά. Πολύτσιανη, Λάμποβο καθαρώς Ελληνικά. Στο Λιμπόχοβο είχαν εγκατασταθεί και άλλες στρατιωτικές μονάδες, αλλά εδώ δεν είχαμε αεροπορικούς βομβαρδισμούς. Οι Ιταλοί δε βομβάρδιζαν κατοικημένους τόπους στο Αλβανικό έδαφος, που το θεωρούσαν δική τους επικράτεια.

Εδώ με βρήκε και η προαγωγή μου στο βαθμό του ανθυπολοχαγού, ήμουν ως τότε ανθυπασπιστής. Ο Κοσμάς ο Δήμος βρήκε κάτι αστέρια σε σακάκι Ιταλού αξιωματικού και μου τα κόλλησε στις επωμίδες. Από φαγητό τρώγαμε και οι αξιωματικοί στο κοινό στρατιωτικό καζάνι, για να αγοράσουμε τίποτε άλλο δε βρίσκαμε. Σύμφωνα με τον κανονισμό που μας κοινοποιήθηκε από το Γενικό Στρατηγείο και καταρτίστηκε με την έναρξη του πολέμου, οι κατώτεροι αξιωματικοί δικαιούνταν δυό μερίδες την μια θα τρώγαν όπως και οι στρατιώτες και την άλλη την έπαιρναν σε χρήμα. Οι ανώτεροι αξιωματικοί, ταγματάρχης και άνω δικαιούνταν τρεις μερίδες τροφής, οι στρατηγοί τέσσερις και ο αρχιστράτηγος έξι.

Από το Λιμπόχοβο μετακινούμαι για το Αργυρόκαστρο. Είχε εγκατασταθεί εκεί η Μεραρχία και η μονάδα μου βρισκόταν πάντοτε κοντά στη Μεραρχία. Εκεί οι στρατιωτικές μονάδες χρησιμοποιούσαν τους μεγάλους Ιταλικούς στρατώνες που βρίσκονται έξω από την πόλη κοντά στο δημόσιο δρόμο Αργυροκάστρου-Τεπελενίου. Εγώ είχα εγκατασταθεί σε κάτι παραπήγματα, πιο μακριά από τους κεντρικούς στρατώνες, κοντά στον ποταμό Δρίνο.

Αλλά καθώς οι στρατώνες και τα παραπήγματα ήταν μακριά από την πόλη, οι Ιταλοί δεν είχαν πλέον κανέναν ενδοιασμό και μας βομβάρδιζαν ανηλεώς. Στην πόλη του Αργυροκάστρου πήγα λίγες φορές. Δεν είχε καμιά κίνηση. Μια φορά πήγα στη Μητρόπολη, όπου λειτουργούσε ο μητροπολίτης Αργυροκάστρου Παντελεήμων. Είναι αυτός που έφυγε με την κατοχή και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Αργότερα ήταν πρόεδρος του Βορειοηπειρωτικού αγώνος. Στην εκκλησία, μετά τη λειτουργία, με πλησίασαν έξω δυό νέοι, περίπου της ηλικίας μου και πιάσαμε την κουβέντα. Μιλούσαν ελληνικά, αλλά κάπως βαριά, με αρβανίτικη προφορά. Τους ρωτώ αν στην λειτουργία καταλαβαίνουν το νόημα αυτών που διαβάζονται και ψέλνονται. Δεν καταλαβαίνουν απολύτως τίποτε, μου είπαν. Απλώς παρακολουθούν τη λειτουργία, κάνουν το σταυρό τους και τίποτε άλλο. Αυτό δεν μου έκανε εντύπωση, γιατί και στην πλειοψηφία των δικών μας χριστιανών, το ίδιο δεν συμβαίνει; Άλλο μου έκανε εντύπωση προχωρώντας τη συζήτηση μαζί τους και ενώ εγώ νόμιζα ότι είχα μπροστά μου δυό Έλληνες ορθόδοξους χριστιανούς αυτοί μου δηλώνουν κατηγορηματικά ότι είναι ορθόδοξοι χριστιανοί, αλλά Αλβανοί, δεν είναι Έλληνες. Έπεσα από τα σύννεφα, γιατί μέχρι τότε είχα και εγώ τη γενικά κρατούσα άποψη ότι οι χριστιανοί της Αλβανίας είναι Έλληνες. Ενώ όχι γενικά οι χριστιανοί, αλλά και πολλοί ορθόδοξοι δεν είναι Έλληνες, αλλά Αλβανοί, είναι Αλβανικής εθνότητας και συνείδησης.

Στο Αργυρόκαστρο πήρα ένα άκρως απόρρητο έγγραφο του Γενικού Στρατηγείου, που με πληροφορούσε ότι το Γενικό Στρατηγείο μας το επισκέφτηκαν Αλβανοί πολιτικοί και στρατιωτικοί παράγοντες που δήλωσαν ότι είναι έτοιμοι να συγκροτήσουν Αλβανικό στρατιωτικό σώμα να πολεμήσει στο πλευρό των Ελλήνων εναντίον των Ιταλών, αφού όμως

πρώτα πέσει το Τεπελένι. Έθεταν ως όρο την πώση του Τεπελενιού. Μήπως αυτό ήταν μια περίπτωση Παραπαπαφλεσική;

Πήρα επίσης διαταγή της Μεραρχίας να προτείνω προαγωγές υπαξιωματικών. Πρότεινα μόνο και έγινε λοχίας ο δεκαενέας σιτιστής Χόρτης γιατί ήταν εργατικός, επιμελής στη δουλειά του και άφοβος. Εργαζόταν ακόμα και όταν τα εχθρικά αεροπλάνα βογγούσαν πάνω από τα κεφάλια μας. Δυσαρέστησα κάμποσους και μάλιστα συμπατριώτες, γιατί περίμεναν κι αυτοί προαγωγή, αλλά ήμουν αυστηρός στις επιλογές μου και στην κρίση μου.

Νέα διαταγή προς τα μπρός και φτάνουμε στο μοναστήρι της Τσέπως στις υπώρειες του βουνού του Τεπελενιού. Εδώ εκτός από την αεροπορία είχαμε και το βαρύ πυροβολικό των Ιταλών, που μας έφτανε και μας σφυροκοπούσε. Τους αξιωματικούς μας φιλοξένησε ο Ηγούμενος του μοναστηριού. Ωραίο ηγουμενείο τζάκι, ζέστη, θαλπωρή. Τι ωραία, σκέφτηκα, να είναι κανένας ηγούμενος. Λίγο καθήσαμε εκεί, γιατί νέα διαταγή μας όριζε άλλη θέση πιο προχωρημένη που δεν προφάσαμε να πάμε, γιατί απανωτά ήρθε διαταγή οπισθοχώρηση. Οι Γερμανοί μας είχαν κηρύξει τον πόλεμο, είχαν διασπάσει την άμυνά μας στα Μακεδονικά σύνορα και καέβαιναν προς τον Όλυμπο. Δεν είχε νόημα ο αγώνας του Τεπελενιού

Η αρχική διαταγή οπισθοχώρησης μας όριζε τα ελληνοαλβανικά σύνορα, όπου θα κρατούσαμε δήθεν άμυνα. Περάσαμε το Αργυρόκαστρο, αποχαιρέησαμε τα ελληνικότατα χωριά μεταξύ Αργυροκάστρου-Κακαβιάς, Δρόβιανη, Γεωργουτσάτες κ.λ.π. και εγκαταστάθηκα στο Περιστέρι Πωγωνίου. Νέα διαταγή να περάσω πάνω από τον Κασιδιάρη και να βρεθώ στη Ρεπετίστη. Στέλνω σύνδεσμο στη Μεραρχία, που είχε φτάσει στον Παρακάλαμο και με διατάζουν πριν από το μεσημέρι να περάσω τον Καλαμά, γιατί "όσα τμήματα βρεθούν εντεύθεν του Καλαμά θα θεωρηθούν αιχμάλωτα των Ιταλών". Περνώντας τον Καλαμά να κατευθυνθώ Ζίτσα, Καρίτσα, Βελτίστα, Κοκινόχωμα, Μοσπίνα, Δωδώνη για παράδοση. Είχε υπογραφή ανακωχή από τον Τσολάκογλου. Αλλά ποιά παράδοση; πετάξαμε τα όπλα εκεί κοντά σε μια εκκλησιά στο μαντείο της Δωδώνης, αφήσαμε αδέσποτα τα ζώα, όσα δεν τα πήραν οι στρατιώτες φεύγοντας για τα σπίτια τους, εγκαταλείψαμε πολυτιμότερα υλικά αξίας εκατομμυρίων, δισεκατομμυρίων σήμερα και σκορπίσαμε. Ένας στρατός ηρώων έσβησε.

Μπήκα στα Γιάννινα. Αγόρασα μια πολιτική περιβολή της κακιάς ώρας και πέαξα τα στρατιωτικά. Την εποχή εκείνη δεν υπήρχαν έτοιμα κουστούμια ανδρικά της προκοπής όπως υπάρχουν σήμερα.

Στα Γιάννινα, κυρίαρχοι οι Γερμανοί. Αναμώνουμε κάμποσοι γνωστοί δάσκαλοι, θυμάμαι το Γιώργο Παπακώστα από τη Φούρκα και αποφασίζουμε να πάμε στο Δεσπότη, το Σπυρίδωνα, να ζητήσουμε τη γνώμη του για την παρατέρα πορεία μας. Σφίγγα ο Σπυρίδωνας, που ήταν και πρωτεργάτης μαζί με τον Τσολακόγλου της παράδοσης στους Γερμανούς: Πηγαίνετε στις θέσεις σας και βλέπουμε". Εμένα σαν του είπα ότι είμαι από το Πεκλάρι, με ρωτούσε: "Τι γίνεται ο Γεώργιος Καραγιάννης" - "Πέθανε Σεβασμιώτατε" - "τι γίνεται ο Παναγιώτης Γκούμας" - "πέθανε Σεβασμιώτατε". Δεν με ρώτησε για κανέναν ζωντανό, ολο για πεθαμένους με ρωτούσε. Οι μακαρίτες αυτοί ταξίδευαν στη Ρουμανία, είχαν κάνει κάποια προκοπή και όταν ερχόταν, από το ταξίδι, έφερναν κανένα πεσκέσι στο Σπυρίδωνα, που τη δεκαετία 1906-1916 ήταν μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσης.

Γυρίσαμε στα χωριά μας και αρχίζει πλέον η μαύρη κατοχή, με τους Ιταλούς εδώ στην επαρχία μας, που αργότερα επεκτάθηκαν και στα Γιάννινα και σε όλη την Ήπειρο.

Περάσαμε χρόνια δύσκολα, πείνα και δυστυχία, σωματική και ηθική δοκιμασία, ώσπου άρχισε η εθνική Αντίσταση, ο αγώνας και η ηθική αναπτέρωση.

Για την εθνική Αντίσταση, τρία χρόνια αγώνας απαιτούνται πολλές σελίδες. Δε θα αναφερθώ εδώ παρά μόνο στον Οχτώβρη του 1944, τότε που οι Γερμανοί κατακτητές μας ετοιμάζονται να αποσυρθούν από την Ελλάδα.

Ήταν η εποχή που ο πόλεμος σχεδόν είχε κριθεί. Η σύμμαχος του Χίτλερ Ιταλία είχε καμφθεί, ο Μουσολίνι πιάστηκε από τους Ιταλούς παρτιζάνους και κρεμάστηκε ο νέος πρωθυπουργός στρατάρχης Μπαντόλιο ένταξε τη χώρα του στο συμμαχικό στρατόπεδο, η

ΚΟΝΙΤΣΑ

Ιταλία καταλήφθηκε από τους Αγγλοαμερικανούς, που είχαν επίσης αποβιβαστεί στη Γαλλία και παρά τη λυσσαλέα αντίσταση των Γερμανών προχωρούσαν προς το γερμανικό έδαφος. Από το άλλο μέρος οι σοβιετικές στρατιές προχωρούσαν ακάθεκτες, έχοντας πια υπεροπλία έναντι των Γερμανών και σε επίγειες και σε εναέρια δυνάμεις.

Την εποχή αυτή ο Χίτλερ μοιάζει πια με εγκλωβισμένο θηρίο. Επιστρατεύει και 15χρονα παιδιά και 60χρονους γέροντες για να αναπληρώσει τις τεράστιες απώλειες του Ανατολικού μετώπου, όπου μόνο στην πανωλεθρία του Στάλιγκραντ έχασε τριακόσιες χιλιάδες άνδρες. Δεν πιστεύει πια στη νίκη, αλλά ελπίζει σε κάποιον συμβιβασμό για να διασωθεί. Οι επιστήμονές του εργάζονται πυρετωδώς για την ανακάλυψη κάποιου καινούργιου όπλου, που θα τρομοκρατήσει τους αντιπάλους του και θα τους υποχρεώσει σε διαπραγματεύσεις. Γιατί είχαν ήδη αποφασίσει οι σύμμαχοι την άνευ όρων παράδοση της Γερμανίας. Ακόμα ο Χίτλερ στήριζε και τις ελπίδες του στη διάσπαση των συμμάχων. Η τεράστια πολεμική μηχανή που εμφάνιζε την εποχή αυτή η Σοβιετική Ένωση, υπολόγιζε ότι θα εκφοβίσει τους Αγγλοαμερικανούς και μπρός στον κίνδυνο μολοσεβικοποίησης της Ευρώπης, θα αποφάσιζαν να διασώσουν το Χίτλερ, για να τον χρησιμοποιήσουν σαν ανάχωμα στον κομμουνιστικό κίνδυνο, ακριβώς όπως και τον είχαν αναδείξει προ δεκαετίας. Αλλά η Ιστορία δεν επαναλαμβάνεται, ούτε οι λαοί θα επέτρεπαν τέτοια προδοσία των Κυβερνήσεων τους.

Καθώς οι Σοβιετικοί προελαύνοντας πατούν με το στρατάρχη Τολμπούχιν τα Βαλκάνια, οι Γερμανοί είναι υποχρεωμένοι να αποσυρθούν από την Ελλάδα, όπου δεν έχουν πλέον λόγο ύπαρξης και για να μην αποκλειστούν και αιχμαλωτιστούν και για να χρησιμεύσουν στην άμυνα της ίδιας της Γερμανίας. Από την άλλη οι σύμμαχοι θέλουν οι γερμανικές αυτές δυνάμεις να μην φτάσουν αλώβητες στη Γερμανία και δυναμώσουν την αντίστασή της.

Γι' αυτό και οι ραδιοφωνικοί σταθμοί της Μόσχας και του Λονδίνου κάνουν συνεχείς εκκλήσεις την εποχή αυτή: "Έλληνες πατριώτες χτυπάτε αλύπητα τους Γερμανούς".

Το Γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ κινητοποιεί όλες του τις δυνάμεις και με το σύνθημα: "Στ' άρματα, στ' άρματα" τις ρίχνει σε μάχες και σαμποτάζ ενάντια στις γερμανικές δυνάμεις κατοχής.

Το δικό μας, 85 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ, που είχε την έδρα του στο Ζαγόρι, διέθετε μια διλοχία στην επαρχία της Κόνιτσας και οι κύριες δυνάμεις του βρισκόταν από τις αρχές Οκτώβρη 1944 στην περιοχή του Μετσικελιού, προσανατολισμένες σεσαμποτάζ και χτύπημα των Γερμανών στο δρόμο της υποχώρησής τους Γιάννινα-Καλπάκι και στην είσοδό τους στα Γιάννινα. Εκεί στις 15 Οκτώβρη μας βρίσκει η είδηση της συμφωνίας της Καζέρτας, με την οποία τα Γιάννινα παραχωρούνται στις δυνάμεις του στρατηγού Ζέρβα. Γυρίζουμε λοιπόν πίσω και Σκαμνέλι-Βρυσόχωρι-Ελεύθερο βρισκόμαστε το απόγευμα της 16 Οκτώβρη στον Αϊ - Θανάση της Κόνιτσας. Οι πληροφορίες μας είναι ότι οι Γερμανοί φεύγουν. Ξέρουμε ότι οι δυνάμεις τους είναι στην Αναγνωστοπούλειο. Ο Συνταγματάρχης μας Μεσσήνης (Γεώργιος Καλιανέσης) διατάζει μερικά τμήματα με τους Θύμιο Νίκου, Χαρίση Ζδράβο κ.α. να κατέβουν άλλοι από το λάκο της Παναγιάς και το Μπέρκο, να φτάσουν αθέατοι στους στρατώνες και να χτυπήσουν από εκεί τους Γερμανούς και άλλοι από τα πλατάνια να φτάσουν περίπου στη θέση που είναι σήμερα το Γυμνάσιο - Λύκειο και πλησιάζοντας όσο μπορούν να χτυπήσουν και αυτοί τους Γερμανούς.

Διοικούσα το λόχο μηχανημάτων του Συντάγματος μαζί με το Γιώργο Αναγνωστάκη. Είχαμε δυό βαριούς Ιταλικούς όλμους, λάφυρο της κατάληψης του γερμανικού φυλάκειου στο χάνι της Καλλιθέας όπου σκοτώθηκε ο σύντροφός μας Λάζος Οικονόμου από τη Στράτσιανη τον Πύργο σήμερα, και άλλους ατομικούς όλμους. Μένει κάτω στον Αϊ - Θανάση ο Αναγνωστάκης με τον ένα βαρύ όλμο και εγώ παίρνω τον άλλο με τους άνδρες του και ανεβαίνω στον Αϊ - Λιά. Ανεβαίνει και ο συνταγματάρχης μας ο Μεσσήνης. Βλέπω τα γερμανικά αυτοκίνητα στη σειρά στη βρύση του Αϊ - Γιάννη και τα περισσότερα μέσα από το μανδρότοιχο της Σχολής, κάτω από τα κυπαρίσσια. Οι Γερμανοί μπαινόβγαιναν από την πόρτα του κτιρίου της Αναγνωστοπουλείου και κουβαλούσαν πράγματα για τα αυτοκίνητα.

Υπολογίζω την απόσταση, σκοπεύω και τους ρίχνω ένα - δύο βλήματα στο γήπεδο μπροστά από τη Σχολή. Οι Γερμανοί αλαφιάζονται, τρέχουν, εξαφανίζονται. Σκοπεύω τη φάλαγγα των αυτοκινήτων και τους ρίχνω μερικά βλήματα. "Ρίξε κι άλλα, ρίξε κι' άλλα", μου λέει ο Μεσσήνης που ήταν δίπλα μου. Δεν τον ακούω όμως, γιατί δεν έχω πολλά βλήματα, έπρεπε να κρατήσω κάποια ρεζέρβα για κάθε ενδεχόμενο. Αν είχα αφθονία βλημάτων θα έκανα στην αρχή με αραιά βλήματα έναν κανονισμό βολής για να προσεγγίσω το στόχο και έπειτα θα έβαζα με πυκνά και καταγιστικά πυρά, οπότε θα τους έκανα μεγάλη ζημιά. Οι Γερμανοί με τα πρώτα βλήματα που έριξα στη φάλαγγα των αυτοκινήτων, βάζουν αμέσως εμπρός και ξεκινούν. Τους ακολουθώ με αραιά βλήματα, τους ρίχνω στη γέφυρα της Τοπόλιτσας, στην Παλιογορίτσα και μέχρι το κρατικό αγρόκτημα. Φεύγουν, κατεβαίνουμε και εμείς από τον Αϊ - Λιά. Βολές από τα τμήματα που διέταξε ο Μεσσήνης να βάλουν εναντίον των Γερμανών από τις στρατώνες και από την άκρη της Κόνιτσας, δεν άκουσα. Δεν εξακρίβωσα τι τους εμπόδισε.

Από τον Αϊ - Θανάση ο Αναγνωστάκης παίρνει το λόχο μας και κατεβαίνει προς την Κόνιτσα. Τους είπα να μείνουν στα πρώτα σπίτια κάτω από τα πλατάνια. Εγώ πηγαίνω προς το Πεκλάρι και από νοσταλγία για το χωριό μου, το ελεύθερο πια και για να προμηθευτώ αν μπορέσω χόρτο για τα ζώα του λόχου μου. Βλέπω τους δικούς μου, κοιμούμαι το βράδυ στο σπίτι του θείου μου του Παναγιώτη Κουτσιούμπα και το πρωί ξεκινώ για την Κόνιτσα.

Κατεβαίνοντας προς τα πλατάνια, βλέπω πίσω μου ένα Τσούρμο αετόπουλα του Πεκλαριού να έρχονται χαρούμενα προς την ελεύθερη Κόνιτσα. Τους γυρίζω πίσω, γιατί μέσα στην Κόνιτσα έπεφταν βλήματα βαρέος γερμανικού πυροβολικού και ο κίνδυνος να έχουμε θύματα μεταξύ των παιδιών αυτών ήταν υπαρκτός. Δεν ξέρω ποιιά ήταν τα παιδιά αυτά. Ίσως κάποια απ' αυτά, σημερινοί εξηντάρηδες να μου το θυμίσουν.

Συνάντησα τη μονάδα μου, το πρώτο βράδυ κοιμήθηκα στο σπίτι της συναδέλφου μου Σοφίας Γκόρτσου, που με προσκάλεσε και την άλλη μέρα κατεβήκαμε στην αγορά και τα στρατιωτικά τμήματα εγκαταστάθηκαν στην Αναγνωστοπούλειο. Οι Γερμανοί φεύγοντας από την Κόνιτσα σταμάτησαν στο Μπουραζάνι.

Από εκεί, αυτοί ή άλλο τμήμα, την επόμενη έριχναν όλη μέρα βλήματα πυροβολικού στην Κόνιτσα, για να τονίσουν την παρουσία τους και να αποθαρρύνουν τμήματά μας να πλησιάσουν το Μπουραζάνι. Ήταν εκεί, γιατί πρόμεναν και τα τελευταία τμήματα από τα Γιάννινα, που στο δρόμο τους χτυπήθηκαν από το 15 Σύνταγμα του ΕΛΑΣ και από τμήματα του ΕΔΕΣ. Σαν συγκεντρώθηκαν στο Μπουραζάνι, μπήκαν στην Αλβανία, όπου όμως, καθώς ακούγαμε από την Κόνιτσα, οι Αλβανοί παρτιζάνοι τους χτυπούσαν αλύπητα. Έτσι οι γερμανικές δυνάμεις της Ηπείρου και βεβαίως και των άλλων περιοχών, χτυπημένες από του Έλληνες αντάρτες, χτυπημένες από τους Αλβανούς και τους Γιουγκοσλάβους παρτιζάνους, έφτασαν όσες έφτασαν στην Γερμανία, αποδεκατισμένες, ανίκανες να προβάλουν σοβαρή αντίσταση στις νικηφόρες στρατιές των συμμάχων, που τελικά γκρέμισαν το αίσχος του Γ' Ράιχ.

Κατεβαίνοντας στην Κόνιτσα, τότε μάθαμε για την επιχείρηση της διλοχίας του ΕΛΑΣ, που έγινε τις προμεσημβρινές ώρες της 16 Οκτώβρη στην Αγία Τριάδα, όπου οι δικοί μας έκαψαν μοτοσυκλέτες και ένα αυτοκίνητο των Γερμανών, εξόντωσαν Γερμανούς, αλλά χάσαμε επτά εκλεκτούς συντρόφους μας.

Στις 18 Οκτώβρη, είχαν πλέον φύγει και οι Γερμανοί από το Μπουραζάνι, η Κόνιτσα γέμισε κόσμο, που είχε κατεβεί από τα χωριά. Από την Ηλιόρραχη μια ομάδα ανδρών και γυναικών είχε επικεφαλής τη γυναίκα μου που κρατούσε την Ελληνική σημαία. Έγινε στρατιωτική παρέλαση με επικεφαλής έφιππο τον Κώστα Οικονόμου, δάσκαλο από τη Φούρκα, έφεδρο αξιωματικό, που ήταν κατετάνιος του 3ου τάγματος. Η παρέλαση ξεκίνησε από τη θέση του σημερινού πρακτορείου αυτοκινήτων και τα τιμώμενα πρόσωπα σταθήκαμε κάπου εκεί στη βρύση μπρός από το καφενείο Ζιακόπουλου.

Οι ημέρες εκείνες ήταν ιστορικές. Η χαρά ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπα όλων. Δυστυχώς όμως δεν κράτησε πολύ. Αλλά αυτό είναι άλλη ιστορία.

Λάμπρος Βλάχος

ΛΑΪΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΔΥΟ ΣΤΕΓΝΑ ΚΙ ΕΝΑ ΧΛΩΡΟ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τα παλιά χρόνια που ο κόσμος ήταν αγράμματος, αθώος και αφελής, με το παραμικρό και ιδίως οι γυναίκες κατέφευγαν στον παπά του χωριού είτε για γιασμό είτε για αφορισμό είτε για άλλα ζητήματά τους.

Μια αφελής γυναικούλα που δεν κατόρθωνε ν' ανάψει τη φωτιά της κάλεσε τον παπά να της κάνει αγιασμό...

Κοιτάζει εκείνος, τι να ιδεί! ... Το τζάκι ήταν γεμάτο με ξύλα χλωρά. Έστειλε τη γυναίκα κι έφερε ξερά ξύλα, τ' ανακάτεψε με τα χλωρά, κι αφού διάβασε πρώτα τον αγιασμό έβαλε φωτιά. Τα ξερά ξύλα άναψαν και κοντά σ'αυτά άρχισαν να καίγονται και τα χλωρά. Χαρούμενη η γυναικούλα, έδωσε την αμοιβή στον παπά για τον αγιασμό και την ώρα που του φιλούσε το χέρι και τον ξεπροβοδούσε του είπε.

- Με τον αγιασμό παπούλη μου, ίσια άναψε η φωτιά.

- Καλός και ο αγιασμός ευλογημένη μου, της αποκρίθηκε εκείνος, αλλά να βάνεις δυο στεγνά κι ένα χλωρό για να ανάψει και να καίει καλά η φωτιά σου.

Ο ΑΤΖΑΜΗΣ

Σήμερα με τα θεάματα που βλέπουν στην τηλεόραση και με την κοινή συναστροφή αγοριών και κοριτσιών, όχι μόνο από την παιδική, αλλά και από τη νηπιαπή ακόμη θα μπορούσαμε να πούμε ηλικία, μούνται και κατατοπίζονται αυτά γύρω από τα μυστικά της σεξουαλικής ζωής.

Τα παλιά χρόνια όμως υπήρχε απόλυτη άγνοια. Βασίλευε η σεμνό-

τητα και όλα αυτά ήταν ~Ταμπού~. Έφταναν μέχρι του σημείου που τα νέα παιδιά, κυρίως τα κορίτσια, αλλά και τ'αγόρια ακόμη, έφταναν σε ηλικία γάμου εντελώς αγνά και ακατατόπιστα και όταν παντρεύονταν δεν ήξεραν να εκτελέσουν τα συζυγικά τους καθήκοντα.

Κάτι τέτοιο είχε πάθει και ο μπάρμπα Μήτρος ο Ντίνος από τη Γορίτσα που έζησε 107 χρόνια και σε ηλικία 105 βοσκούσε ακόμη τα προβατάκια του γύρω από το χωριό. Όπως μου διηγήθηκε ο γιός του ο Λάμπρος, παντρεύτηκε και δεν ήξερε να σμίξει με τη γυναίκα του. Κοιμήθηκαν μια βραδιά μόνο μαζί σαν ... αδέρφια και την άλλη μέρα πήρε τον τροβά του γεμάτον τρόφιμα και τράβηξε για το βουνό για τα πρόβατά του, απ' όπου ζαναγύρισε ύστερα από μια εβδομάδα. Άλλαξε τα ρούχα του, γέμισε ζανά τον τροβά κι έφυγε πάλι για το βουνό.

Και το ίδιο βιολί συνεχίστηκε κάπου δυόμισυ τρία χρόνια. Εδώ θα μπορούσε να εφαρμοστεί το ρητό της Γραφής αντίστροφα όμως, που λέει ότι ο προφήτης Δαβίδ κοιμόταν στα γεραματά του με την Αβισάζ την νεαρή Σουλαμίτιδα, αλλά μόνο εις το ~Θερμαίνειν και δάλπειν αυτόν~, διότι δια το είναι αυτόν γέροντα. ~ουκ έγνω αυτήν~. Για το Μήτρο θα μπορούσε να γραφτεί: για το είναι αυτόν αδαή ή ατζαμή ~ουκ έγνω αυτήν~. Και το βιολί αυτό όπως είπαμε συνεχίστηκε επί δυόμισυ-τρία χρόνια. Και το χειμώνα ακόμη που κατέβαζε τα πρόβατά του χαμηλά, συνήθιζε να κοιμάται κοντά τους στο μαντρί για να τα προφυλάει από το ζουλάπι. Και όταν τύχαινε να κοιμηθεί μαζί με τη γυναί-

κα του, αλλάζανε μονάχα κάπου κανένα φιλί και τίποτε παραπάνω.

Μια μέρα όμως καθώς ο νεαρός Μήτρος γύριζε από το βουνό της Νταβάλιστας όπου είχε τα προβατά του, σταμάτησε στη βρύση - πηγή της Γκούβας, για να πιεί λίγο κρύο νερό και να ζαποστάσει. Είναι η πηγή αυτή λίγο πιό πάνω απ'το γεφύρι της Κόνιτσας. Εκεί συνάντησε κάποια Τσιάντα από την Κάτω Κόνιτσα, (όνομα και μη χωριό) κι έπιασαν την κουβέντα. Μεταξύ άλλων τον ρώτησε και αν ήταν παντρεμένος και της απάντησε καταφατικά.

- Πόσα χρόνια έχεις παντρεμένος;

- Δυό στα τρίγια τώρα.

- Ε, θάχεις κι ένα - δυο παιδιά.

- Δεν έχω κανένα.

- Μ' πως δεν έχεις, έτσι στον αγέρα τα ρίχνεις τα φουσιέκια της Μήτραινας;

- Ποια φουσιέκια;

Τόκανε κι άλλες ερωτήσεις πιο πονηρές η κυρά - Τσιάντα και κατάλαβε ότι είχε να κάμει με εντελώς ατζαμή. Ήταν και όμορφο παλληκάρι ο Μήτρος και τον λιμπίστηκε.

<<Έλα εδώ του λέει, να σου δείξω εγώ πως να κάνεις με τη γυναίκα σου για να κάνετε, ν' αποκτήσετε παιδιά>>.

Και τον πήρε παράμερα και του έδειξε. Κι έτσι ο ως τότε ατζαμής Μήτρος, έσμιξε κανονικά με τη Μήτραινα και απόκτησαν καμιά δεκαριά παιδιά.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΣ ΜΥΛΩΝΟΥΣ ΤΟ ΓΚΩΛΟ

Κάποιος σχολαστικός 'γραμματιζούμενος' του παλπού καιρού που του άρεζε να επιδείχνει τις γνώσεις σε κάθε περίπτωση έτυχε κάποτε να περάσει μαζί μ' ένα φίλο του, από ένα μύλο.

Ο μυλωνάς με τη γυναίκα του που ήταν καθισμένοι απάνω στα σακιά σηκώθηκαν να τους υποδεχτούν. Ο άντρας τους έβαλε και κάθισαν σε δυο σκαμνιά και η γυναίκα πήγε στο διπλανό δωμάτιο που είχε ο μύλος, για να φέρει κάτι να τους κεράσει.

Όσπου να γυρίσει η κυρά με τα κεράσματα, ο μεν μυλωνάς απασχολήθηκε με τη λειτουργία του μύλου, ο δε σχολαστικός εξέταζε με το βλέμμα του τα πάντα τριγύρω του και τελικά τα μάτια του σταμάτησαν σ'ένα σακί γεμάτο με αλεύρι που ήταν ανοικτό δίπλα του και παρατήρησε πως ήταν αποτυπωμένα δυό γράμματα επάνω στο αλεύρι, το θήτα με το όμικρον.

~Για κοίταξε! είπε στο σύντροφό του, κάποιος πήγε να γράψει εδώ, όπως φαίνεται, τη λέξη Θωμάς, αλλά έκανε δύο λάθη. Πρώτον αντί για ωμέγα έβαλε το όμικρον και δεύτερον αντί να το βάλει δίπλα το έβαλε κάτω από το θήτα που το έχει σωστά κεφαλαίο~.

Και ο άλλος, αφού έριξε μια ματιά, του αποκρίθηκε: ~Καημένε, ορθογραφία ζητάς κι εσύ στις μυλωνούς το γκώλο... Δεν πρόσεξες πως την ώρα που μπήκαμε ήταν αυτή καθισμένη απάνω στο σακκί~;

Εκείνη την εποχή όλες οι χωριάτισσες δεν φορούσαν εσώρουχο και όπως είχε καθήσει η μυλωνού, μαζεύτηκε φαίνεται το ρουτί (υποκάμισό της) και είχαν αποτυπωθεί τα αποκρυφά της απάνω στο αλεύρι.

Άν είναι αληθινό ή πλαστό το ανέκδοτο δεν ξέρω. Τη φράση όμως: ~Ζητάς ορθογραφία στις μυλωνούς το γκώλο~, τη μεταχειρίζονται συχνά όταν απευθύνονται σε κάποιον σχολαστικό.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Παράξενων λέξεων που λέγονται στο χωριό Δροσοπηγή "Κάντσικο" Κόνιτσας

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Θωμά Ζιώγα

σ(ι)νί το ,αβαθές ταψί πίτσας - ετυμ. αρχ. Ελλ. "σινίον" (= κόσκινο) > Τουρκ. CENI και Αρβ. CINI (= πινάκιο).

σιντόρια τα ,(πάντα πληθυντ.) κομμάτια, λακίδες, ξεσχίσματα - ετυμ. αρχ. Ελλ. "σίνομαι" (= φθείρω) > σίντωρ (= επί θηρίων ο κατασπαράττων, ο κατασχίζων τις σάρκες) > Βουλγ. SIDIRAM (= σχίζω) - κατάρα: "σιντόρια να σε φέρουν".

σιντούκ(ι) το ,μεγάλο νυφιάτικο κιβώτιο, η σενδούκη των βυζαντινών - το μικρό εσωτερικό χώρισμα λέγεται παρακούτι - ετυμ. Τουρκ. SANDIK (= κιβώτιο), SANDUKA (= φέρετρο).

σιότας ο ,ανυπόληπτος, κατώτερος, χαμερπής - ετυμ. Ιταλ. SOTTO (= κάτω, χαμηλά, υπό).

σιού ,(επίρρ.) επί σκοπώ, επί τούτω, αρκεί να - ετυμ. Τουρκ. SIU (=ετούτος, εκείνος, ο δείνα) - μόνο στη φράση: "σιού να γίνει το δικό του".

σιουμαλνώ ,και σιουμαλίζω - κάνω θόρυβο σαν θροΐσμα θάμνων - ετυμ. Σλ. SHUM = θόρυβος), SHUMOLIA (= θορυβώ, θροΐζω).

σιούμκα η ,ο σπάδικας του καλαμποκιού, κοινώς κότσιαλο, δηλ. ό,τι μένει από το καλαμπόκι αφού αφαιρέσουμε τους σπόρους - ετυμ. Σλ. SHEMKA (= το από μέσα του καρπού, το κουκκούτσι).

σιούρκα η ,κάννουλα, υδρορρόη, κρουνός - ετυμ. Αρβ. CURKE-A, Σλ. SHARKA, παράγωγα εκ του ήχου "σιουρ" της ροής του νερού.

σιουρνάρ(ι) το ,σωληνωτό προστόμιο ροής νερού πηγής - ετυμ. Ελλ. "σωλήν" > σουλήνα > σουληνάρι > σιουρνάρι - Ίσως και απ'το "σιούρκα" (β.λ.).

σιουρίζω ,1) σφυρίζω - ετυμ. αρχ. Ελλ. "συρίζω" σιουρίζω, 2) (αμετάβ.) **σιούρ(ι)ξα** - τρελάθηκα - ετυμ. Λατ. SURDUS (= κωφός), Σλ. SHUR (= χαζός, κουτός, παλαβός), Τουρκ. SUUR (= νους, φρένες). Απ'εδώ ίσως και το "Σιούρδος" (= παρόνομα των γηγενών Κοζανιτών).

σιούτος-α-ο ,(στα ζώα) ακέρατος - ετυμ. νέο Ελλ. λέξη - Αρβ. SHYTOY (= ακρωτηριάζω), Αρβ. SHYT και Σλ. SHUT (= ακέρατος).

σιούχας ο ,φαιδρός, χαζοχαρούμενος - ετυμ. Τουρκ. SUH (= εύθυμος, ζωηρός) - σιούκλες (= αστεία).

σιούχλιαβος-η-ο ,και σιάχλιαβος - μαραγκιασμένος, σάπιος, χαλασμένος - ετυμ. Ελλ. "σαθρός" (= χαλασμένος, σάπιος) > σαχνός > σαχλός > σιάχλιαβος > σιούχλιαβος.

σίτκα τα ,το τελματόφυτο σκίρπος ο λιμναίος - ετυμ. Λατ. SITIO (= διψώ) > σίτ(ι)κα (= διψαλέα, νεροδιψή) > Αρβ. SITKE-A.

σιχτιρίζω ,(μεταφ.) βρίζω, διαβολοστέλνω - ετυμ. Τουρκ. SIKTURMEK (= βάζω κάποιον να συνουσιασθεί) - Στη φράση: "άει σιχτίρ' " μεταφορικός σημαίνει "άει στο διάβολο" ή "χάσου απ'εδώ", ενώ κυριολεκτικά θα πει "άντε γαμήσου".

σκανταλήθρα η ,και σκλήθρα - σπίθα, φέψαλος - ετυμ. Λατ. SCINDILLA (=σπινθήρας, ζώπυρο).

σκανταλιά η ,παγίδα για πουλιά αποτελούμενη από μια πλάκα που στηρίζεται ελαφρώς σε ένα λοξό ξυλάκι (σκάνταλο) - ετυμ. Ελλ. λέξη.

σκαπετώ ,1) καταπίνω, καταβροχθίζω - ετυμ. αρχ. Ελλ. "εσ" και "κάπτω" (=καταπίνω,

χάφτω) > εσκάπτω > εσκαπετώ > σκαπετώ, 2) διαφεύγω πέρα ή πίσω από κάτι - ετυμ. Λατ. SCAPATUS (= φευγάτος), Ιταλ. SCAPPATA (= δραπέτευση).

σκαρ(γ)ιάτ(η)ς ο, (στο γάμο) καλεστής συγγενής του γαμπρού - ετυμ. Ελλ. "σχαρίτια" (β.λ.) > σχαριάτης > σκαριάτης.

σκαρίζω, βγάζω κοπάδι για βοσκή - ετυμ. Ελλ. "σκαίρω" (= σκιρτώ).

σκαρπί το, χαμόκλαδο - ετυμ. αρχ. Ελλ. "σκάπος" (= κλάδος, ράβδος) και "κάρφος" (= φρύγανο) > σκαρπί.

σκάρπος-η-ο, λοξός, κεκλιμένος - ετυμ. Ιταλ. SCARPA (= κλίση, πρανές - παπούτσι).

σκασματιάζω, τρώγω μέχρι σκασμού - ετυμ. Ελλ. "σκάζω" > σκασμός.

σκέμπα η, κοιλιά με λόρδωση, προκοίλι - ετυμ. Βουλγ. SHKEMBE (= κοιλιά, προκοίλι, υπογάστριο) - σκέμπας (= κοιλαράς).

σκερβελές ο, άμυαλος, χαζός - ετυμ. Ιταλ. SCERVELLATO (= κουφιοκέφαλος, άμυαλος), CERVELLO (= μυαλό, νούς, τσερβέλο). **σκιέμ(ι) το**, βράχος - ετυμ. Αρβ. SHKEMB-I (= βράχος).

σκιόρ(ι)γμα το, (μεταφ.) άνθρωπος ιδιαίτερα αποκρουστικός στην εμφάνισή του, όμοιος με σκιάχτρο - ετυμ. Ελλ. "σκιά" και "ρίχνω".

σκλέντζα η, ράβδος, ξυλίκι - ετυμ. Ελλ. "σκελετός" > σκελέντζα > σκλέντζα (= τεμάχιο ραβδόμορφου ξύλου σαν εξάρτημα σκελετού, πχ πλοίου) - σχετ. "τσιουλέγκα" (β.λ.).

σκλέντζαβος-η-ο, 1) που έχει λεπτά και στραβά πόδια, 2) αδύνατος σωματικώς ώστε να φαίνονται τα πλευρά του - ετυμ. Ελλ. "σκλέντζα" (β.λ.).

σκλίδ(ι) το, η άγλις, κοινώς αγλίδι, δηλ. κομμάτι από σκόρδο, πορτοκάλι, κλπ - ετυμ. Ελλ. "σκέλος" > σκελίδι > σκλίδι.

σκόκας ο, άμυαλος, ο πάσχων ιδιωτεία, κάρφος - ετυμ. "ξε" + "κόκα" (β.λ.). **σκόπ(ι) το**, ρόπαλο, μαγκούρα - ετυμ. Ελλ. "κόπος" (= κτύπημα) > "κόπανος" (= ρόπαλο με το οποίο κτυπούν τα ρούχα κατά το πλύσιμο) > Αρβ. SHKOP-I ή KOPACE (= μαγκούρα, ρόπαλο) - > Λατ. SCOPIO και SCOPUS (= κρεμάθρα, δηλ. οριζόντιο σταλίκι όπου κρεμούσαν κυρίως σταφύλια προς ξήρανση).

σκόπας ο, κάρφος, αμαθής, αμβλύνους - ετυμ. Ελλ. "σκόπι" (β.λ.).

σκούλος ο, το πίσω μέρος ενός εργαλείου (τσεκουριού, σκεπαριού, τσαπιού, κλπ), το βωλοκόπι - ετυμ. Ελλ. "κώλος" (= πισινός) > σκούλος.

σκούμπα η, η ανασκούμπωση των μανικιών - ετυμ. Ελλ. λέξη. **σκουτί το**, 1) χονδρό μάλλινο υφαντό ύφασμα, 2) ρούχα που γίνονται από σκουτί - σκούτα (= πάνα μωρού) - ετυμ. Ελλ. "σκύτος" (= δορά, δέρμα) Λατ. SCUTUM (= ασπίς, αιγίς).

σκράπας ο, απόλυτα αμαθής, αδαής, κοινώς κούτσουρο - το άκλιτο σκράπ (= καθόλου) - ετυμ. Ελλ. "κάρφος" (= στεγνό ξύλο) - Ιταλ. SCARPA (= παπούτσι, μεταφ. ανίκανο άτομο).

σκρουμποκέφαλος-η-ο, ανόητος, που το κεφάλι του έχει άνθρακες και όχι μυαλό - ετυμ. "σκρούμπος" (β.λ.).

σκρουμπίζω, ξεροψήνω, καίω φαγητό ή ψητό - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κρομβόω" (= ξεροψήνω) (σ)κρομβίζω σκρουμπίζω Αρβ. SKRUMBOS ή SKRUMBOJ (= απανθρακώνω) και Ρουμ. SCRUM (= στάχτη, τέφρα) - φράση: "έγινε σκρούμπος", δηλ. ξεροψήθηκε τόσο που απανθρακώθηκε.

σκρόφα η, 1) γουρουνομάνα, 2) (υβριστ.) γυναίκα ανήθικη - ετυμ. αρχ. Ελλ. "γρομφάς" Λατ. (S)CROFA (= γουρούνα) - σχετ. "ντόσα" (β.λ.).

σκύβαλο το, υπόλειμμα από το κοσκίνισμα σιτηρών, αποκοσκινίδι - ετυμ. αρχ. Ελλ. λέξη.

σκυλουρκό το, 1) σκυλίσιο, 2) (μεταφ.) κυνικός, σκληρός άνθρωπος που ντέχει έντονες δοκιμασίες - ετυμ. Ελλ. "σκύλος".

σμάρια τα, και σιούμαρα - θάμνοι - ετυμ. ίσως Ελλ. "θυμάρι" (= το γνωστό θαμνοειδές φυτό θύμος ο κεφαλωτός) νέο Ελλ. > θυμάρια (= θάμνοι) > Σλ. SHUMARAC (= πυκνά χαμόδενδρα) > σιούμαρα > σμάρια - Στην Πυρσόγιαννη λένε σιούμο (= καλό πυκνόφυλλο κλαδί δρυός).

σμούρος ο, 1) (για ζώα) το ρύγχος, 2) σκωπτικά το πρόσωπο του ανθρώπου - ετυμ. Ελλ.

Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

(μσν) "μούρη" - σχετ. "μουσούδα".

σνάπαλα ,(επίρρ.) αργά, απαλά, σιγά, νωχελικά - ετυμ. Ελλ. "συν" + "απαλά" > συνάπαλα > σνάπαλα.

σουβλιμάς ο ,κοψίδι κρέατος ψημένο στη σούβλα - ετυμ. Ελλ. "σούβλα" < Λατ. SUBULA (= οβελός).

σουγκάρ(ι) το ,1) το στερνοπαίδι επί ζώων και ανθρώπων, 2) το βυζαχτάρι - ετυμ. Λατ. SUGO (= μυζώ, θηλάζομαι) > Βλαχ. SUGARU (= βυζαχτάρι).

σούδα η ,κατεβασιά νερού σε ποτάμι ή χαντάκι - ετυμ. (μσν) Ελλ. "σούδα" (= χαντάκι, όρουγμα περί τα τείχη) < Λατ. SUDO (= καταβρέχω, ιδρώνω).

σουλτούκ(η)ς ο ,βάνανσος, σατράπης - ετυμ. Τουρκ. SULT (= εξουσία).

σουλπί το ,(μεταφ.) κοκκαλιάρης, ξερακιανός - ετυμ. Τουρκ. SULP (= σπονδυλική στήλη).

σούμα η ,πολύπες από καλό μαλλί που προορίζεται για στημόνι - ετυμ. Λατ. SUMMA (= σύνολο, κοινώς σούμα).

σουμπετώ ,διασκεδάζω ακούγοντας ή τραγουδώντας νουμπέτια και πίνοντας κρασί - ετυμ. "νουμπέτι" (β.λ.) > (άχρηστο) νουμπετώ > σουμπετώ.

σουρέτ(ι) το ,συνήθως σουρέτια - χάλια στην εμφάνιση - ετυμ. Τουρκ. SURET (= εξωτερική εμφάνιση, σχήμα), SURAT (= κατσουφιά).

σουρλόπ(ι) το ,αδιαφορία, αφροντισιά - μόνο στη φράση: "τό 'ρριξε στο σουρλόπ" - ετυμ. Τουρκ. SOROLOP (= τέχνασμα, κόλπο).

σουρτούκ(η)ς ο ,πλανώμενος, περιφερόμενος, που γυροφέρει άσκοπα - ετυμ. Ελλ. "σύρω" > σύρε (= πήγαινε) > σούρτα Τουρκ. SURTMEK (= σύρω, τρίβω, αλητεύω) και SURTUK (= αλήτης, πλανώμενος) > σουρτούκης - Επίσης λένε σουρτούκο (= μάλλινο ποδήρες πανωφόρι, επενδύτης - ΒενORTU - Γαλλ. SURTOUT).

σουφράς ο ,χαμηλό κυκλικό τραπέζι φαγητού - ετυμ. Τουρκ. SOFRA (= τραπέζι).

σοχάδια τα ,αιμορροΐδες - ετυμ. Ελλ. "εσοχάδες" > σοχάδια.

σπάργανο το ,τεμάχιο υφάσματος με το οποίο τυλίγουν ή σκεπάζουν τα βρέφη - ετυμ. αρχ. Ελλ. "σπάργω" > σπαργανώ > σπάργανο - Τα σπάργανα του Χριστού είναι νησιτίσιμες τηγανίτες, σαν τις τωρινές κρέπες, αλλά ψημένες σε πυρωμένη λιθόπλακα ή "γάστρα" (β.λ.), παρασκευαζόμενες την παραμονή των Χριστουγέννων.

σπολλάτ(η) ,(επίρρ.) καλά που, ευχαριστώ που - ετυμ. Ελλ. λεξικοπ. της φράσης: "είς πολλά έτη" > σπολλάτη.

σπούνα η ,κεντημένο χονδρό μάλλινο παλτό γυναικείας φορεσιάς - ετυμ. ίσως Λατ. PONO (= τοποθετώ) > Βλαχ. PUN ή TSPUN (= βάζω, μεταφ. φορώ) και TSIPUNU (= μάλλινο υφαντό) - παλ. Σλ. ZAPONA (= κάλυμμα, σκέπη, παραπέτασμα).

στάλος ο ,μέρος όπου στέκονται τα ζώα κατά τις ζεστές ώρες της ημέρας - ετυμ. Ελλ. "σταλία" (= το να στέκεσαι αναμένοντας).

στάμ(ι) το , το οστούν του στέρνου στο σκελετό των πτηνών - ετυμ. Ελλ. "ίστημι" > "σταμίν" και "σταμινάριο" (= το κύριο ξύλο της τρόπιδος στο σκελετό πλοίου) - σχετ. "σκλέντζα" (β.λ.).

στάνγκος ο ,(σπάνια λέξη) - το πάνω μέρος του κνημαίου τμήματος του "τσιουραπιού" (β.λ.), που έχει ελαστική πλέξη και προσδένεται με σχοινί στο πόδι - ετυμ. Λατ. TANGO (= προσδένομαι, άπτομαι).

στ(ει)ρουγκάν(ι) το ,και στρουγκάν(ι) ή στρουγκάν(ι) - το δηλητηριώδες φυτό ρανούγκουλος ο ολέθριος, συγγενές του "ελλέβορου", που φυτρώνει σε τέλματα - ετυμ. ίσως Ελλ. "στερογειάνι" > στειρουγκάνι (= αυτό που στερεί την υγεία) - Πιο σωστά αρχ. Ελλ. "στρύχνος" (= δηλητηριώδες φυτό) ή απ'το παλ. Σλ. STRUGA (= τέλμα) > στρουγκάνι (= βαλτόφυτο) - σχετ. "τσιμέρι" (β.λ.) - Άλλοι το ταυτίζουν με το φυτό βέρατρο το λευκό (στερογειάνι) Ρουμ. STIRIGOAIE, που είναι δηλητηριώδες- Άλλού λένε την κατάρα: "στρουγκάν' και τσιμέρ' να σ' γίν'".

στεφάν(ι) το ,και χτέν(ι) - εκτός από την συνήθη έννοια, σημαίνει και την κρημνώδη

κορυφή - ετυμ. Ελλ. λέξη.

στούραβος-η-ο, άγριος στην όψη ή στη συμπεριφορά του - ετυμ. Ελλ. (β.λ.) "ξεστουρίζω".

στουφάρ(ι) το, συνεκτικό στρωσιγενές έδαφος, τόφος - ετυμ. Ελλ. "τόφος" > (σ)τουφάρι > Αρβ. SHTUF-I (= τόφος).

στράνια τα, (πάντα πληθυντ.) ρούχα που επιδέχονται στύψιμο κατά την πλύση σε αντίθεση με τα "σκουτιά" (β.λ.) που κοπανίζονται - ετυμ. Ελλ. "στραγγίζω" > στρά(γ)νια > στράνια.

στρεκλιάζω, (επί βοδιών) βουρλίζω, κάνω σαν τρελό - ετυμ. Σλ. STREKLICA (=ζουρλόμυγα, οίστρος, βοϊδόμυγα).

στρεμματίζω, σκάπτω βαθειά για φύτευση κλημάτων - λέξη Ελλ.

στρίγγυλος ο, πάσσαλος στο κέντρο αλωνιού όπου μαζεύεται το σχοινί κατά την περιστροφή των ζώων - ετυμ. Ελλ. "στρογγύλος" και "τριγύρω" με παραφθορά, απ'όπου και "στρο(γ)υρας", όπως τον ονομάζουν αλλού - Λατ. STRINGO (= σφίγγω). Αλλού λέγεται "στήχερος" ή "στήζιαρος" Λ < παλ. Σλ. STEZIERb (= πόλος, γόμφος, άξονας περιστροφής, στροφήγιξ).

στρίποδα τα, τα ποδαρικά του κρεβατιού - ετυμ. Ελλ. " τρίποδα".

στρούγγκα η, μανδρί όπου αρμέγουν τα αιγοπρόβατα - ετυμ. (μσν) Ελλ. και Βλαχ. και Αρβ. STRUNGA (= μανδρί) < Λατ. STRINGO (= σφίγγω, αρμέγω, στραγγίζω).

στρουπώνω, βάζω κάτι για να κλείσω τρύπα (τρούπα) ή για να γεμίσω στιδήποτε - ετυμ. Ελλ. "εσ" + "τρυπώνω" > στρουπώνω.

συγκεριάζω, 1) χωρίζω σε ισόποσα ή ισοβαρή τμήματα, 2) ισομοιράζω στα δύο το φορτίο ζώου - ετυμ. Ελλ. "συν" + "κεράννυμι" (= αναμειγνύω κάτι σε άλλο).

συλτσμένος-η-ο, τριμμένος, φθαρμένος τόσο που φαίνεται το βασικό υλικό - σύλτσει (= φθάρθηκε) - ετυμ. Ελλ. "υλίζω" > (σ)υλισμένος (= διυλισμένος, δηλ. χωρισμένος στα εξών συνετέθη).

συμπώ, 1) συνδαυλίζω φωτιά, 2) παρωθώ, παρακινώ σκουντώντας - ετυμ. Ελλ. "συν" + "μπαίνω" > Αρβ. CIMOJ (= συμπώ).

συντίλλα η, ομαδική γύρα για ζητιανιά - ετυμ. Ελλ. "σύν" + "τίλλω" (=μαδώ).

συντομιάζω, συνταιριάζω, συναρμόζω - φράση: "τα συντόμιασαν", δηλ. τα βρήκαν μεταξύ τους - ετυμ. Ελλ. "συν" + "τομή" > συντομιάζω (= συναρμόζω τις τομές δύο ξύλων ή λίθων).

συντρόφ(ι) το, σώβρακο, αναξυρίδα, σκελέα - ετυμ. νέο Ελλ. λέξη.

συρταριά η, σχοινί που προσδένεται στην αλυσίδα του "καπιστριού" (β.λ.) - ετυμ. Ελλ. "σύρω".

σφάλαγγας ο, αράχνη - ετυμ. αρχ. Ελλ. "φαλάγγιον" (= δηλητηριώδης αράχνη).

σφούγγος ο, τεμάχιο υφάσματος με το οποίο σπογγίζουν το φούρνο - ετυμ. Ελλ. "σπόγγος".

σφούν(ι) το, το ακροστόμιο του κάδου στο νερόμυλο - ετυμ. Ελλ. "σιφώνι".

σφουντίζω, και σφουντώ - στεγνώνω πολύ βρεγμένα ρούχα και τα καθιστώ ύφυγρα (όχι στεγνά) - σφουντός-ή-ό (= ύφυγρος, νοτισμένος) - ετυμ. Λατ. FUNDIO (= χύνω, χέω, καταβρέχω), EX-FUNDIO (= εκβρέχω) > σφουντώ (= ξεβρέχω). **σχαρίτια τα**, τα καλά νέα - ετυμ. Ελλ. "συγχαίρω" > συχαρίκια > σχαρίκια > σχαρίτια.

σώπ(ι) το, 1) πώμα, βούλωμα, φίμωτρο, 2) η πιπίλα των μωρών - ετυμ. Ελλ. "σιωπώ" > σωπαίνω > σώπι.

(συνέχεια στο επόμενο)

Τοπωνυμίες του Παλαιοσελλίου

του Ηλία Ε. Παπαζήση

Τα τοπωνύμια ή τοπωνυμίες είναι μεγάλης σημασίας. Συνδέονται με τη μορφολογία του τόπου, ιστορικά γεγονότα και γενικά με την όλη ζωή των κατοίκων.

Η έρευνά των είναι απαραίτητη, γιατί μας αποκαλύπτει την εικόνα του τόπου, μας παρουσιάζει την “ταυτότητα” του.

Ο καθηγητής της Λαογραφίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων κ. Δημήτριος Λουκάτος, στο βιβλίο του “Εισαγωγή στη Λαογραφία” σελίδα 158 γράφει: “Τοπωνύμια είναι τα αγροτικά ονόματα που δίνονται και στην παραμικρή τοποθεσία. Με την έρευνα των τοπωνυμίων μπορεί να μελετηθεί και η ιστορία του τόπου οι γεωλογικές μεταβολές, η πανίδα, η χλωρίδα, και οι σχετικές παραδόσεις. Είναι άριστο θέμα λαογραφίας και γλωσσολογίας η συλλογή και η μελέτη τοπωνυμίων, ιδιαίτερα των μικρών και απόμερων που μένουν αμετάλλακτα. Οι εύκολες αλλαγές των μεγάλων, χαλούν την παράδοση.

Στην περιφέρεια του Παλαιοσελλίου, αν και μικρά σε έκταση, υπάρχουν πολλά τοπωνύμια, άλλα μεν ευκολονόητα, άλλα δε δυσκολοεξηγήτα (δυσκατανόητα). Αρχικά θ’ ασχοληθούμε με τα δεύτερα ήτοι τα δύσκολοεξηγήτα δίδοντας σ’ αυτά και την πιθανή ή ακριβή ερμηνεία των. Ταύτα είναι τα εξής:

Λα Τσαλπαγιάννη. Βρίσκεται προς νότο του χωριού κοντά στον Αώο ποταμό. (παρόχθιος). Το όνομα Τσαλπαγιάννη είναι πολυσύνθετο και σχηματί-

σθηκε απ’ την ελληνοβλαχική (κουτσοβλαχική) φράση, “λα σαλπία, αλ Γιάννη” που θα πει στο Σαλπί του Γιάννη (Σαλπογιάννη-Τσαλπαγιάννη). Συμπεραίνομε, ότι κάτοικος του χωριού που ελέγετο Γιάννης, ήτο μανιώδης φαράς και με Σολπί (τρόπος ψαρεύματος) ψάρευε τακτικά στο ποτάμι προς την περιοχή αυτή. Έτσι, παρέμεινε στο Σολπί του Γιάννη, Σαλπογιάννη-Τσαλπαγιάννη. Κατά πάσαν πιθανότητα ο κάτοικος αυτός ήτο ο Γιάννης Τσούτσιος, γιατί εκείνος είχε στην περιοχή αυτή και εκτεταμένο αμπέλι με καλύβα (βλχ. “Γίνια αλ Τσούτσινου-το αμπέλι του Τσούτσινου)- Η περιοχή αυτή συνδέθηκε και με το εξής γεγονός - Τον Ιούλιο του 1943, περίοδο κατοχής, οι Γερμανοί που βρίσκονταν στην Κόνιτσα, ενήργησαν στρατιωτική αναγνώριση μέχρι το χωριό Ελεύθερο. Απ’ τα υψώματα του χωριού τους κτύπησαν οι επαναστατικές ομάδες και για εκδίκηση εκείνοι, ως συνήθιζαν έκαψαν σπίτια, φόνευσαν 2-3 κατοίκους και γύρισαν στην Κόνιτσα. Οι κάτοικοι του Παλαιοσελλίου φοβήθηκαν την προέλαση των Γερμανών και προς το Παλαιοσέλλι (όπως δυστυχώς έγινε τον Οκτώβριο του ιδίου έτους), πανικόβλητοι εγκατέλειψαν το χωριό, και κατέφυγαν στην περιοχή Τσαλπαγιάννη που είναι και ολίγον τι απόμερη. Μαζί των είχαν και την Εικόνα της Αγίας Παρασκευής. Την ετοποθέτησαν σε μια μεγάλη πέτρα και όλοι μαζί με τον ιερέα του χωριού Παναγιώτη Πριμηκύρη με κατάνυξη προσεύχονταν, δεήσεις

και παρακλήσεις έκαμναν για την σωτηρία των. Ήταν πράγματι μια σκηνή συγκινητική.

Λα Γκιγκόρου. ή το ορθότερο λα Κικγκόρου. Ερμηνεύεται στους "Σταλαχτίτες". Την ονομασία η περιοχή αυτή την πήρε απ' τα ασβεστολιθικά κοιπάσματα που κατά καιρούς εμφανίζονται στην επιφάνεια της και στην κουτσοβλαχική λέγονται "Γκιγκόροι ή Κικγκόροι". Το όνομα είναι σύνθετο και το πρώτο συνθετικό το "Κίκ" σχηματίσθηκε απ' τον κρότο που κάμνει η σταλαματιά πέφτοντας.

Απ' το πρώτο δε συνθετικό "Κικ" δημιουργήθηκε και η κουτσοβλαχική λέξη "Κίκοτα" που θα πει "σταλαματιά". Τα ασβεστολιθικά αυτά κοιπάσματα, άλλοτε οι κάτοικοι τα χρησιμοποιούσαν στην οικοδομή και κυρίως στα εξωτερικά τζάκια των σπιτιών των και σαν γωνίες στα παράθυρα. Και σήμερα ακόμη λείψανα αυτών σώζονται στις παλαιές κατοικίες του χωριού. Δεν αποκλείο-

με την πιθανότητα, στην περιοχή αυτή να υπήρχε κάποτε σπήλαιο με σταλαχτίτες, που στο πέρασμα του χρόνου εξαφανίσθηκε από διάφορες κατολισθήσεις και διαρροές.

Η περιοχή αυτή είναι συνεχόμενη δυτικά της τοποθεσίας "Τσαλπαγιάννη" Σ' αυτή υπάρχει και μικρή βρύση της οποίας το νερό δεν πίνεται, γιατί είναι πολύ σκληρό, περιέχει μεγάλη ποσότητα από ουσίες διάφορες.

Ντρεάνα. Περιοχή που βρίσκεται κοντά στις άλλες περιοχές που αναφέραμε παραπάνω. Τ' όνομά της είναι η ελληνική λέξη "Ντρένια" που θα πει τόπος με δρυς (βελανιδιές). Υπάρχει και η εκδοχή, ότι η λέξη "Ντρεάνα" είναι ξένη (σλαβική) και ερμηνεύεται τόπος πολύδενδρος, σύνδενδρος.

Σαλατούρα. Βρίσκεται δυτικά της περιοχής "Κικ γκόρου". Δηλοί τόπο επιρρεπή σε κατολισθήσεις.

Συνεχίζεται

ΠΟΤΕ ΠΙΑ!!!

ΛΟΥΣΒΙΤΣ: Η ΜΝΗΜΗ... Η ΔΙΔΑΧΗ... Η ΑΠΟΦΑΣΗ

Γιάννης Γκρέστας, Φιλολόγος

Γενάρης του 1945. Πριν 50 χρόνια. Οι Ρώσοι απελευθερώνουν το Άουβιτς. Κι ο κόσμος παγώνει μπροστά στο αποκρουστικό πρόσωπο του φασισμού!

Γενάρης του 1995! Σήμερα. Ο κόσμος θυμάται. Και τρέμει. Την αναβίωση του τερατουργήματος.

Γιατί είναι μετέωρος... Πεινάει... Ματώνει στο Γκρόζνυ και το Σαράγεβο,

την Παλαιστίνη και την Κύπρο, το Ιράκ και την Κούβα, τον Ισημερινό και την Αγκόλα και σε μυριάδες ακόμα σημεία του πλανήτη.

Γιατί νιώθει την υποκρισία των ισχυρών... Και βιώνει την αδικία, τη φτώχεια, την παραχάραξη....

Παράδειγμα η Ελλάδα μας. Τούτος ο τόπος ο ανυπότακτος, τούτος ο λαός

“ο μικρός, ο ΜΕΓΑΣ”.

Που έδωσε τα πάντα στον αντιφασιστικό αγώνα. Που κάθε γωνιά της θρηνεί αδικοχαμένους. Που κάθε σπιθαμή γης μετατράπηκε σε πεδίο τίμιων μαχών. Που κάθε βουνοκορφή έγινε μετερίζι του εθνικού απελευθερωτικού αγώνα... Που το αίμα δεν ξεράθηκε ακόμα στα Καλάβρυτα, την Κάνδανο, το Δίστομο, το Κομμένο, την Κλεισούρα, την Καισαριανή, το στρατόπεδο Π. Μελά στη Θεσ/νίκη... Που έχασε μυριάδες Εβραίους της κι άλλους γλίτωσε.

Και σήμερα “αντί στεφάνου” ο “ελεύθερος κόσμος” της βγάζει τη γλώσσα. Την περιφρονεί... Την απειλεί... Την εξωθεί σε πράξεις υπερβολής... Όπως η απόφαση να μην παραστεί ο Υπουργός Εξωτερικών στις τελετές του Άουσβιτς. Για να μην κυματίσει η ματωμένη γαλανόλευκη δίπλα στην πλαστή σημαία των Σκοπιανών...

Έπρεπε να πάμε... Η δική μας αλήθεια είναι πάνω από κάθε ψέμα. Όπως ότι, δήθεν, είμαστε αντισημίτες στην Ελλάδα... Και ας είμαστε ένα με τους Εβραίους.. Αυτούς που έστειλε στα κρεματόρια του Άουσβιτς ο Κουρτ Βαλντχάϊμ.. Που τον έκαναν Γ.Γ. του ΟΗΕ!!!

Αλλά τι να περιμένεις από ένα κόσμο που οι Γερμανοί αντί συγνώμης υποδαυλίζουν Βοσνίες;

Και μήπως δεν είναι οι Γάλλοι που ξερνούν όξος και χολή κάθε τρείς και λίγο;

Με τον Ντιροζέλ που έσβησε την ιστορία μας;

Με τον Μπατεντέρ που νομιμοποίησε την παραχάραξη των Σκοπιανών;

Με τον Λαμασούρ που θέλει να

σβήσει τη γλώσσα μας;

Κι όμως. Όλοι αυτοί δεν χάνουν την ευκαιρία να κανακεύσουν τους Τούρκους...

Που δεν πολέμησαν το φασισμό.

Που καίνε τους διανοούμενους...

Που φυλακίζουν τον Γιασάρ Καμάλ. τον μεγαλύτερο συγγραφέα τους γιατί κατήγγειλε τη γενοκτονία των Κούρδων...

Που επιδίδονται σε φασιστικό όργιο όπως καταγγέλλει ο φυλακισμένος Κούρδος Ναχμί Ζάνα σ' ένα συγκλονιστικό βιβλίο του για τα βασανιστήρια στις Τούρκικες φυλακές. Σ' αυτές τις φυλακές που βρίσκεται ήδη κι η γυναίκα του, η βουλευτίνα Λεϊλά Ζάνα...

Που εξόντωσαν τους Αρμένιους και κατέχουν τη μισή Κύπρο.

Μαζί μ' αυτούς θα κλαίγαμε στο Άουσβιτς;

Καλύτερα που δεν πήγαμε.

Το δικό μας δάκρυ κύλησε κρυφά. Κι άξιζε πολύ - πολύ περισσότερο απ' τη διατεταγμένη θλίψη του όποιου Βαλέσα...

Κι είν' αυτό το δάκρυ που ποτίζει το δέντρο της γνώσης. Και θεριεύει την απόφαση να βροντοφωνάξουμε μ' όλους τους πεινασμένους, τους αδικημένους, τους κυνηγημένους, τους απόκληρους του κόσμου τούτου, μ' όλους τους λαούς της γης, μ' όλους τους πολίτες του κόσμου: ΠΟΤΕ ΠΙΑ!

Σήμερα που άλλα Άουσβιτς, πολιτιστικά και οικονομικά, σκοτώνουν τη ζωή, τη χαρά, την ευτυχία...

... Προετοιμάζοντας και, που και που, γεννώντας πάλι, δυσσίωνα στρατόπεδα εξόντωσης...

Ο ΘΥΜΙΟ ΓΑΚΗΣ

Απόσπασμα από το βιβλίο του Βασ. Ασημάκη Ταγ/ρχη του Πυρ/κού (1931) "Για την αγάπη της Πατρίδας"

Επιμέλεια Βασ. Αρχιμανδρίτη

Μέσα στην ταβέρνα του χωριού, όπου το λίγο φως έκρυβε τη βρώμα των τραπεζιών και του πατώματος του χωματένιου, ο Μήτσος ο Μπολιάνας, ένας λεβεντόκορμος άνδρακλας, ψηλός ίσα με 'κεί πάνω και παλιός ιππεύς άρχισε να διηγείται τραβώντας και μια ποτηριά κάθε τόσο στη θύμιση των περασμένων.

Όλα τα γύρω από τη Μαγνησίαν χωριά είναι αγνά ελληνικά. Το Χαρόσκιο, το Καραγασλή, το Φίλιογλου, το Μοντεβελή, το Κόλδερε και το Παπαζλή. Τα τρία αυτά τελευταία χωριά κατοικούν Έλληνες, απόγονοι Ελλήνων, οι οποίοι μετανάστευσαν εδώ και πενήντα περίπου χρόνια από την παλαιά Ελλάδα και από την Ήπειρο και τη Μακεδονία.

Οι κάτοικοι των χωριών αυτών, παλληκάρια αληθινά και λεβέντες την κορμοστασιά, δεν επερίμεναν την άφιξη του στρατού μας να τους χαρίση την ελευθερία. Την επήραν μόνοι με τα ντουφέκια τους. Μόλις έμαθαν την αποβίβαση στη Σμύρνη του στρατού μας, χωρίς ούτε ένα ιππέα δικό μας να ιδούν, επήραν τα όπλα τους ύψωσαν μία ελληνική σημαία στο καμπαναριό της εκκλησίας κάθε χωριού και εφύλαγαν την νύκτα σκοποί και περίπολοι. Την ημέρα μαζί με το δρεπάνι του καθ' ένας είχε και το όπλο του.

Όταν στις αρχές Ιουνίου το Σύνταγμα μου, το 3ο ιππικόν έφθασε στη Μαγνησία έστειλε μια ίλη για αναγνώριση. Η ύλη, επειδή τίποτε ύποπτο δεν ευρήκε, είχε όμως πληροφορίας ότι πάντοτε πρέπει να φοβούμεθα επιδρομήν των Τσετών, αφήκε εννέα ιππείς με ένα λοχία στο Παπαζλή, το οποίον

ήτο το πλέον μα7κρυνό χωριό. Μέσα εις τους ιππείς αυτούς ήμουν κι εγώ. Είκοσι μέρες περνούσαμε θεία. Οι κάτοικοι φύλαγαν την νύκτα σκοποί και ημείς την ημέραν εβγαίναμε περιπολία έφιπποι στην πεδιάδα. Επερνούσαμε ωσάν αρχοντάδες. Το συσσίτιο μόλις καταδεχόμεθα να το τιμήσωμεν. Οι χωρικοί μας επεριποιούντο σαν παιδιά των και μας και τάλογά μας. Παρέα μας τακτική είχαμε τον παπά του χωριού, ο οποίος ήταν και δάσκαλος και το Θύμιο Γάκη.

- Ποιόν Θύμιο Γάκη, διέκοψε ο μπάρμπα Κώστας ο Τραής, το ληστή, που εσκλάβωσε στα παλνά χρόνια την αδελφή του Αβέρωφ;

- Ναι αθάνατε, Μπάρμπα Κώστα, αυτόν τον ίδιον αυτόν που λέγει και το τραγούδι.

Δεν είναι κρίμα κι άδικο δεν είναι κι αμαρτία

Νάν' η Βασίλω σ' ερημικά, σε κλέφτικα λιμέρια...

κι ο Θύμιο Γάκης φώναζε και ο Θύμιο Γάκης λέει

ξύπνα Βασίλω μ', κι έφεξε, ξύπνα και πάει γιώμα

κι η ξαγορά μας έρχεται μουλάρια φορτωμένα...

Ο θύμιο - Γάκης ήταν ο ίδιος αυτός ο παλός ληστής ο οποίος αφού έκανε πάνω από 15 χρόνια στα μπουδρούμια των φυλακών της Σμύρνης, ήλθε στο χωριό, παντρεύτηκε και εζούσε ήσυχα πια και τίμια.

Μόνο που δεν έβλεπε πλέον καλά, διότι όσα χρόνια έμεινε στις φυλακές δεν είδε ούτε ακτίνα, ούτε τη λάμψη καν του ηλίου.

Ένα πρωί, στις 14 Ιουλίου θυμούμαι, α-

πό τας 3 το πρωί ακούσαμε πυκνούς πυροβολισμούς. Όλο το χωριό ανάστατο. Οι άνδρες έδραξαν τα όπλα και οι γυναίκες εκατέβαζαν τα παιδιά στα υπόγεια και τα εξησφάλιζαν εκεί, όπως μπορούσαν.

Όσα σπίτια όμως ήσαν στην άκρη του χωριού ήσαν επικίνδυνα και οι κάτοικοί τους εμαζεύοντο προς το κέντρον, προς τα σπίτια δηλ. πούχαν πιο χονδρούς τοίχους.

Όλοι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά εκατάλαβαν αμέσως ότι οι Τσέτες είχαν κυκλώσει το χωριό κι όλοι με μια γνώμη απεφάσισαν να αμυνθούν ως τον τελευταίον. Εγνώριζαν καλά ότι χάρι δεν είχαν να περιμένουν από τα αιμοβόρα αυτά θηρία. Το χωριό ήταν πλούσιο, ο θερισμός και το αλώνισμα είχε τελειώσει και τα γεννήματα είχαν αποθηκευθεί. Δύο χιλιάδες Τσέτες μας είχαν κυκλωμένους.

Άλλους οδήγησε το μίσος και η μανία για τη σφαγή εναντίον του χωριού, άλλους η πλεονεξία για να ληστεύσουν και τους πιο αγρίους και αιμοβόρους η άτιμη επιθυμία να αρπάξουν τα κορίτσια και τις γυναίκες, σκοτώνοντας τα αγόρια και τους άνδρες.

Μα οι Παπαζλιώτες, που και άλλη φορά είχαν αποκρούσει το αιμοβόρα αυτά θηρία δεν τάχασαν. Ως που νάβγωμε ημείς από την εκκλησία, που κοιμώμαστε και να φθάσουμε στο κέντρο του χωριού από γωνία σε γωνία, γιατί οι σφαίρες έσχιζαν σαν δαιμονισμένες τον αέρα, μ' όλον ότι ήτο νύχτα ακόμη, αυτοί είχαν ετοιμασθεί κι όλας.

Μα οι δυστυχισμένοι μόνον εβδομήντα όπλα καθόρθωσαν να παρουσιάσουν και αυτά σε κακά χάλια, όπως τα είχαν κρυμμένα από τον φόβον των Τούρκων τόσα χρόνια. Εβδομήντα και δέκα τα δικά μας ογδόντα, ενώ οι Τσέτες ήσαν πάνου από δύο χιλιάδες. Δηλαδή θα πολεμήσουμε ένας προς είκοσι πέντε. Μα όταν θέλει κανείς να νικήσει ή να πουλήσει ακριβά το τομάρι του, δεν ευρίσκει ποτέ πολλούς τους εχθρούς.

Άλλωστε είχαμε μαζί μας το δίκιο υπερασπίσαμε εκκλησίες, άγια αγίων, τους αδυνάτους και τους γέρους, τα παιδιά και τα σπία. Το σπουδαιότερο υπερασπίσαμε την τιμή τόσων τάφων και γυναικών και τελευταία απ' όλα τη ζωή μας. Μας ήτο γνωστόν εις όλους ότι όλοι θα περνούσαμε από τα γιαταγάνια των εχθρών αν είχαμε την ατυχία να πέσωμε στα χέρια τους...

Έως τας 4 το πρωί εγω με έναν άλλον φίλο μου ιππέα από το ένα μέρος του χωριού και ο δεκανεύς μας με άλλον ένα, από τ' άλλο μέρος, κρατώντας από τους χαλινούς τα άλογα μας, προσπαθούσαμε να ανακαλύψουμε μέρος αφύλακτο, για να καλπάσουμε ως τη Μαγνησία να ειδοποιήσουμε για ενισχύσεις, όπως είχε διατάξει ο λοχίας μας. Άδικος όμως ο κόπος. Το χωριό ήταν καλά ζωμένο. Είχαν κάνει ένα κύκλον ζωντανόν, χωρίς καμμία διέξοδο. Από τον κύκλο αυτόν έβγαινε λάβα πυρός, που δεν επέτρεπε σε κανέναν μας να ξεμυτίσει. Ήταν καθαρά ματαιοπονία να επιχειρήσουν δύο ή τρεις άνθρωποι να διασχίσουν τη ζωντανή αυτή και φοβερή αλυσίδα, που περιέσφιγγε το χωριό..

Όταν επιστρέψαμε και αναγγείλαμε στο λοχία μας ότι είναι αδύνατο να περάσουμε, σχεδόν τάχασε. Δεν ήταν τόσο η ευθύνη για μας και τη ζωή όλων μας που τον εβάρυνε, ούτε τον ezάλιζε ο φόβος του θανάτου. Όσο του παρέλυναν τη σκέψη τα κλάματα των γυναικών και των παιδιών και οι συμβουλές, που του ezπούσαν οι άνδρες, οι οποίοι αν και ήσαν παλληκάρια αδάμαστα, όμως δεν ήξεραν τι πρέπει να κάμουν.

Ήταν λυπντερό να τον βλέπει κανείς στις στιγμές εκείνες. Με το πιστόλι βγαλμένο από τη θήκη και κρεμασμένο με ένα λουρί από το λαιμό του -για ευκολία σαν τους Μακεδονομάχους άλλοτε, τις τσέπες γιομάτες φυσίγγια και το σπαθί ξεγυμνωμένο, έστρεψε, είχε ολόγυρά του όλους, όσους πε-

ρίμεναν συμβουλές από αυτόν, άκουσε τους πυροβολισμούς, είδε το βουνό και τον κάμπο πιασμένο και σηκώνοντας το σπαθί, “μέχρι τελευταίας ρανίδος”, εφώναξε και όρμησε προς την πιο πυκνή βουή των πυροβολισμών.

Οι χωριάτες, που περίμεναν οδηγίες του, έμειναν άλλαλοι. Εκείνην την στιγμήν εφάνηκε από ένα στενό, οπλισμένος ο παππός του χωριού, κρατώντας τον Θύμιο Γάκη, ο οποίος δεν έβλεπε καλά και απέναντι από την πλατεϊάν άνοιξε η πόρτα ενός σπιτιού και πρόβαλε μια λεβεντοκόρη με το όπλο στο χέρι.

Όλα αυτά έγιναν ταυτοχρόνως και γρήγορα, ώστε δεν προκάναμε να συνέλθουμε από την έκπληξίν μας και να πάμε στις θέσεις μας. Ο Θύμιο Γάκης μέσα στο χωριό εφημίζετο ως παληκαράς και έμπειρος σ' αυτές τις δουλειές, ως φρόνιμος δε με το παραπάνω.

Άφηκε το χέρι του παπά, έβαλε τη δεξιά του παλάμη μπρος μπρος στο μέτωπο του για να βλέπει καλύτερα, παρατήρησε όλους με τα μισοσβυσμένα του μάτια, εδιάβασε την απόφαση στα πρόσωπα των ηλιοκαμμένων συγχωριανών του και γέλασε ευχαριστημένα και πικρά.

- Παιδιά, τους είπε τα πολλά λόγια είναι φτώχεια. Ολίγα αδέρφια σας κρατούν μιάμιση ώρα τους εχθρούς σε απόστασι. Ριχτήτε όλοι στη φωτιά και μη πυροβολήται παρά μόνον σαν είσθε βέβαιοι ότι η σφαίρα σας δεν θα πάει χαμένη. Να σημαδεύετε χαμηλά, γιατί με το κλώτσημα του όπλου θα διαβαίνουν ψηλά οι σφαίρες. Όσοι έχετε καραμπίνες ή δίκανα φέρτε τα κι αυτά.

Μα αυτοί θα σκοπεύσουν μόνο στο λαιμό, για να πετύχουν στο πρόσωπο. Πάλι κέρδος θάνε αν δεν σκοτώνουν τα σκάγια, μπορούν όμως να στραβώσουν. Μα βλέποντας ο παληκαράς αυτός, ο μετανοημένος ληστής, ότι μόνον ένας στους δέκα κρατού-

σε όπλο ανεστέναζε.

- Σε κάθε πολεμιστή να παραστέκει ένα ή δύο από σας αν ο ένας πάθει τίποτα, να τον αναπληρώσει ο άλλος αμέσως. Και συ Γαρέφω κορίτσι μου, πρόσθεσε, δώσε σ' ένα παλληκάρι το τουφέκι σου. Θα δουλέψει καλύτερα σε αντρικά χέρια.

- Τι λες παππού, δεν είμαι κι εγώ Ελληνοπούλα; Δεν τρέχει μέσα μου είμαι δικό σου. Δεν είμαι από τις παληές Σουλιώτισσες κι εγώ; Πρέπει να σας πω, εξήγησε ο Ανδρέας, ότι η Γαρέφω Ιωαννίδου, ήταν εγγονή, αν θυμούμαι καλά, του Θύμιου Γάκη, ο οποίος, νομίζω, πάλι πως ήταν Ηπειρώτης στην καταγωγή.

Έτυχε στο μέρος όπου επολεμούσα εγώ με δύο τρεις χωριάτες και ένα ιππέα σύντροφό μου να πολεμούν ο Παππός και ο Θύμιο - Γάκης. Ο Παπός δεν ήξερε να χρησιμοποιεί καλά το όπλο του και ο Θύμιο Γάκης τον εσυμβούλευε τακτικά σαν νοεσύλλεκτο.

- Ακούμπησέ το καλά, παιδί μου, στον ώμο σου, γιατί αλλοιώς, μετά από δέκα πυροβολισμούς, δεν θα μπορείς να πυροβολήσεις. Θα πληγώσεις από τα κλωτσήματα. Χαμηλά ακόμα. Όχι τόσο γρήγορα, γιατί πάνε χαμένα τα βόλια.

Πολλές φορές ο ίδιος μεθούσε από τον κρότο των πυροβολισμών, από της φωνές των δικών μας και τα “αλλάχ” των Τούρκων, έπερνε μια κούφτα φουσέκια και το όπλο από τα χέρια του παπά και άρχισε να πυροβολή αφού με δυσκολία πρώτα φρόντιζε να διακρίνει καθαρά τον εχθρό, να μην πέσει χαμένο το βόλι του.

- Πήγαινε συ στην εκκλησιά να ανάψεις κερι στις εικόνες και διάβασε και τις ευχές γιατί όπως βλέπω, δεν θα γλυτώσει κανένας μας, τούλεγε με όλη του την ψυχραιμία, γυρίζοντας δε σε μένα επρόσθεσε:

- Δεν πηγαίνεις, παιδί μου, να κάνεις μια βόλτα στο χωριό, να μας φέρεις νέα, μήπως

έσπασαν πουθενά οι δικοί μας.

- Πές τους, αν δεν μπορούν να κρατήσουν, να μαζευτούν όλοι προς την εκκλησία, αλλά αφού ειδοποιήσουν και δώσουν καιρό στα γυναικόπαιδα να βγουν από τα σπίτια.

Θα ήτο επάνω κάτω ένδεκα η ώρα, όταν ξεκίνησα να κάνω το γύρω αυτόν.

Επτά ώρες επολεμούσαμε· πότε επέρασαν αυτές οι ώρες δεν το εκαταλάβαμε και τι πόλεμος, και τι μάχη. Δύο χιλιάδες τούρκικα όπλα από караμπίνες ως τα οπισθογεμμή δίκανα με μονόβολα από μήνες προετοιμασμένα για αυτή τη δουλειά και μαρτίνια ως τα νεώτατα μάουζερ εξερνούσαν κάθε στιγμή μέσα στο χωριό τη φλόγα και το λυωμένο μολύβι τους.

Τέσσερις έως πέντε χωριάτες, χτυπημένοι με σφαίρες ντούμ ντούμ, εκοίοντο μέσα σ' ένα μαγαζί ακρωτηριασμένοι ελεεινά. Κανένας τους, όμως, δεν εγόγγυζε για τες πληγές του, παρά όλοιπερίμεναν με αγωνία, ζωγραφισμένη στα ιδρωμένα πρόσωπά των και στα ερωτηματικά των μισοσβυσμένα, από τον πόνο, μάτια, το αποτέλεσμα της μάχης.

Στην ανατολική άκρη του χωριού οι Τούρκοι είχαν κατορθώσει να μας πάρουν ολίγο μέρος και είχαν βάλει φωτιά στο αντικρινό σπίτι. Μια γρηνά γυναίκα, καθώς πήγε προς τα εκεί για να δώσει νερό και φυσιγγια στο γυιό της, έχασε το δρόμο στο γυρισμό από την ταραχή της και χτυπημένη από πολλές σφαίρες εψυχορραγούσε στο δρόμο. Όταν οι Τούρκοι επροχώρησαν μέσα στο χωριό, την ευρήκαν, και αφού πρώτα της άνοιξαν την κοιλιά με τα χατζάρια την εκομμάριασαν από τη μανία τους και από την άγρια χαρά να αισθάνωνται το θερμό αίμα της να τους βρέχει τα χέρια.

Ο λοχίας μας, ήσυχος πλέον, αφού πέρασε η πρώτη εντύπωση, περνούσε από όλα τα μέρη, που ήταν ο πιο μεγάλος κίνδυ-

νος, έρριχνε μερικές τουφεκιές και έδινε οδηγίες πως να προφυλάσσονται πίσω από τα πεζούλια και τους μανδροτοίχους. Κάθε τόσο ανέβαινε με προφύλαξη στο ψηλότερο σπίτι και παρατηρούσε προς το μέρος της Μαγνησίας με την ελπίδα να ιδεί να προβάλλουν ενισχύσεις. Μα του κάκου από πουθενά βοήθεια δεν εφαινότο...

Εκείνη όμως που εθαυμάσαμεν όλοι μας, που ήταν αληθινός άγγελος εμψυχωτής για τους χωριανούς και καταστροφής για τους εχθρούς, ήταν η Γαρέφω. Μανδυλοδεμένο το κεφάλι, τα μάγουλα κατακόκκινα από τη βράσι της μάχης και τον ήλιο, μια σακκούλα κρεμασμένη στον ώμο γεμάτη φυσέκια και το όπλο στο χέρι ήταν όμοια αρχαία θεά της Σωτηρίας και της Τιμωρίας μαζί.

Γύριζε σαν ανεμοστρόβιλος ανάμεσα στους πολεμιστάς. Πυροβολούσε και παρωρούσε τους άλλους, οδηγούσε τις γυναίκες να κουβαλούν νερό στους μαχομένους, διέταζε να μετακομίσουν τους τραυματίας. Είχεν επιβληθεί σ' όλους και σιωπηρά όλοι την ανεγνώριζαν για αρχηγό...

Όταν η εγύρισα και εξέθηκα όλα αυτά στο θύμιο - Γάκη, αναστέναξε και κούνησε το κεφάλι. Τον ευρήκα στο χαγιάτι της εκκλησίας, κοντά στη βρυσούλα της αυλής και κρατούσε σφιχτά τον ώμο του να μη τρέχει το αίμα.

- Τι έχεις παπούλη; τον ερώτησα.

- Τίποτα παιδί μου, μια γρατσουνιά μικρή. Τιποτένια πράγματα μέσα σε σαράντα άλλες που έχω στο κορμί μου... Μα ετούτη εδώ είναι από τις καλές, τις τίμιες κι έχω τις μισές τέτοιες από Τούρκους και Βουλγάρους...

Σε μισή ώρα περίπου στο ανατολικό μέρος, που είχαν βάλει φωτιά από πρώτα, οι Τούρκοι είχαν προχωρήσει ακόμα λίγο. Τρία άλλα σπίτια εκάπνιζαν... Απελπισία...

Η ώρα ήταν δύο περίπου, τα φυσιγγια

λιγόστευαν και βοήθεια ακόμα καμμία...

Οι Τούρκοι έγιναν μανιακότεροι, όσο περνούσε η ώρα. Ελύσσιαζαν κυριολεκτικά προ παντός προς το μέρος το δικό μας που κρατούσε καλά και ήταν το ψηλότερο του χωριού. Η Γαρέφω έτρεξε με δύο τρία παλληκάρια κοντά μας. Αφού έρριξε μερικές τουφεκιές, παρακάλεσε το Θύμιο - Γάκη να πάει μαζί της. Σηκώθηκε και σπηρίχθηκε στο χέρι της. Τη στιγμή που θα ξεκινούσαν είδε ένα θεόρατο ζεϊμπέκη να κατεβαίνει τρέχοντας από τον απέναντί μας λόφο... Πότε άρπαξε το όπλο από τα χέρια της Γαρέφως, πότε εσκόπευσε και πότε επυροβόλησε ήταν μυστήριο. Είδαμε μόνο τον Ζεϊμπέκη να κατακυλά ως το περίβολο της εκκλησίας σαν κούτσουρο.

- Παλιόσκυλο βρωμερό, είπε ο Θύμιο - Γάκης, έστρεψε προς την εκκλησία έκανε το σταυρό του και έφυγε μαζί με την Γαρέφω.

Σε δύο ώρες οι τουρκικοί πυροβολισμοί αραιώσανε. Μας φάνηκε παράδοξο. Σε λίγο, ευθύς αμέσως σχεδόν, έπαυσαν ολότελα από το μέρος της πεδιάδος και εβλέπαμε όλους τους Τουρκαλάδες να μαζεύονται προς το βουνό.

Ενομίσαμε οτι θα έκαναν επίθεση από εκείνο το μέρος και εστείλαμε ένα παιδάκι να ειδοποιήσει για βοήθεια και φυσίγγια. Ευτυχώς την ίδια στιγμή ακούσαμε δικές μας σάλπιγγες του ιππικού να σημαίνουν "καλπασμό"... Σε δέκα λεπτά η 2α ίλη η υπόλοιπη ίλη προσπαθούσε να προφθάσει τους τσέτες που φεύγανε προς την κορυφή του βουνού.

- Κι ο Θύμιο - Γάκης;

- Αι! Θεός σχωρέστον αργότερα μάθαμε οτι σαν κατέβηκε στη μέση του χωριού, άκουσε μια στιγμή φωνές γυναικείες που εκκαλούσαν βοήθεια. Έτρεξε αμέσως με δύο άλλους με τα πιστόλια στα χέρια, αλλά έπεσαν απάνω σε δέκα Τούρκους, οι οποί-

οι με μπαμπεσιά, κρυμμένοι πίσω από ένα χαμόσπιτο, άδειασαν τα όπλα τους, επάνω στους τρεις δικούς μας και έπειτα τους ξεκοίλιασαν με τα μαχαίρια...

Εκείνη την ημέρα είχαμε ως δέκα δεκαπέντε νεκρούς, γυναίκες και άνδρες φρικωδώς ακρωτηριασμένους τους περισσότερους, γιατί πολεμούσανε στήθος προς στήθος και ένα μικρό παιδάκι, που τοπιασαν στην άκρη του χωριού και το πετσόκοψαν τα σκυλιά. Το χωριό όμως εσώθηκε με μόνο αυτές τις απώλειες και το κάψιμο τεσσάρων σπιτιών. Ήταν 14 Ιουλίου 1919.

Η Γαρέφω πήρε από την XIII μεραρχία τον Πολεμικόν Σταυρόν, όπως και μεις οι ιππείς, ο δε λοχίας μας προήχθει σε ανθυπασπιστήν επ' ανδραγαθία.

Όσο για τον Παπά επήρε και αυτός τον Σταυρό, κατατάχθηκε στο 5/42 ευζώνων, έλαβε μέρος σ' όλες τις μάχες και ο δυστυχημένος βρέθηκε, όπως έμαθα στη Σμύρνη, άρρωστος στη καταστροφή, όπου και τον εκρέμασαν οι Τούρκοι μαζί με τόσους άλλους παπάδες και δεσποτάδες...

Μοντεβελή (Μαγνησία)

Αύγουστος 1919

Σολόχοπιτα

Βοζαντινής & Λαϊκής Τέχνης

Γιάννης Σινάνης

Επταχώρι

Τηλ. 0468 - 61360 & 61374

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ
Μεγ. θερμ. 20.8°	25.8°
Ελάχ. θερμ. -3°	-3.2°
Σχ. υγρ. 60%	70%
Υψ. βροχ. 62mm	66mm

Ο Αργαλειός και το δημοϊκό τραγούδι

από τον Νικόλ. Χ. Ρεμπέλη, φιλόλογο

Τα δημοτικά μας τραγούδια, που αποτελούν μνημεία ανεκτίμητα της εθνικής μας λογοτεχνίας κι εκφράζουν το συνολικό και αθάνατο πνεύμα της ελληνικής ψυχής καθρεφτίζουν πιστά κι αληθινά ολόκληρη τη ζωή του λαού μας σε όλες τις εκδηλώσεις, τις φάσεις και τις εκφάνσεις.

Ο άγνωστος και ανώνυμος λαϊκός ποιητής, είτε τραγουδάει τον έρωτα, την αγάπη, τη χαρά, τη λύπη, είτε τον πικρό πόνο της ξενιτειάς και του σπαραξικάρδιου θανάτου, τις αγωνίες, τις περιπέτειες, τα πάθη και ό,τι άλλο τον συγκινεί και του δονεί τις λεπτές και ευαίσθητες χορδές της ψυχής του, πέτυχε να μας δώσει με απλότητα και απaráμιλλη σαφήνεια και φυσικότητα, με λεπτότητα αισθήματος και με δύναμη πάθους θαυμαστή, αθάνατα δημιουργήματα, που αποτελούν πολύτιμα στοιχεία για τη μελέτη της πολυκύμαντης ζωής του λαού μας και τα οποία είναι - κατά τον Μιχ. Περάνθη - "Καύχημα αειθαλούς πνευματικής άνοιξης και ποιητικό χτυποκάρδι του Έθνους μας".

Πολλά από τα δημοτικά μας τραγούδια αναφέρονται στο όργωμα, στη σπορά, στο θερισμό, στον τρύγο, και άλλα, όχι λίγα, στο κέντημα, στη ρόκα και στον αργαλειό.

Και τώρα θα σταχυολογήσω μερικά απ' αυτά, που έχουν ως θέμα τον αργαλειό, το γνωστό αυτό εργαλείο του σπιτιού (απ' όπου και η ετυμολογία του ονόματος), που τόσο χρήσιμος ήταν στο σπιτικό στα παλιότερα χρόνια, τότε που η μικρή οικιακή βιοτεχνία ικανοποιούσε όλες σχεδόν τις ανάγκες των μελών της οικογένειας.

Ας σημειωθεί ευκαιριακά πως ο αργαλειός ήταν γνωστός και στην εποχή του Ομήρου. Λεγόταν "ιστός" (από το ρ. ίστημι), γιατί το στημόνι στήνόταν κάθετα στον αργαλειό κι όχι οριζόντια, όπως σήμερα, κι ακόμη αυτή που ύφαινε δεν καθόταν, αλλά πηγαινοερχόταν κατά μήκος του αργαλειού. Από αυτό και η φράση "ιστόν εποίχομαι" (Ομ. Ιλ. Α, 31), που σημαίνει πηγαινοέρχομαι, τριγυρνώ στον αργαλειό υφαίνοντας, υφαίνω.

Στους ηρωϊκούς χρόνους δεν εθεωρείτο ταπεινή δουλειά και απασχόληση η υφαντουργία στον αργαλειό, τουναντίον ήταν τιμητικό σε ευγενείς οικογένειες και βασιλίσσες ακόμη (Πηνελόπη, Κίρκη, Καλυψώ κ.λ.) να υφαίνουν στον αργαλειό. Έτσι στην Πηνελόπη, όταν κατέβηκε από το δωμάτιό της για ν' ακούσει το Φήμιο, που τραγουδούσε τις περιπέτειες των Αχαιών στη θάλασσα, ο γιός της ο Τηλέμαχος είτε μεταξύ άλλων: "Αλλ' εις οίκον ιούσα τα σ' αυτής έργα κόμιζε, ιστόν, ηλακάτην... (Ομ. Οδ. α, 356) δηλ. πήγαινε στο σπίτι και κοίταξε τις δουλειές σου, τον αργαλειό, τη ρόκα...

*

Στα παλιότερα χρόνια ο αργαλειός κάθε σπιτιού ήταν το μοναδικό μέσο για την εξυπηρέτηση της οικογένειας.

Και τί δεν έφτιαχναν! Κιλίμια, χιράμια, παντός είδους στρωσίδια, κλούφες, βελέντζες, κουρελούδες, προικιά, φλοκάτες, τα ονομαστά γιάνια κ.λ. κ.λ., όλα αυτά και άλλα ήταν έργα των χειρών γυναικών, που ύφαιναν στον αργαλειό.

Το σπίτι, που είχε αργαλειό, εθεωρείτο προκομμένο και ξακουστό, αφού:

Τιμή μεγάλη και τρανή

*πού ειν' ο αργαλειός στο σπίτι
το κάθε δόντι του χτενιού
αξίζει μαργαρίτη.*

Η κόρη καθισμένη στον αργαλειό έπαιρνε μαθήματα από τη μάννα ή τη γιαγιά της για όλες τις λεπτομέρειες της κουραστικής, μονότονης και δύσκολης αυτής δουλειάς. Είπα κουραστικής, γιατί:

*Το κέντισμα είναι γλέντισμα
κι η ρόκα είναι σεργιάνι,
κι ο έρημος ο αργαλειός
είναι σκλαβιά μεγάλη.*

Και πράγματι, το κέντισμα δίνει χαρά μεγάλη στην κόρη, που χαίρεται, ικανοποιείται, καμαρώνει, διασκεδάζει και (ο τρόπος του λέγειν) "γλεντάει" βλέποντας το όμορφο εργόχειρό της.

Η ρόκα δίνει άλλη ικανοποίηση στη γυναίκα, αφού μ' αυτή παραμάσχαλα περπατάει στη γειτονιά, σεργιαννάει πέ-

ρα, δώθε, βλέπει, ακούει, κουβεντιάζει και έτσι περνάει ευχάριστα τη μέρα της.

Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με τον αργαλειό, ο οποίος καθλώνει για πολλές ώρες τη γυναίκα στο κάθισμα και τη σκλαβώνει μέσα στο σπίτι.

Και όμως παρ' όλη αυτή τη σκλαβιά του αργαλειού, ο άντρας αισθάνεται χαρά και περηφάνεια, όταν βλέπει την αγαπημένη του να υφαίνει τα υφαντά της.

Οι παρακάτω στίχοι δείχνουν όλη την ικανοποίηση που νιώθει:

Δικός μου είν' ο αργαλειός
δικό μου και το χτένι
δική μου και η πέρδικα
που κάθεται κι υφαίνει.

Αλλά η κόρη βιάζεται να τελειώσει γρήγορα και με ζωγραφισμένη την ανυπομονησία στο πρόσωπό της τραγουδάει:

Πέτα σαΐτα μου γοργή
πέτα με το μετάξι
να 'ρθει ο καλός μου τη Λαμπρή
να 'βρει χρυσά ν' αλλάξει.

Από τα πολλά τέτοια τραγούδια του αργαλειού κορφολογώ άλλο ένα, στο οποίο ο νιός εκφράζει τον πόνο, τον καημό και την αγανάκτησή του, γιατί εξ αιτίας του αργαλειού δεν μπορεί να ιδεί ή να συναντήσει την καλή του. Ιδού το παράπονό του:

Κόρη μ', που είσαι στον αργαλειό
γυφαίνεις, ξεγυφαίνεις κι όλο
εμένα με μαραίνεις.

Γυφαίνεις τα ψιλά πανιά,
γυφαίνεις τα λαχούργια,¹

Κι εγώ σε καταριάστηκα,
κόρη μ', να τσακιστεί τ' αντί,
να ραϊστεί το χτένι,
π' όλο εμένα με μαραίνει.

Και να κοπούν πολλές κλωστές
να δένεις, να ξεδένεις,
π' όλο εμένα με μαραίνεις.

Θα τελειώσω με ένα άλλο χαρακτηριστικό τραγούδι της περιοχής μας, που

δείχνει τη συζυγική πίστη της Κονιτσιώτικης γυναίκας, η οποία, σαν άλλη Πηνελόπη, δεν λυγίζει και δεν επηρεάζεται από τα λόγια περαστικού εμπόρου, που είναι ο άντρας της, και θέλει να τη δοκιμάσει. Η γυναίκα τον αποκρούει και πείθεται μόνο, όταν εκείνος της δώσει απλές αποδείξεις της ταυτότητάς τους. Χαρείτε το τραγούδι:

Μια κόρη, μια Κονιτσιώτισσα
και μια Κονιτσιωτοπούλα,
πόχ' ασημένιον αργαλειό
και φιλιτσένιο χτένι,
σταυροπατάει τον αργαλειό
και τρίζουν τα καρούλια.

Πραματευτής edιάβαινε
στον κάμπο καβαλλάρης.
Κοντοκρατάει το Μαύρο του
την κόρη κουβεντιάζει:

"Κόρη μ' για δεν παντρεύεσαι,
δεν παίρνεις παλικάρι;"

- Κάλλια να σκάσ' ο Μαύρος σου
πέρι το λόγο που είπες,

εγώ 'χω αντρά στην ξενιτειά,
εδώ και δέκα χρόνια,

κι ακόμα τρεις τον καϊτερώ,
πέντε τον παντεχαίνω,

κι απέ θα κόψω τα μαλλιά,
καλόγοργια θα γένω,

θα πάω σ' έρημα βουνά
να φειάκω μοναστήρι,

κείνον να τρώει η ξενιτειά,
μένα τα μαύρα ράσα".

- Κόρη μ' εγώ ειμ' ο άντρας σου,
εγώ 'μαι κι ο καλός σου.

- Πες μου σημάδια του σπιτιού
και τότες θα πιστέψω.

- Έχεις μηλιά στην πόρτα σου
και κλήμα στην αυλή σου.

Η σύντομη αυτή αναφορά στα δημοτικά τραγούδια, που πήραν την έμπνευσή τους από τον αργαλειό, δείχνει καθαρά πόσο στενά ήταν συνδεδεμένη η ζωή της Ελληνίδας μ' αυτόν από την εποχή του Ομήρου μέχρι σήμερα.

Νικόλ. Χ. Ρεμπέλης

¹ λαχούργια = μάλλινα και μεταξωτά από την πόλη Λαχούρ του Ινδοσταν.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΝΘΥΜΗΜΑΤΑ

Έχασε η Χαΐδω το παιδί...

Η Χαΐδω, η γυναίκα του κυρ. Τάκη, κατάγονταν από το ορεινό Δίστρατο κι ήρθε νύφη στην Κόνιτσα, πριν από αρκετά χρόνια.

Κοπέλα χαρούμενη, κι αξιοπρεπής, με καλή οικογενειακή ανατροφή και άψογο χαρακτήρα. Ορθή, σαν τα ελάτια του χωριού της, γεροδεμένη σαν τα βράχια του Σμόλικα, δροσερή, σαν τα κρυσταλλένια νερά του Αώου.

Και να που η τύχη, της χαμογέλασε. Μπήκε σε σπίτι προκομμένο, σ' ανθρώπους με χρυσή καρδιά. Απ' τα μάτια της κρέμονταν ο καημένος ο Τάκης, να μη της χαλάσει χατήρι, να μη την πικράνει, να μη βαρυγκομήσει η κυρά.

Με τον καιρό, η χαϊδεμένη Χαΐδω απέκτησε τρία χαριτωμένα παιδιά. Τα λαχταρούσαν, σαν όλοι οι γονείς. Τα φρόντιζαν να 'ναι γερά, να πάρουν καλό δρόμο. Δούλευαν μέρα και νύχτα, να μη λείψει τίποτε στο σπίτι, να μη τους έρθει αναποδιά. Συχνά καλλιεργούσαν τα χωράφια τους στον κάμπο, βοσκούσαν τα πρόβατά τους, πότε στο βουνό και πότε στην ποταμιά. Η δουλειά, τους έδινε φτερά. Εδώ σπέρναν τις ελπίδες όλες, έπλαθαν όνειρα για τα παιδιά.

Ήταν προχωρημένο το Φθινόπωρο, όταν ο Τάκης, από την προηγούμενη ημέρα ετοίμασε τα σύνεργά του και τα μουλάρια του μαζί, να πάει για ξύλα στο βουνό! Έφυγε απ' το χάρωμα, πριν ακουστούν τα πρώτα κοκόρια.

Μα και η Χαΐδω σπκώθηκε νωρίς. Σιγύρισε το σπιτικό της, ετοίμασε το μωρό, που 'ταν τότε τεσσάρων μηνών. Το φάσκωσε καλά για να το οριζει, το βύζαξε, το 'ριξε βιαστικά στην αγκαλιά της κι έβγαλε με την ώρα τους τα ζωντανά, πιο κάτω στα Γραβίτσια. Είχε αρκετό χορτάρι εκεί, παλιούρια και βατόκλαρα πολλά.

Σε κάποια στιγμή το κοπάδι ξέφυγε από τον έλεγχο της μάνας. Κι όπως ήταν φυσικό ε-

Μπούρη Γεωργίου Συν/χου Εκπ/κού

κείνη φοβήθηκε, μήπως μπει στα παρακείμενα χωράφια και κάνει ζημιά.

Από τη βιασύνη της, αφήνει καταγής το παιδί και τρέχει αλαφιασμένη να προκάμει το κακό.

Όταν σε λίγο γύρισε, κατάλαβε πως είχε χάσει τον προσανατολισμό της. Πήγε να τρελαθεί!... Κοπάζει εδώ, κοπάζει εκεί, που να βρεθεί το αγοράκι της!...

Η καημένη, δε σταμάτησε να ψάχνει ούτε στιγμή. Τραβούσε απεγνωσμένα τα μαλλιά της, δεν ήξερε τι να υποθέσει, πως να δικαιολογηθεί στον άντρα της και στην κοινωνία της Κόνιτσας, για τη συμφορά που την βρήκε.

Ο νους της πήγαινε στο κακό. Υπήρχε ο φόβος να το τσιμήσει φίδι, να το φάει τσακάλι, να το σπκώσει αετός.

Η ειδηση συντάραξε την αντραδέλφη της, αναστατώθηκε η γεπονιά. Ως αργά το απόγευμα, πήραν παγανά το βοσκότοπο και πιο πάνω τα ριζά.

Κι όταν πια άρχισε να βραδιάζει, τότε ξύπνησε το μωρό!.. Έβαλε τα κλάματα κι ακούστηκε μέχρι τη ρεματιά της Τοπόλιτσας.

Με μιας πήρε ειδηση η μάνα και λαχταρισμένη έτρεξε κοντά. Το άρπαξε στην αγκαλιά της και το 'σφιξε δυνατά στον κόρφο. Την ώρα που ξεκούμπωνε την πουκαμίσια της, για να προσφέρει το στήθος στο παιδί, ένα δάκρυ καφτό ξεκόπηκε από τα ωραία ματόκλαδα της Χαΐδως.

“Τέλος καλό, όλα καλά, είπαν όλοι τους και σχολίαζαν, ο καθένας με το δικό του τρόπο, το γεγονός.

Την ιστορία τούτη, μου την διηγήθηκε χαριτολογώντας, η Διστραπιώτισσα Μάρω Σβάρνα.

Και δεν την άφησα να ξεχαστεί, στη δύνη του χρόνου, για να γνωρίσουν τα παιδιά μας, ακόμα μια λεπτομέρεια των δύσκολων καιρών, που εμείς περάσαμε.

Ο ΓΟΥΣΙΑ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΚΩΤΣΙΚΟΣ

Βασ. Λαμπρίδη

Σαρακοστή Μεγάλη και τα όσπρια με κυρίαρχη τη φασουλάδα περνούσαν τότε αυστηρά στην ημερήσια διάταξη. Το τσουκάλι στην πυροστιά, στο τζάκι συνέχεια κούχλαζε τη φασουλάδα που για πολλούς ήταν τότε το κύριο και σχεδόν το καθημερινό φαγητό.

Φυσικά αυτός ο φόρτος των εντέρων δημιουργούσε σε σταθερή βάση και τα γνωστά αέρια αυτά που έδωσαν αφορμή μια φορά τη Μεγάλη βδομάδα ν' αρπαχτούν δύο συμπαθέστατοι γείτονες και φίλοι εδώ στην Κόνιτσα, στο καφενείο του Γεράση.

Βρισκόμασταν στο 1928, οπότε με τις διακοπές του Πάσχα γύρισε στην πατρίδα του την Κόνιτσα και ο νέος, όμορφος και πανέξυπνος φοιτητής της Ιατρικής που για κείνη την περίοδο ήταν και ο μόνος σπουδαστής από την Κόνιτσα, φέροντας μαζί του και κατά κάφουλες που μόλις είχαν κυκλοφορήσει κι ήταν αρκετά της μόδας στην Αθήνα, κυρίως την περίοδο της Αποκριάς. Στο καφενείο του Γεράση, στο κέντρο της αγοράς συχνά οι μαέστροι του ταβλιού δίνανε μάχες. Γύρω από τους δύο μαχόμενους που ήταν και ζιζάνια, τον Γούσια Παπακώστα και τον Αναστάση Κώτσικο, πάντοτε σέκονταν αρκετοί θαυμαστές τους γιατί μετά από κάθε ζαριά είχαν και τα δικά τους έξυπνα πειράγματα και ξεκαρδιστικά αστεία.

Ο φοιτητής, διαβολεμένο ζιζάνιο κι αυτός, σε μια στιγμή που η μάχη των δύο στο τάβλι κορυφώνονταν πετάει κάτω την κάφουλα που περιείχε το νέο απομονωθέν αέριο των κοπράνων που παρασκευάζονταν πια στο χημείο, το λεγόμενο "σκατόλιο". Αμέσως η μυρωδιά του σκόρπισε στον καφενέ κι έσπασε πρώτα τις μύτες των δύο μονομάχων. Πρώτος σηκώνεται αγριεμένος ο Αναστάσης που έχανε την παρτίδα και φώναζε.

- Εσύ την αμόλησες, ρε γαΐδαρε;

- Όχι η αφεντιά σου ρε νεροφάσουλε.

Όχι εγώ, όχι εσύ η αίθουσα με μιας άδειασε από τους θαμώνες λόγω του δυσβάστακτου αερίου ενώ οι δύο κόντευαν ν' αρπαχτούν στα χέρια. Ο Γεράσης τους ξεχώρισε κι ο άλλος συνεταιρός του καφενέ, ο Ζιακόπουλος έτρεξε κι άνοιξε τα παράθυρα για να αποκατασταθεί η ισορροπία στον αέ-

ρα του μαγαζιού. Μεγάλο πράγμα η πρόδος της χημείας για την Ιατρική και τη φαρμακολογία, να όμως που έφτασε στο σημείο να κονσερβοποιεί και τα δύσοσμα αέρα του πισινού μας και φυσικά για πλάκα. Και τ' αστείο αυτό διατάραξε τις σχέσεις των δύο φίλων. Βγαίνοντας στην πόρτα του καφενέ φωνάζει ο Αναστάσης

- Ντροπή σου ρε γαϊδουροκέφαλε, αέριο ήταν αυτό ή βόμβα από σκατοθήκη.

Η λέξη γαϊδουροκέφαλε είχε τη σημασία της. Μέσα στη χαρά για την απελευθέρωση, πολλοί συνήθιζαν να περνούν τα Σαββατόβραδα στα σπίτια συντρώνοντας και γλεντώντας όπως στα συμπόσια των αρχαίων ή τα ζιαφέτια. Οι απάνω Κονιτσιώτες, τα συμπόσια τα οργάνωναν στην Παναγία εκεί στο κρύο το νερό και τα δροσόλουστα πλατάνια.

Κυρίως τις φεγγαρόλουστες βραδιές γίνονταν οι πιο καλές συναυλίες και πολλές φορές κρατούσαν ως το πρωί με τον ήχο και του κλαρίνου. Κάθε φορά με τη σειρά ο κάθε φαμιλίτης έπρεπε να κουβαλήσει στην ομοιότραπεζα μια μουσχαροκεφαλή καλοψημένη σε λαδοκόλλα. Όταν μια φορά ήλθε η σειρά και του Γούσια, ο διαβολεμένος σατανάς προσκόμισε ένα πακέτο χορταστικό στην όψη με λαδοκόλλα λυγδιασμένη και ψημένη σε φούρνο ή γάστρα. Όλοι στρογκυλοκάθησαν κι ο Αναστάσης, χωρίς να υποψιαστεί με περίσσια χάρη και διάθεση, ανοίγει την προσφορά του Γούσια, δίνοντας χίλιες ευχές, για το έδεσμα που θα παρουσίαζε. Παρ' ότι όλοι ξέρανε τα τερτίπια και τις ανεκδιήγητες φάρσες, του Γούσια, κανένας δεν υποπτεύτηκε το χνέρι που τους έστρωνε. Ανοίγει το πακέτο ο Αναστάσης και τη βλέπουν; Μια θεόρατη νωπή γαιδοροκεφαλή με τη γλώσσα απ' έξω και με δύο γουμαράγκαθα στ' αυτιά. Φυσικά κάθησαν να γελούν κι έκλεισαν το γλέντι με ελιές και γκίζα, αλλά πολλή διάθεση από χαρές που ζούσαν πια ελεύθεροι.

Να γιατί ο Αναστάσης φώναζε τρανταχτά το Γούσια γαϊδοροκέφαλο. Με χρόνια, με καιρούς, ξακουστός πια ο γιατρός μολόγησε το τέχνασμα της βρομοκοπιίας και το μαθαίνετε σήμερα, οπότε ψύχασε το εντερικό μας σύστημα από το συχνό φόρτο της φασουλάδας

Το μήνυμα της 25ης Μαρτίου

Η Επέτειος της 25ης Μαρτίου είναι η πιο σημαντική ιστορική μέρα για την χώρα μας διότι μετά από τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς έδωσε την ευκαιρία στους Έλληνες να ανοίξουν άλλη μια σελίδα δόξας στην νεώτερη Ιστορία μας. Επίσης άφησε σε όλους μας μεγάλη κληρονομιά να μάθουμε να αγαπούμε την πατρίδα μας και να θυσιάζομαστε για αυτήν. Πριν από την έναρξη της μεγάλης Ελληνικής επανάστασεως οι Έλληνες είχαν εξεγερθεί πολλές φορές κατά των Τούρκων, οι εξεγέρσεις αυτές είχαν τοπικό χαρακτήρα και καταπνίγονταν εύκολα από τους Τούρκους.

Είχαν όμως μεγάλη σημασία γιατί δείχνανε την μεγάλη φλόγα των Ελλήνων που είχαν για να απαλλαγούμε από τον Τουρκικό ζυγό. Έτσι σιγά-σιγά το 1814 ιδρύθηκε στην Οδησό της Ρωσίας. Η Φιλική Εταιρεία με πρωταγωνιστές τον Αθανάσιο Τσακάλωφ από τα Γιάννενα, τον Νικόλαο Σκουφά από την Άρτα και τον Εμμανουήλ Ξάνθο από την Πάτμο. Σκοπός της Εταιρείας αυτής ήταν η διαφώτιση όλων των Ελλήνων και εξεύρεση οικονομικών πόρων για τον Αγώνα. Το άπλωμα της Εταιρείας βάδισε με γοργό ρυθμό και έτσι έγινε ένας τεράστιος επαναστατικός οργανισμός που άπλωσε σε όλα τα μέρη της Ελλάδος. Έτσι βλέπουμε τα μοναστήρια να διαθέτουν όλους τους πολύτιμους θησαυρούς που είχαν από αφιερώματα, να τα δίνουν όλα για τον αγώνα, οι δε μονές μεταβάλλονται σε καταφύγια των αρματωλών. Τότε οι ραγιάδες

θέλησαν να αποκαλύψουν τον Αρχηγό και πρότειναν στον Καποδίστρια να αναλάβει επίσημα την ηγεσία. Μετά την άρνηση του Καποδίστρια πρότειναν στον Αλέξανδρο Υψηλάντη, που στο τέλος του 1820 κάλεσε όλα τα στελέχη της Εταιρείας και καθόρισε το σχέδιο δράσεως. Πριν λοιπόν από την έκρηξη του κινήματος του Υψηλάντη είχαν φτάσει στην Πελλοπόννησο πολλοί οπλαρχηγοί: Ο φλογερός πατριώτης ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο Γρηγόρης Δικαίος, ο Παπαφλέσσας, ο οποίος ήταν ο πιο ειδικός για την προετοιμασία των Ελλήνων. Η πρώτη επίσημη επαναστατική πράξη έγινε στις 13 Μαρτίου είχαν συγκεντρωθεί όλοι οι οπλαρχηγοί στην Αγία -Λαύρα όπου ο Επίσκοπος Παλαιών - Πατρών Γερμανός ευλόγησε τα όπλα της Επανάστασεως. Η εξέλιξη των γεγονότων ήτανε ραγδαία, στις 22 Μαρτίου.

Οι Έλληνες με αρχηγό τον Μαυρομιχάλη πολιορκούν την Καλαμάτα. Στις 25 Μαρτίου όλοι οι αγωνιστές συγκεντρώθηκαν στην Πλατεία του Αγίου -Γεωργίου στην Πάτρα με μεγάλη ιεροπρέπεια και συναδελφικότητα, με αρχηγό τον Παλαιών Πατρών Γερμανό όπου ύψωσε την σημαία της Επανάστασεως και δώσανε όλοι τον γνωστό εκείνον όρκο: Ελευθερία ή Θάνατος. Συνέπεσε δε ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου να φέρει και την ανάσταση στην Πατρίδα, συγκινείται πολύ κανείς όταν φέρνει στην μνήμη του τις στιγμές εκείνες. Πρωτοφανής ήταν ο πανικός των Τούρκων όταν πληροφορήθηκαν ότι πολλοί Ευρωπαίοι φιλέλληνες θα έρχονταν

προς ενίσχυση των Ελλήνων. Με την είδηση αυτή τρομοκρατήθηκαν οι τούρκοι που βάδισαν για ενίσχυση της Τριπολιτσάς. Στο σημείο αυτό είχαμε μια διαφωνία των Ελλήνων οπλαρχηγών, τελικά όμως εγκρίθηκε το πολεμικό σχέδιό του Κολοκοτρώνη που είχε σκοπό να πάρουν την Τρίπολη που ήταν το κέντρο της Πελοποννήσου. Πίστευε ακράδαντα στο σχέδιο του ο γέρος του Μοριά και έτσι σχημάτισανε μεγάλη ζώνη ασφαλείας έξω από την πόλη. Έξαφνα βλέπουμε την επιτυχία της μάχης στο Βαλιέτσι. Στον χώρο αυτό βρίσκονταν ο Κολοκοτρώνης, ο Πλαπούτας και οι Ηλίας και Κυριακούλης Μαυρομικάλης.

Ισχυρή δύναμη Τουρκαλβανών που ξεπερνούσαν τις 3.500 χιλιάδες πολεμιστές οι οποίοι έρχονταν από τα Γιάννενα για να επιτεθούν αιφνίδια εναντίων των Ελλήνων. Η μάχη αυτή είχε μεγάλη σημασία γιατί σκοτώθηκαν περισσότεροι από 600 Τουρκοαλβανοί και οι Έλληνες πήραν μεγάλο θάρρος. Η Επιτυχία του σχεδίου του Κολοκοτρώνη άρχισε πολύ γρήγορα να αποδίδει μέσα στον στενό και πετρώδη τόπο της Τρίπολης όπου είχαν μαζευτεί περίπου 30.000 Τουρκαλβανοί. Η πείνα, η δίψα, και οι αρρώστιες θέριζαν κυριολεκτικά τους πολιορκημένους και με αιφνιδιαστική επίθεση οι Έλληνες κυριεύσαν την πόλη. Η απελευθέρωση της Τρίπολης είχε σημαντικά αποτελέσματα στον Ελληνικό αγώνα, ενίσχυσε υλικά τους Έλληνες με πολεμικό υλικό και έτσι απελευθερώθηκε το μεγαλύτερο μέρος της Πελοποννήσου. Ο Πανουργιάς και ο Γκούρας ξεσήκωσαν τα Σάλωνα ενώ ο Διάκος τη Λιβαδειά. Η επανάσταση στην στερεά Ελλάδα διαδόθηκε με γοργό ρυθ-

μό αλλά η αντίδραση των Τούρκων ήταν μεγάλη γιατί βλέπουμε του δυό πασάδες, τον Ομέρ Βρυώνη και τον Κιοσέ - Μεχμέτ με ισχυρές δυνάμεις να βαδίζουν κατά των Ελλήνων. Στην γέφυρα της Αλαμάνας ένας από τους μεγάλους ήρωες του αγώνα ο Αθανάσιος Διάκος περιφρονώντας όλες τις προτάσεις που του κάνανε οι Τούρκοι προτίμησε να σουβλιστεί παρά να αλαξοπιστήσει. Το παράδειγμα αυτό είχε προβληματίσει ακόμα και τους ξένους.

Τι μπορεί να πει κανείς για τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, για το μεγάλο του κατόρθωμα, την αναχαίτιση των προελάσεων των Τούρκων προς τα νοτιώτερα μέρη με αποτέλεσμα να τους προξενήσει πολλές υλικές ζημιές. Πως μπορούμε στον αγώνα αυτό να παραβλέψουμε και τις ηρωίδες εκείνες γυναίκες για την μεγάλη τους προσφορά και τις θυσίες που έκαναν για την πατρίδα. Στο σημείο αυτό με την άδεια των αναγνωνστών θα αναφέρω μερικά ονόματα.

Την Μαντώ Μαυρογένους που διέθεσε όλα τα χρήματά της για τον αγώνα. Την Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα η οποία επίσης έδωσε τα πάντα για τον αγώνα και στο τέλος την βλέπουμε να πολεμάει στην θάλασσα σε ένα από τα πλοία της. Για τις ηρωίδες Σουλιώπισσες που αρματωθήκανε και πολεμούσανε σαν άνδρες. Ας θυμηθούμε το παράδειγμα του χορού του Ζαλόγγου. Εκτός από τους γνωστούς ήρωες και ηρωίδες υπήρχε μεγάλο πλήθος από γνωστούς και ανώνυμους που έδωσαν το αίμα τους για την πατρίδα. Ας στρέψουμε λοιπόν την μέρα αυτή την σκέψη μας σε όλα αυτά τα γεγονότα, και ας τους δώσουμε την υπόσχεση πως όταν έρθουν τέτοιες στιγμές και εμείς οι νεώτεροι θα βαδίσουμε στα χνάρια τους.

Λουκάς Εζνεπίδης

ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ (Ανταπόκριση Σωτ. Φασούλη)

Κατά τις κοινοτικές Εκλογές της 14-10-1994 το νέο Κοινοτικό Συμβούλιο που αναδείχθηκε είναι το κάτωθι:

1. ΦΑΣΟΥΛΗΣ Χρήστος του Γεωργίου (Πρόεδρος)
2. ΦΑΣΟΥΛΗΣ Δημήτριος του Βασιλείου
3. ΤΣΙΟΣ Αναστάσιος του Χρήστου
4. ΣΔΟΥΚΟΣ Αλέξανδρος του Θωμά
5. ΚΟΛΩΝΙΑΡΗΣ Απόστολος του Δημητρίου
6. ΣΔΟΥΚΟΣ Κοσμάς του Κων/νου
7. ΣΔΟΥΚΟΣ Ευάγγελος του Νικολάου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ κατά το έτος 1994

Α) Γεννήσεις:

α) Στα Γιάννινα στις 9-6-1994 ο Νικόλαος Γ. Φασούλης και η Αλίκη Λώλου απόκτησαν κόρη, το δεύτερο παιδί τους.

β) Στα Γιάννινα στις 5-8-1994 ο Κοσμάς Κ. Σδούκος και η Καίτη Διαμάντη απόκτησαν κόρη, Επίσης το δεύτερο παιδί τους.

Β) Βαπτίσεις:

α) Στη Κοινότητα μας στις 5-5-1994 βαπτίσθηκε η Τσέσμα Πελουμπέσα (Βορειο-Ηπειρώτισσα) και της δόθηκε τ' όνομα "ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ" ανάδοχος ο Δικηγόρος Αχιλλέας Παππάς.

β) Στην κοινότητά μας στις 24-7-1994 βαπτίσθηκε ο γιός του

ΦΑΣΟΥΛΗ Αναστασίου του Χρήστου και της Περιστερας Τσέσμα και του δόθηκε τ' όνομα "ΧΡΗΣΤΟΣ", ανάδοχος ο Αναστάσιος Τσίος.

γ) Στην Κοινότητά μας στις 20-8-1994 βαπτίσθηκε ο γιός του Μανίκα Ευστρατίου και της Μαρίας Χρ. Σδούκου και του δόθηκε το όνομα "ΧΡΗΣΤΟΣ", ανάδοχος η Ελισάβετ Τριγλίδου, φοιτήτρια.

Γ) Γάμοι:

α) Στην Κοινότητά μας στις 5 Μαΐου 1994 έγιναν οι γάμοι με τους τύπους του Ορθόδοξου Δόγματος, του Αναστασίου Χρ. Φασούλη και της Περιστερας Τσέσματος (Βορειο-ηπειρώτισσας), νουνός ο Αναστάσιος Χρ. Τσίος. Οι ίδιοι το 1991 είχαν τελέσει και πολιτικό γάμο.

β) Στην Κοινότητά μας στις 21 Αυγούστου 1994 έγιναν οι γάμοι με τους τύπους του Ορθόδοξου δόγματος του Βασιλείου Κ. Σδούκου και της Βασιλικής Αθ. Τσόρντζιας, από την Κίρρα Φωκίδας, νουνός, ο Αθανάσιος Ηλ. Νούτσος.

γ) Στην Αθήνα (Ν. Ιωαννία) στις 30 Μαρτίου 1994 παντρεύτηκε ο από την κοινότητά μας καταγόμενος Γεώργιος Χαραλ. Φασούλης και τη Κατσούγια Ελένη, καταγόμενη από τη Μητρόπολη Καρδίτσας, με Πολιτικό Γάμο.

Οι ίδιοι τον Οκτώβριο 1994 τέλεσαν στη Μητρόπολη -Καρδίτσας και Θρησκευτικό Γάμο.

δ) Επίσης στην Αθήνα τον Οκτώβριο 1994, παντρεύτηκε η από την

κοινότητά μας καταγόμενη Ελισάβετ Μιχ. Νούτσου, γυμνάστρια με τον γυμναστή Ζούνη Δημήτριο από το Περδικονέρι-Αρκαδίας.

Δ) Θάνατοι:

α) Στα Ιωάννινα στις 21-2-1994 πέθανε η Αικατερίνη συγ. Βασ. Σδούκου ετών 67.

β) Στα Ιωάννινα στις 10-3-1994 πέθανε ο σύζυγος της ανωτέρω Βασίλειος Ανδρέα Σδούκος ετών 74.

γ) Στην θεσ/νίκη στις 21-4-1994 πέθανε ο χωριανός μας Νούτσος Απόστολος του Παναγιώτη και της Θεοδώρας, ετών 79.

δ) Στο Διμήνη Βόλου στις 5 Αυγούστου 1994, πέθανε ο από το χωριό μας καταγόμενος Κοφανίκας Μιχάλης του Στεργίου, ετών 92.

ε) Επίσης στις 1-1-1994 πέθανε στην Αειόπετρα Κόνιτσας, ο χωριανός μας Γεώργιος Θεοδ. Νούτσος, ετών 65.

**Εκδήλωση για την 25η Μαρτίου 1821
στο χωριό Κεφαλοχώρι Κονίτσας**

Η αδελφότητα "Λυκόρραχης" με έδρα την Αθήνα πραγματοποίησε εκδρομή στο χωριό στις 25 Μαρτίου 1995 με σκοπό να συμμετάσχει ενεργά στον εορτασμό της επετείου του 1821.

Γι' αυτό το λόγο παρουσίασε πρόγραμμα με θεατρικό έργο "Ο χορός του Ζαλόγγου", ηπειρώτικους χορούς και ποιήματα. 12 παιδιά των συγχωριανών μας με τοπικές στολές χόρεψαν τους χορούς μας και παίζανε στο θέατρο σαν ηθοποιοί - επαγγελματίες.

Χειροκροτήθηκαν θερμά από όλους τους παρευρισκόμενους στη γιορτή: συγγενείς τους χωριανούς και κατοίκους των διπλανών χωριών.

Τους χορούς τους δίδαξε η κ. Βασιλική Σδούκου, το θεατρικό ο ηθοποιός Γιώργος Γιαννακόπουλος το σκηνικό φιλοτέχνησε ο ζωγράφος Μιχάλης Κωτούλας από τη Ζέρμα και ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Δημήτριος Σδούκος του Παύλου φρόντιζε για όλα τα σχετικά με την εκδήλωση.

Μαζί με τα παιδιά μεταβήκανε στο

χωριό οι γονείς τους, πολλοί συγγενείς, χωριανοί και φίλοι για ηθική συμπαράσταση.

Τα παιδιά μας από την Αθήνα παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον το πρόγραμμα που παρουσίασαν οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου και τα νήπια του χωριού μας.

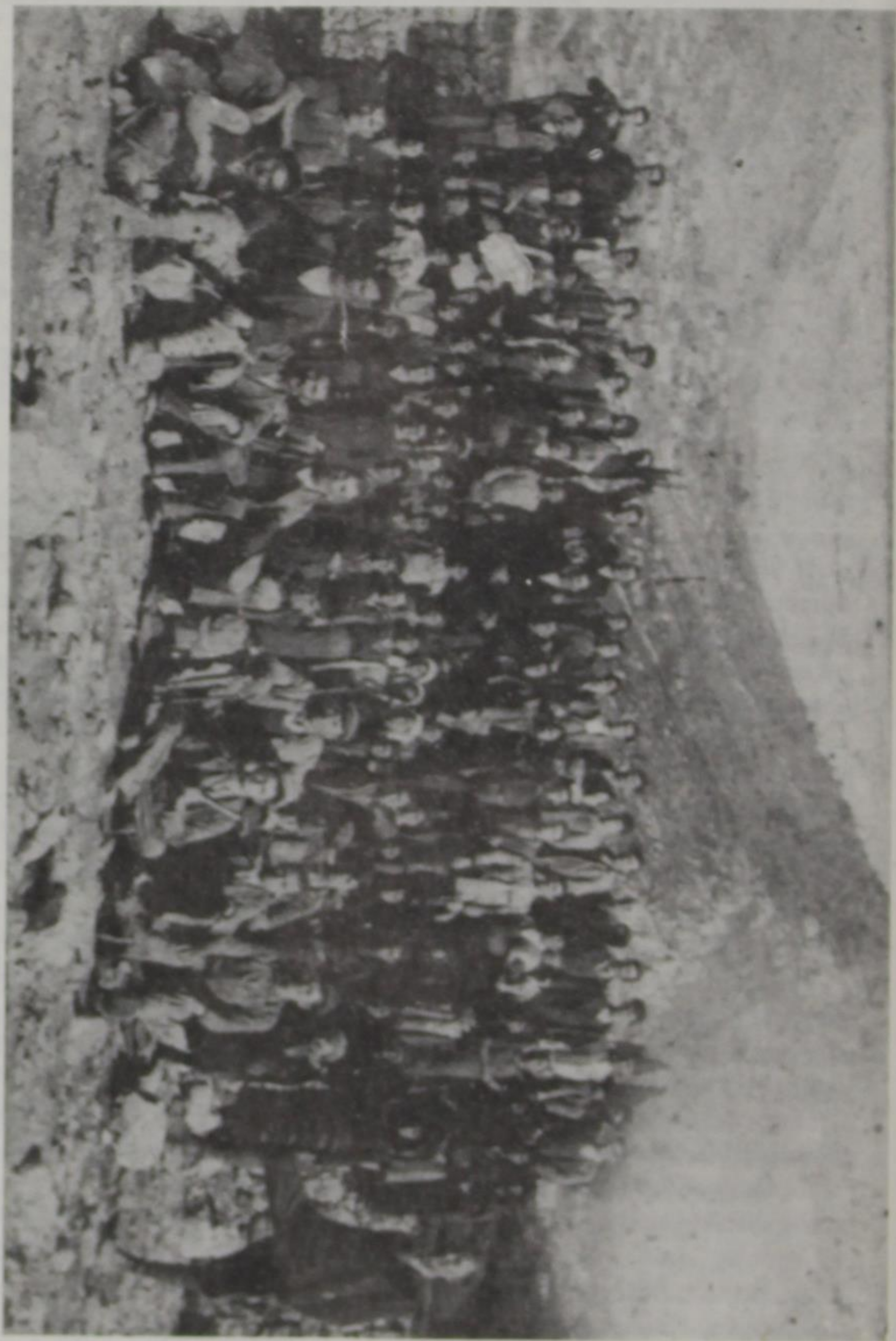
Μετά τη γιορτή πραγματοποίησαν επίσκεψη στο Λαογραφικό Μουσείο του χωριού μας και λάβανε μέρος στη δεντροφύτευση.

Για πρώτη φορά στα χρονικά του χωριού πραγματοποιήθηκε τέτοιου είδους εκδήλωση.

Όλοι οι χωριανοί ενωμένοι καμάρωναν τα παιδιά τους με συμπαρασάτη τον Πρόεδρο της Κοινότητας, Κοινοτικό Συμβούλιο και Φιλοπρόοδο Σύλλογο του χωριού.

Η γιορτή γράφτηκε σε βιντεοκασέτα και θα ήταν σκόπιμο να παρουσιαστεί στους χωριανούς.

Μαρία Σδούκου - Εκ/της

Κόνιτσα προπολεμικά: στην κατασκευη προβόλων Αρχ. Δ. Στεφάνου

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Από τη Γενική Συνέλευση του συλλόγου Οξυάς 'Άγιος Νικόλαος'

Στις 22 Γενάρη σε μια από τις αίθουσες του Ξενοδοχείου STANLEY πραγματοποιήθηκε η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου του μικρού χωριού Οξυάς "Ο 'Άγιος Νικόλαος".

Η Συνέλευση είχε διπλό χαρακτήρα γιατί εκτός από τον απολογισμό, θα γινόταν και εκλογή νέων οργάνων στο Δ.Σ. αλλά και επιτροπής του Συλλόγου στο χωριό Οξυάς.

Ο πρόεδρος του απερχόμενου Δ.Σ. Ν. Πορφύρης στην εισήγησή του τόνισε τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την παραπέρα συνέχιση και ανάπτυξη της δουλειάς του Συλλόγου που είχαν παραλάβει πριν δύο χρόνια, βάζοντας σαν πρώτη προτεραιότητα τη σύνδεση όλων των πατριωτών με το Σύλλογο και το χωριό. Για το σκοπό αυτό, πραγματοποιήθηκαν δύο συνεστιάσεις με λαχειοφόρο αγορά με δώρα που πρόσφεραν συμπατριώτες μας καθώς και φίλοι του Συλλόγου με ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Στο διάστημα αυτό έγιναν οι καθιερωμένες χρονιάτικες αρτοκλασίες. Οι εκδηλώσεις αυτές έδωσαν τη δυνατότητα στο Σύλλογο να εξασφαλίσει σημαντικούς οικονομικούς πόρους για την ολοκλήρωση ενός σπουδαιότατου έργου στο χωριό, την αποχέτευση, ενός έργου ζωής που είναι παράδειγμα προς μίμηση, για όλη την επαρχία, και το οποίο πραγματοποιήθηκε Μ Ο Ν Ο χάρη στις ανέσπερες προσπάθειες του Δ.Σ. του Συλλόγου, των μελών και φίλων του.

Οφείλουμε να τονίσουμε ότι το έργο πραγματοποιήθηκε με όλες τις σύγχρονες τεχνικές προδιαγραφές που σχεδίασε και υλοποίησε ο μηχανικός κ. Ντίνος Μιχάλης απ' τη Κόνιτσα, του οποίου η βοήθεια ήταν αμέριστη.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι σε αποπεράτωση βρίσκονται και το υπόστεγο στη στάση του λεωφορείου καθώς και οι δρόμοι μέσα στο χωριό. Η δημιουργία παιδικής χαράς, έργου που φιλοδοξεί να τελειώσει ο Σύλλογος, βρίσκεται σε ικανοποιητικό σημείο καθώς οι βασικές εργασίες, όπως ισοπέδωση, τοιχοποιία κ.λ.π., έχουν ολοκληρωθεί.

Όλες οι παραπάνω ενέργειες, πρέπει να τονιστεί, έγιναν με απόλυτη διαφάνεια, ειλικρίνεια και συνέργασία μεταξύ του Δ.Σ. του Συλλόγου και της Επιτροπής του χωριού.

Ο Κοινωνικός ρόλος του Συλλόγου μας ήταν μια από τις πρώτες του προτεραιότητες και σ' αυτόν ανταποκρίθηκε με ζηλευτή επιτυχία.

Το "μάτι" του Συλλόγου πάντα έβλεπε με στοργή συμπατριώτες μας που είχαν ανάγκη οικονομικής βοήθειας και στάθηκε στο πλευρό τους, στις δύσκολες για κείνους στιγμές.

Επομένως σπουδαίος στόχος είναι η όσο το δυνατόν λιγότερη απώλεια πόσιμου νερού ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες: ως εκ τούτου ορισμένες βελτιώσεις στη δεξαμενή του χωριού θεωρούνται επιβεβλημένες.

Κλείνοντας την ομιλία του ο εισηγητής πρότεινε να γίνει τον Αύγουστο ψυχαγωγική εκδήλωση στο χωριό, κάλεσε δε τους συγχωριανούς μας να βοηθούν με οποιοδήποτε τρόπο το Σύλλογο, ευχήθηκε δε στο νέο Δ.Σ., που θα εκλεγεί από αυτή τη Γ.Σ. υγεία και επιτυχία στο έργο του.

Στη συνέχεια έγινε οικονομικός απολογισμός πεπραγμένων από τον ταμία του Συλλόγου κ. Χ. Ζούκη.

Αρκετοί χωριανοί ήταν εκείνοι που έλαβαν το λόγο τονίζοντας όχι μόνο την ανάγκη ύπαρξης του Συλλόγου αλλά και της παραπέρα δραστηριοποίησής του στη λύση των προβλημάτων και των αναγκών που παρουσιάζονται στο χωριό.

Στη συνέχεια, το σώμα πέρασε στο δεύτερο σπουδαίο καθήκον του στην ανάδειξη δηλ. του νέου Δ.Σ. καθώς και της επιτροπής του χωριού. Σύμφωνα με την τελευταία τροποποίηση του καταστατικού του Συλλόγου, οικονομικώς εντάξει, που βρίσκονται στο χωριό γιαυτό και η συγκέντρωση των τελικών αποτελεσμάτων έγινε με λίγη καθυστέρηση.

Πρόεδρος του νέου Δ.Σ. του Συλλόγου εκλέχθηκε ο εξαίρετος άνθρωπος και λαμπρός επιστήμων γιατρός Ευρυπίδης Παπαχρήστος.

Ενώνω και γω, με όλους τους χωριανούς, την επιθυμία μου δίνοντας μια ευχή στα νεοεκλεγμένα όργανα: ΚΑΛΗ ΔΟΥΛΕΙΑ με την ενεργό συμμετοχή όλων μας.

Θανάσης Πορφύρης

ΑΠΟΚΡΙΕΣ 5 ΜΑΡΤΙΟΥ 1995 ΣΤΗΝ ΠΗΓΗ (ΠΕΚΛΑΡΙ) ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Παρασκευή το βράδυ 3/3/95 ώρα 11 μ.μ. ξεκινήσαμε από την Αθήνα με το Πούλμαν του πατριώτη μας από την Αειόπετρα Σωτ. Κρέτσι. Με χαρά, κέφι, και τραγούδι σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής φθάσαμε το πρωί του Σαββάτου ώρα 8 π.μ. στην Κόνιτσα. Καθήσαμε στο καφενείο του χωριανού μας Κων/νου Κίτσιου του Βασιλείου και ήπιαμε τα ζεστά ρακιά μας και η ώρα 9π.μ. φτάσαμε στο χωριό μας την Πηγή.

Κατεβήκαμε από το Πούλμαν και κατευθύνθηκε ο καθένας για το σπίτι του.

Το Σάββατο πέρασε με λίγο ύπνο και με επισκέψεις σε συγγενικά σπίτια το βράδυ πήγαμε και στα (2) δύο μαγαζιά του χωριού μας και συναντηθήκαμε με τους υπόλοιπους χωριανούς, συζητήσαμε διάφορα θέματα γύρω από τα ήθη και έθιμα τις ημέρας που ξημέρωνε (Απόκριες), ήπιαμε τα ρακιά μας που συνοδεύονταν με την παραδοσιακή σπιτίσια αρμιά. Έτσι, κεφάτοι από το τσίπουρο όπως ήμασταν, κατά τις 11 η ώρα πήγαμε στα σπίτια μας για ύπνο.

Την Κυριακή το πρωί η καμπάνα χτυπά, η λειτουργία αρχίζει και η εκκλησία γεμίζει από κόσμο όπως τον πα-

λιό καιρό. Το Πεκλάρι είχε 700 κατοίκους, σήμερα έχει μόνο 120 και οι περισσότεροι από 60 έως 90 χρόνων.

Τελειώνει η λειτουργία και όλοι με το αντίδωρο στο χέρι χαιρετιούνται και σε κάθε γωνιά μέσα και έξω από την εκκλησία ακούγονται οι ευχές και τα χρόνια πολλά.

Ο μεγαλύτερος του Πεκλαριού εκείνη την ημέρα ήταν ο Μπάρμπα Κώστας Χούψιας 99 ετών έκατσε το πεζούλι και όλοι πήγαμε και τον χαιρετίσαμε με την ευχή καλά γεράματα. Πριν 5 χρόνια στα 94 του το βράδυ της Κυριακής τις Αποκριάς, όταν καίγαμε το δέντρο, άρχισε το χορό, γέρος είμαι - είπε - θα ζω του χρόνου; Κι όμως 5 χρόνια πέρασαν και ζει ακόμα.

Τέλος τα κλαρίνα ακούγονται από τον Άγιο Παντελεήμονα, δείγμα ότι κατηφορίζει το Καρναβάλι. Όλοι ανεβήκαμε στην κεντρική πλατεία να τους υποδεχθούμε. Η πομπή των μασκαράδων φτάνει χορεύοντας με τα όργανα: πρώτος ο Χότζας, τα παλικάρια με τις φουσανέλλες, ο Γαμπρός, η Νύφη, ήταν 40 περίπου άτομα ντυμένοι ο καθένας με τον δικό του τρόπο. Τελευταίος φτάνει ο Γέρος καβάλα στον γαϊδούρι ανάποδα και η Γριά φορτωμένη την σαρμανίτσα με το μωρό.

Αρχίζει ο χορός και χορεύουν όλοι οι ντυμένοι με πρώτον το γαμπρό και τη νύφη αρχίζει η παλιά παράδοση πρώτα με το λουκούμι, ακολουθεί το βραστό ρακί (πόντζι), κοντά το κρύο ρακί και η παραδοσιακή αρμιά και τα ξυνάδια.

Όλα έρχονται γύρω-γύρω και ο καθένας έπαιρνε ότι ήθελε. Καταφθάνουν οι χωριάτικες πίτες και το καλοψημένο ψητό, όλα πλούσια και λιγούρικα.

Παραβρέθηκαν στην όμορφη και εντυπωσιακή αυτή εκδήλωση ο Διοικητής Χωρ/κής Κόνιτσας κ. Ντούσκος Σωτήριος, εκπρόσωπος από την Νομαρχία ο κ. Παντούλας Μιχάλης, Νομαρχιακός Σύμβουλος, η Νομαρχιακή Σύμβουλος της Κόνιτσας κ. Παπαμιχαήλ Ελένη και πολλοί φίλοι και γνωστοί από τα Γιάννενα και την Κόνιτσα. Ο χορός συνεχίζεται χορεύει ο πρόεδρος του χωριού κ. Χούψιας Παναγιώτης και ακολουθούν όλα τα τιμούμενα πρόσωπα Αδελφότητας και φίλοι. Έτσι, μπροστά τα κλαρίνα και πίσω η πομπή μπαίνουμε στην μεγάλη αίθουσα του σχολείου, που είναι καλοστολισμένη και τα τραπέζια και οι καρέκλες έτοιμα να δεχθούν τον κόσμο.

Εδώ αλλάζει το σύστημα, καταργείται το ρακί και σερβίρεται κρασί και οι εκλεκτοί μεζέδες άρχισαν να περιφέρονται και πάλι σε όλα τα τραπέζια τρώγοντας και πίνοντας, ακούγονται οι ευχές της ημέρας.

Ευχές στο πρόεδρο της Κοινότητας στην Αδελφότητα και στο Σύλλογο, για την άψογη και καθόλα άριστη οργάνωση της όμορφης αυτής εκδήλωσης με τα πλούσια αγαθά της.

Συγχαρητήρια στους τρεις κουμανταδόρους του κελαριού Θύμιο Βουρδούκα, Θανάση Σπανό και Πασχάλη Ζώτο.

Επίσης συγχαρητήρια στα παιδιά, αγόρια και κορίτσια που ασχολήθηκαν με το σερβίρισμα και ήταν όλη μέρα στο πόδι. Ευχόμαστε και του χρόνου να

ανταμώσουμε όλοι μαζί και να ξαναζήσουμε μια τέτοια γιορτή.

Το κέφι φούντωσε ο χορός συνεχίζει μέχρι της 7 το βράδυ, οπότε βγαίνουμε από το Σχολείο έξω στην επάνω πλατεία να κάψουμε το δέντρο.

Η φωτιά ανάβει, τα κλαρίνα παίζουν και χορεύουμε όλοι γύρω από τη φωτιά τελειώνει το κάψιμο του δέντρου, είναι το τέλος της όμορφης αυτής γιορτής.

Δευτέρα πρωί 10 η ώρα συγκεντρωνόμαστε στην Πλατεία για αναχώρηση, έρχεται το πούλμαν κορνάροντας από τον Άγιο Αθανάσιο. Στα πρόσωπα διακρίνεις μια μελαγχολία, τосον σε μας που θα φύγουμε, όσον και στους κατοίκους που ήρθαν να μας ξεπροβοδίσουν.

Μετά το χαιρετισμό οι κάτοικοι του χωριού μένουν στις θέσεις τους μέχρις ότου χάνεται το πούλμαν από τα μάτια τους και μας χαιρετάνε σηκώνοντας τα χέρια τους με τα μαντήλια για τελευταία φορά.

Στις 11 η ώρα είμαστε στην Κόνιτσα παίρνουμε μερικούς ακόμα που έμεναν εκεί παίρνουμε τις λαγάνες μας, το καλβά μας, τις ελιές, αναψυκτικά και ξεκινάμε για την επιστροφή.

Στο Τέροβο, στα πλατανάκια, σταματήσαμε για φαγητό και μετά μπαίνουμε πάλι στο πούλμαν με δρόμο για την Αθήνα.

Τέλος καλό όλα καλά εύχομαι και του χρόνου όλοι μαζί με αγάπη.

Βαγγέλης Βουρδούκας

Υ.Γ. Αξίζει για μια ακόμη φορά να συχαρούμε όλους όσους συνέβαλαν και κόπιασαν για την επιτυχία αυτής της γιορτής.

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΖΙΟΥ

Πριν από 2 χρόνια περίπου, οι νέοι του χωριού μαζί και με κάποιους ηλικιωμένους, αποφάσισαν να ξαναϊδρύνουν τον Φιλοπρόοδο Σύλλογο Μαζίου ο οποίος βέβαια υπήρχε και παλιότερα, αλλά η διάρκεια του ήταν μικρή.

Έτσι το Πάσχα του 1993 εκλέχτηκε το Διοικητικό Συμβούλιο, όπου μαζί με τα άλλα μέλη του Συλλόγου αποφάσιζαν τι θα κάνουν.

Σαν πρώτη ενέργεια ήταν τα λουλούδια που πρόσφερε ο Σύλλογος για το σόλισμα του επιτάφιου το Πάσχα.

Για την ίδια γιορτή έφτιαξε ένα πανό με ευχές, το οποίο τοποθετήθηκε στην είσοδο του χωριού.

Έπειτα, στις 19-20 Ιουλίου, πραγματοποίησε το παραδοσιακό πανηγύρι που γνώρισε μεγάλη επιτυχία.

Σημαντική ήταν η παρουσία όλων των επίσημων της περιοχής, όπου μετά από πρόσκληση του Συλλόγου ανταποκρίθηκαν στην εκδήλωση αυτή.

Αξίζει να σημειωθεί η χρηματική βοήθεια που πρόσφερε ο Σύλλογος στο Κ.Ε.Φ.Ο του χωριού, ώστε να πραγματοποιήσει ημερήσια εκδρομή των κατοίκων. Τις πρώτες μέρες του νέου έτους 1994 έγινε κοπή της βασιλόπιτας του Συλλόγου στο Κ.Ε.Φ.Ο. του χωριού μας.

Λίγο μετά η Κοινότητα ανέθεσε στο Σύλλογο την διοργάνωση του αποκριάτικου γλεντιού, το οποίο ξεκίνησε από την εκκλησία και κατέληξε στο μαγαζί του Κων/νου Λάππα όπου και έγινε το γλέντι με άφθονους μεζέδες και κρασί, περνώντας πρώτα από το Κ.Ε.Φ.Ο.

Την χρονιά αυτή, ο Σύλλογος βρισκόμενος στην καλύτερη οικονομική κατάσταση, βοήθησε περισσότερο το Πάσχα στο σόλισμα του επιτάφιου και γενικότερα της εκκλησίας.

Από εκεί και πέρα, ακολούθησε καθαριότητα του χωριού και δεντροφύτευση.

Τέλος, ο Σύλλογος ανέλαβε πάλι το πανηγύρι το οποίο και σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Τα έσοδα ήταν ικανοποιητικά ώστε να αποφασιστεί η τελειοποίηση γηπέδου του μπάσκετ (δηλ. να ριχτεί το δάπεδο με βιομηχανικό υλικό και να εγκατασταθούν οι μπασκέτες τις οποίες υποσχέθηκε ο Δήμος Αθηναίων ότι θα μας στείλει).

Λίγες μέρες μετά την Πρωτοχρονιά έγινε η συνηθισμένη κοπή της πίτας από τα μέλη του Συλλόγου, στο Κ.Ε.Φ.Ο. του χωριού.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε, από το Σύλλογο μαζί με την βοήθεια της κοινότητας, για άλλη μια φορά το αποκριάτικο γλέντι το οποίο έγινε στο Κ.Ε.Φ.Ο. του χωριού και σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

Απορία Ψάλτου Βήξ.

Είναι ένα συμπαθητικό συνάφι που λέγονται ψαλτάδες ή επί το ιεροπρεπέστερον ιεροψάλτες. Στη χορεία αυτή, συμπεριλαμβάνεται κάθε καρδιάς καρύδι. Από μεγαλοψαλτάδες Πατριαρχικούς μέχρι τους ελαχιστότερους, των τελευταίων χωριών.

Τελευταία, το πρώτο είδος, είναι εν επαρκεία και συσσωρεύεται στις μεγαλουπόλεις. Έχει τελειώσει Ωδεία, είναι δάσκαλοι είναι αναμφίβολα υπολογησιμοί. Φυσικά είναι μισθωτοί.

Εδώ, δεν θα απασχοληθώ, στη συνέχεια με το πρώτο είδος. Θα κάνω τιμή στο δεύτερο είδος, που είναι επουσιώδες εν επαρκεία όμως. Αυτοί, οι κατά συνθήκην ψαλτάδες, υπάγονται, στην πρόταση του τίτλου, που έχει το κείμενο.

Είχα την τύχη, να γνωρίσω πολλούς από αυτούς. Κυρίως σε πανηγύρια στα χωριά. Είναι αλήθεια πως τα εκκλησιαστικά κείμενα είναι και δυσκολονόητα και δυσανάγνωστα. Πρέπει να διαθέτεις πολλήν εμπειρίαν, ετών θα έλεγα, για να μπορείς να διαβάσεις τους κανόνες ή το ψαλτήρι.

Μερικοί δε, που εξανάγκης βρέθηκαν να κάνουν τον Ψάλτη, παραποιούν όλες τις λέξεις, αλλά αυτοί μπορεί να συγχωρούνται από τον Θεόν και να μην αμαρτάνουν γιατί τόσα γράμματα ξέρουν. Έλα όμως, που έτυχε να ακούσω... Θεολόγους, να κάνουν ασυγχώρητα λάθη.

Κάποτε, είχα την αφέλεια να γράψω σε κάποιο Περιοδικό, για μη μορφωμέ-

νους Ψάλτες, όσον αφορά εις την πρακτικήν έστω κατάρτισίν των και ειδικώτερα για τη μουσική παιδεία των. Οποίον λάθος έπραξα. Τους παρομοίασα με τους “χουγιατάδες” του βουνού, που προσπαθούν φωνάζοντας να βγάλουν τα γουρούνια στην παγόνα. Δέχθηκα σφοδρή επίθεση, σε σημείο μάλιστα, να μην ξαναπάω, να ψάλω στο χωριό τους. Ας είναι.

Είναι όμως και κάτι άλλοι Ψαλτάδες, οι οποίοι καίτοι μορφωμένοι, στερούνται όχι μόνον μουσικής παιδείας, αλλά και ήθους. Τούτος ο “Εσμός, υπέσπει μια επικασσιτέρωση κοινώς “καλάϊσμα” και έχει “Επνημένην οφρύν” (είναι περήφανοι) δηλαδή. Μάλιστα, ο φανατισμός και η αντιπάθειά των έναντι Ψαλτών, γίνεται επικίνδυνος. Αν τούτο το κάνουν συνειδητά, είναι οπωσδήποτε εφάμαρτον. Αν το κάνουν από κάποια επιπολαιότητα, που τους διακρίνει πρέπει να είναι συγχωρητέοι. Τέτοιους μου έχει στείλλει στο δρόμο μου ο Θεός. Τούτους μπορεί κανείς να τους αντιπαρέλθει με ικανή δόση αδιαφορίας. Τη λέξη “μετανοία” την αγνοούν.

Τη συγνώμη τη στερούνται παντελώς. Η σφοδρή τους επιθυμία είναι να επιδεικνύονται, όπου βρεθούν να ανακατεύονται εκεί που δεν τους βάζουν και να φυτρώνουν εκεί που δεν τους σπέρνουν. Αλήθεια, τι κακό “χάλι” είναι αυτό! Ταπείνωση δεν υπάρχει και γοπετεύονται αναξίως.

Άρα γε, μερίδα ευθύνης, δεν πρέπει

να φέρουν, για αυτούς οι κληρικοί μας! Δεν τους νουθετούν κάπως. Οπωσδήποτε και βεβαίως, γίνονται (οι Ψάλτες) “νούμερο, σε όλους! Έκανα πιο πάνω λόγο για την ταπείνωση, που δεν έχουν. Η ταπείνωση όμως είναι μια αρετή του χριστιανού, που δεν διδάσκεται, που δεν επιβάλλεται, που δεν σε υποχρεώνει κάποιος να την αποκτήσεις. Είναι θέμα πίστεως, υπακοής, στο Θέλημα του θεού. Πολύ λίγοι άνθρωποι στις ημέρες μας, έχουν αυτήν την αρετήν. Η αγάπη είναι άγνωστη λέξη μεταξύ των Ψαλτιάδων. Μου έλεγε, κάποιος κατά την ανάσταση, επειδή ο ένας Ψάλτης “άρπαξε” κομμάτι που ανήκε στον άλλον, χτυπήθηκαν μπορστά στον κόσμο με τις λαμπάδες, στα κεφά-

λια των!

Φαντασθείτε τι “πανζουρλισμός” έγινε στο φιλοθεάμον κοινόν.

Όλα αυτά όμως, μπορούν να αποφευχθούν, χάρις στον καλό και ικανό προϊστάμενο του ναού. Όταν αυτός μεροληπτεί, χαρίζεται κοινώς, το αλλούμ θα συνεχίζεται.

“Δικαιοσύνην μάθετε οι ενοικούντες επί της γης”. Αν δεν αποδίδεται σωστά το δίκαιον σε εκείνον που του ανήκει, πολύ δύσκολα θα αποκαθίσταται η τάξη. Και η κατάσταση θα διαιωνίζεται, προς θλίψιν των ευαισθητών. Ο Κύριος, ας μας ελεήσει όλους.

Αχιλλεύς Γ. Κολιός
ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΟΛΥΝΑ Γ. ΜΠΑΝΑ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΘΕΜΙΔΟΣ 2 - Α' ΟΡΟΦΟΣ
ΤΗΛ. 22.464
ΟΙΚΙΑ: ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ 127
ΤΗΛ. 33147

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡ. ΜΠΑΝΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ

ΘΕΜΙΔΟΣ 2 - Α' ΟΡΟΦΟΣ
ΤΗΛ. 22.464
ΟΙΚΙΑ: ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ 127

ΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ
ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ
ROOMS FOR RENT
(500 μ. από την είσοδο στην πόλη)
Με θέρμανση, μπάνιο κλπ.

ΘΩΜΑΣ ΝΙΤΣΑΣ
Τηλ. 22065

Γεωργία Ζωγράφου-Τσιβίλη
Δικηγόρος

Παρνασσού 32-36
163 45 ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ

ΩΡΑ ΑΙΧΜΗΣ

Ήταν τέλη του φετεινού Φλεβάρη. Το χιόνι είχε εγκατασταθεί για τα καλά στο χωριό. Ύστερ' απ' τις μουντές, σκυθρωπές μέρες του χιονιού, ένας καινούριος ήλιος εξουσιαστής φώτισε το τοπίο κι απάλυνε τις άσπρες ψυχρές γραμμές του. Δεν θα γράφονταν στην μνήμη μου τόσο έντονα τα χρώματα, το φως και το τοπίο εκείνων των ημερών, αν δεν συνδυάζονταν με το θάνατο ενός νέου ανθρώπου. Ήμουν ξένη στο χωριό, αλλά ήξερα ότι ο θάνατος αυτός ήταν αναμενόμενος για αρκετό καιρό.

Οι δυσκολίες και τα προβλήματα που προκάλεσε το χιόνι στους ανθρώπους και στα ζώα τους, είχαν μπει σε δεύτερη μοίρα μπρος στην οδυνηρή αυτή αναμονή.

Στη γειτονιά, το καφενείο, στα σπίτια η ίδια κουβέντα σερονόταν σαν ερπίετό.

- Πώς πάει ο Γιάννης;

- Τα ίδια, δεν υπάρχει ελπίδα, και μ' αυτό τον καιρό, ούτ' ο παπάς δε φτάνει ως εδώ. Η ίδια κουβέντα γινόταν και μ' ένα κούνημα του κεφαλιού ή του χεριού, χωρίς μια λέξη. Η ίδια γνωστή σκέψη κι έννοια είτε τη λέγαν είτε όχι. Ώρες ώρες κυκλοφορούσε η φήμη ότι τελείωσε, κι ύστερα η διάψευση, η ελπίδα η ανυπομονησία, η κούραση. Ήταν καλό παιδί έλεγαν, τον ξέραν όλοι από τόσο δα. Η μάνα του, οι αδερφές του είχαν ρέψει τρέχοντας από νοσοκομείο σε νοσοκομείο. Τα χριστούγεννα φόρεσε σκούφο για να μη φαίνεται το φαλακρό κεφάλι του, αλλά ύστερα από μια επιτυχή μεταμόσχευση, πίστευε ο ίδιος ότι ξεπέρασε τον κίνδυνο, κι είχε μια νέα ελπίδα.

Είχα μάθει όλο το ιστορικό της αρρώστιας του, ακόμη τις συνήθειες τις σκέψεις, τα λόγια του. Δεν τον είχα δει ακόμη αναβάλλοντας κάθε μέρα για την επόμενη.

Ήταν Κυριακή όταν ακούστηκε η καμπάνα! Μάθαμε ότι το τελευταίο εικοσιτετράωρο, είχε πάρει το καλύτερο, αλλά τη νύχτα της Κυριακής δεν άντεξε σε μια κρίση δύσπνοιας.

Η κηδεία θα γινόταν στις 12 το μεσημέρι. Κόσμος μαυροντυμένος με λου-

λούδια στα χέρια, πήγαινε για τον τελευταίο χαιρετισμό, οι φωνές της μάνας και των συγγενών έφταναν ως τ' αυτιά μου απ' τον απέναντι λόφο.

Η γειτόνισσά μου δεν πήγε στην κηδεία έκλαψε εκείνη την ημέρα, τον άνδρα και τη νύφη της, που της άφησαν πέντε ορφανά εκείνος κι άλλα τόσα εγγόνια εκείνη.

Ήμουν στην άκρη του δρόμου, όταν πέρασε η νεκρική πομπή. Τόσος πολύς κόσμος και τόση σιωπή. Είδα το Γιάννη για πρώτη και τελευταία φορά. Το χιόνι κι ο ήλιος εκείνη τη μέρα ήταν σ' απόλυτη ειρηνική συνύπαρξη, κι ανάμεσά τους ο θάνατός ψυχρός κι αλύγιστος στο άσπρο πρόσωπο ενός νέου.

Ήταν ατέλειωτη και σιωπηλή εκείνη η Κυριακή λευκή και μαύρη σαν το θάνατο.

Ο επόμενες μέρες ήταν ηλιόλουστες, σχεδόν ανοιξιάτικες. Ο κόσμος φρόντισε τα ζώα, στα καφενεία όλα έγιναν συνηθισμένα, οι γειτόνισσες λέγαν τα ίδια. Οι αγωνίες, οι χαρές, οι λύπες, οι αγάπες, οι κακίες ξαναβρήκαν το συνηθισμένο καθημερινό ρυθμό τους.

Ο θάνατος είχε φύγει προς στιγμήν από κει, ήρθε σαν αρπακτικό όρνιο, αρπάξε ένα πρόβατο, κι εξαφανίστηκε στον ουρανό, κι όλοι τον ξέχασαν.

Χωρίς να το θέλω, εκείνες τις μέρες ήλθε στο μυαλό του μια άλλη κηδεία διαφορετική.

Έμενα σ' ένα κεντρικό διαμέρισμα στην Αθήνα, κι όταν κάποια στιγμή βγήκα έξω στο μπαλκόνι, ν' απλώσω τη μπουγάδα, το βλέμμα μου έπεσε τυχαία στο δρόμο και για κακή μου τύχη εκείνη την ώρα μεταφέρανε το νεκρό στη νεκροφόρα.

Απ' ότι μπόρεσα να διακρίνω απ' τον 6ο όροφο, ο νεκρός ήταν νέος.

Δεν έμαθα πότε πέθανε, γιατί πέθανε, ποιός ήταν δεν άκουσα φωνές γιατί ήταν ώρα αιχμής, δεν πρόσεξα τι μέρα ήταν αν χιονίζε αν έβρεψε, αν είχε ήλιο!

Έκλεισα τη μπαλκονόπορτα ενοχλημένη απ' το θέαμα και για να μην ακούω το θόρυβο του δρόμου γιατί ήταν ώρα αιχμής.

Θερμά Ευχαριστήρια

Στις 14 Γενάρη, στην Κόνιτσα, εξ αιτίας της παγωνιάς έπεσα και χτύπησα στο κεφάλι και για μια στιγμή έχασα τις αισθήσεις μου.

Οι εκεί παραβρισκόμενοι με φροντίσανε και αμέσως με το αστυνομικό αυτοκίνητο που βρέθηκε εκεί με μετέφεραν στο νοσοκομείο της πόλης.

Οι εφημερεύοντες γιατροί και το νοσηλευτικό προσωπικό κινητοποιήθηκαν αστραπιαία.

Άλλοι μου προσφέρανε τις πρώτες βοήθειες, άλλοι ενημέρωσαν το εφημερεύον νοσοκομείο Ιωαννίνων Χατζηκώστα για το περιστατικό και με συνοδεία γιατρού και παρά την κακοκαιρία, σε σύντομο χρονικό διάστημα βρέθηκαν στα Γιάννινα στο Νοσοκομείο.

Οι εκεί εφημερεύοντες γιατροί και το νοσηλευτικό προσωπικό, ενημερωμένοι από τους γιατρούς της Κόνιτσας μπορώ να πω ότι σε μηδέν χρόνο μου κάνανε τις ενδεδειγμένες εξετάσεις (αιματολογικά-ακτινολογικά), στη συνέχεια έγινε εισαγωγή στην

χειρουργική κλινική, όπου η παρακολούθηση, για 24 προληπτικές ώρες ήταν εντατική.

Μετά αφού διαπιστώθηκε ότι το περιστατικό ήταν ελαφριάς μορφής, επέστρεψα στο σπίτι μου.

Έπειτα απ όλα αυτά, θεωρώ ιερή υποχρέωση προσωπικά να ευχαριστήσω τους γιατρούς και προσωπικό νοσηλευτικό και των δύο νοσοκομείων γιατί πιστεύω πρώτα η ανθρωπιά και παράλληλα η επιστήμη μετράει για τον ασθενή - και πως με τέτοια άψοχη συμπεριφορά στον ανθρώπινο πόνο σώζονται ζωές.

Με τέτοιου είδους συμπεριφορά, πώς είναι δυνατόν οι γιατροί μας, το νοσηλευτικό προσωπικό κάθε νοσοκομείου να μην αποκτήσουν την εμπιστοσύνη των ασθενών και κατ' επέκταση του κόσμου;

Και αν είναι δυνατόν οι ασθενείς να μη λένε τα καλύτερα λόγια για αυτούς.

Τελειώνοντας, ευχαριστώ όλους, για ότι κάνανε για μένα και το παράδειγμα όλων αυτών ας γίνει παράδειγμα προς μίμηση.

B.N.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Οικόπεδο, γωνιακό 1.300 τετρ. μέτρων με οικοδομή 380 τετρ. μέτρα. που στεγάζεται σήμερα το Αστυνομικό Τμήμα Κονίτσας, με μηνιαίο μίσθωμα 150.000 δρχ.

Οικοδομούνται συνολικά 1.040 τετρ. μέτρα σύν τα υπόγεια.

Πληροφορίες: 01 7517136 - 7525301

ΕΦΥΓΕ ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝΑΣ!

Πέθανε στις 9 του Φλεβάρη και κηδεύτηκε στην ιδιαίτερα του πατρίδα τη Λιβαδειά, ο πολυγραφότατος και γλαφυρότατος ιστορικός συγγραφέας Τάκης Λάππας. Ένας σεμνός άνθρωπος, ένας αληθινός Έλληνας κι ένας σωστός πατριώτης με βαθιά ελληνική παιδεία και μ' ένα, σπάνιο για τους καιρούς μας ήθος. Θα μου πείτε, βέβαια, εμείς οι άλλοι δεν είμαστε Έλληνες; Ασφαλώς, όχι όλοι.

Δυστυχώς, οι περισσότεροι, σήμερα, άνθρωποι του πνεύματος και της Τέχνης μάχονται την πατρίδα τους και το αρχαίο Ελληνικό πνεύμα. Κι είναι αυτοί ανθέλληνες, βωμολόχοι, ανώμαλοι, διαστρεβλωμένοι και προπαγανδιστές ξένων ιδεών. Θηλυπρεπείς άνθρωποι, αρχαιομάχοι και πολέμιοι της αρχαίας φιλοσοφίας οπαδοί του υπερρεαλισμού και του σουρελισμού καθώς και πολλών άλλων σχιζοφρενικών ψυχοπαθητικών "σχολών".

Έφυγε λοιπόν, ένας μεγάλος Έλληνας συγγραφέας, γνωστότατος στο Πανελλήνιο από το ογκώδες και σημαντικό του έργο. Ο συγγραφέας που ανάστησε, με επισταμένη την έρευνα και αμέτρητο μόχθο, τις ηρωικές μορφές το 1821 και της Κλεφτουριάς και ξαναπολέμησε πλάϊ τους με το μελάνι τις καρδιάς του και ξαναχτύπησε μαζί τους εχθρούς της πατρίδας μας και του ελληνισμού κι ανέβασε τις μορφές αυτές ψηλά, ο Τάκης Λάππας, εκεί που

τους άξιζε. Τους αποκατέστησε γιατί, η ατομική και ξένη συμφεροντολογία τους κυνήγησε κι άλλους σκότωσε με δόλιο τρόπο, άλλους τους πέρασε από δίκη κι άλλους τους έστειλε στις φυλακές, Αντρούτσο, Καραϊσκάκη, Κολοκοτρώνη, Νικηταρά, Πλαπούτα και πολλούς άλλους.

Πρωταγωνιστές σ' όλες τις παραπάνω εγκληματικές πράξεις ήταν οι δύο καταχθόνιοι Μαυροκορδάτος και Κωλέπτης και στη συνέχεια οι Βαυαροί.

Ο Τακης Λάππας υπηρέτησε ισάξια όλα τα είδη του λόγου με υπευθυνότητα και ευσυνειδησία. Ξεχώρισε και στάθηκε σ' ένα επίπεδο υψηλό, ως ένας συγγραφέας ασυμβίβαστος με την αδικία και τους εχθρούς της πατρίδας του. Τα ογδόντα έξι του, περίπου, έργα, έργα πνευματικής ευθύνης και ανύψωσης, αποτελούν την ιστορική υποθήκη που άφησε σ' εμάς και στις ερχόμενες γενιές. Γι' αυτό ο Τακης Λάππας δεν πέθανε! Ζει και, θα ζει!

Όσον αφορά για την απουσία των Υπουργείων Πολιτισμού και Παιδείας, καθώς και του Πνευματικού Κέντρου Ρουμελιωτών, πιστεύουμε πως αυτό ήταν, μάλλον, τιμή για τον Τάκη Λάππα. Αλλωστε, δεν πέθανε κανένας ποδοσφαιριστής ή μπουζουξής για να παρευρεθούν. Ένας ΛΑΠΠΑΣ πέθανε. Αισχύνη και μόνο Αισχύνη!

Βασίλης Λαμνάτος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις 2/3, τα μικρά παιδάκια γιόριταν στο Δημαρχείο της Κόνιτσας τις Απόκριες με χορούς σε μια χαρούμενη ατμόσφαιρα.

- Την παραμονή 3/3, ομάδα καρναβαλιστών με κομπανία λαϊκών οργάνων βγήκαν στην Αγορά κατά το έθιμο. Από μέρες πριν, μέλη του Συλλόγου αναβίωσης παλιών εθμίων με τον ακούραστο, πρόεδρό τους Ι. Παγουρτζή δούλευαν στα γραφεία του Συλλόγου για να ετοιμάσουν τα άρματα και τα σχετικά νούμερα. Δυστυχώς την Κυρακή έβρεχε και χιόνισε στα βουνά, οπότε η παρέλαση αναβλήθηκε για την Καθαροδευτέρα που ήταν καλύτερη μέρα.

- Με αναλαμπές λιακάδας και βροχές με χιόνια στα βουνά πέρασε και το δεύτερο δεκαήμερο του Μάρτη.

- Στις 18/3 κήκε στο Μάζι το σπίτι του Γιάννη Λάππα. Η πυροσβεστική έφτασε, ως συνήθως, στο τέλος για ... τρισάγιο στ' αποκαΐδια. Να δούμε πότε, επιτέλους θα εγκατασταθεί στην Κόνιτσα Πυροσβ. Υπηρεσία.

- Στις 18/3 έγινε στο κέντρο "Πανόραμα" στην Κόνιτσα, ο χορός του Πολιτιστικού Συλλόγου Ελευθέρου, με μεγάλη επιτυχία.

- Στις 24/3, παραμονή της μεγάλης Επετείου έγιναν ομιλίες σ' όλα τα Σχολεία της Κόνιτσας και όμορφη γιορτή στο Γυμνάσιο Λύκειο, καθώς και κατάθεση στεφανιών στο Μνημείο των πεσόντων από τους μαθητές.

Στις 25. μετά τή Δοξολογία στο Ναό του Αγ. Κοσμά, έγινε επιμνημόσυνη δέηση στο Μνημείο, έξω από το Δημαρχείο και στις 11.30 η καθιερωμένη παρέλαση μαθητών και τμήματος Στρατού.

Στις 12 π.μ., στην αίθουσα τελετών του Δήμου, διαβάστηκε ο πανηγυρικός της ημέρας από τον ομιλητή δ/ντή του Γ' Δημ. Σχολείου κ. Παπαγ. Ντεντόπουλο και προσφέρθηκαν γλυ-

κά στους πολίτες από το Δημ. Συμβούλιο.

Η γιορτή τελείωσε με χορούς από μαθητές στην Κεντρική πλατεία της πόλης.

- Μετά από παγωνιά που έκανε ζημιά στα οπωροφόρα δένδρα και το δυνατό άνεμο που χάλασε ακόμα και σκεπές σπιτιών, ξημερώνοντας στις 31 του μήνα έπεσε αρκετό χιόνι στην επαρχία Κόνιτσας. Στην πόλη ξεπέρασε τα δέκα εκατοστά.

- Συνεχίστηκε κι αυτό το μήνα η ροή των λαθρομεταναστών από την Αλβανία παρά τις δυσμενείς συνθήκες και την επιτήρηση των συνόρων.

- Ο φετινός Μάρτης σε αντίθεση με το Φλεβάρη που είχε αρκετές λιακάδες, ήταν πολύ άγριος, επαληθεύοντας τις παροιμίες, Μάρτης, γδάρτης ... φύλαγε ξύλα για το Μάρτη, να μην κάψεις τα παλούκια κ.ά.

- Ο Μάρτης, τελικά, μας αποχαιρέτησε με ένα χιόνι στις 31, περίπου δέκα εκατοστά στην Κόνιτσα και πολύ περισσότερο στα χωριά.

- Την 1η Απριλίου έγινε στο Δελβινάκι η ενθρόνιση του νέου Μητροπολίτη "Δριυνουπόλεως Πωγωνιανής και Κονίτσης" κ. Ανδρέα Τρεμπέλα.

Μετά το Δελβινάκι, ο νέος Μητροπολίτης έριξε τρισάγιο στον τάφο του Σεβαστιανού στη Μολυβδοσκεπάστη και το απόγευμα έφτασε στην Κόνιτσα, όπου έγινε η τελετή υποδοχής και δεξίωση στο Δήμο.

- Η κακοκαιρία συνεχίστηκε και το πρώτο δεκαπενθήμερο του Απρίλη, με βροχές, παγωνιές και χιόνια στα βουνά.

- Στις αρχαιρεσίες της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων Επαρχίας Κόνιτσας, που έγιναν στην Αθήνα, εκλέχθηκαν οι εξής:

Μιχ. Μαρτσέκης, Πρόεδρος - Θ.

Ζιώγας, Αντιπρόεδρος - Νίκη Γκοντουβά, Γ. Γραμματέας - Δημ. Σδούκος, Ταμίας - Χριστ. Χολέβας, Έφορος - Γ. Λάμπρου, Έφορος αναπληρ. και Αρ. Μπλιθικιώτης - Γ. Δερμιτζάκης - Στυλ. Νούτσης, Μέλη. (Ευχόμαστε στο νέο Συμβούλιο επιτυχία στο έργο του).

- Αρκετός κόσμος πέρασε τις ημέρες του Πάσχα στην Κόνιτσα και γενικά σε όλη την επαρχία. Ξενοδοχεία και νοικιαζόμενα σπίτια γέμισαν και αρκετοί ανέβηκαν προς το μοναστήρι του Στομίου και στις χιονισμένες βουνοκορφές. Στην έξοδο προς την επαρχία φαίνεται πως συνετέλεσε και η καλοκαιρία των ημερών.

- Ο φετινός Απρίλης είχε αρκετές βροχές, κρύο και χιόνια στα βουνά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Μέσα από το περιοδικό "Κόνιτσα" θέλω και δημόσια να ευχαριστήσω την: "Τράπεζα αίματος Κόνιτσας" γιατί κατά την εγχείρηση καρδιάς που έκανα στο νοσοκομείο "ΥΓΕΙΑ", μου πρόσφερε πέντε μπουκάλια αίμα.

Επίσης θέλω να ευχαριστήσω τη συμπατριώτισσά μας καρδιολόγο κ. Ειρήνη Σταματάκη-Οικονόμου, καθώς τους γιατρούς και το προσωπικό του Νοσοκομείου και όλους τους φίλους που με βοήθησαν και συμπαραστάθηκαν στη δύσκολη στιγμή της ζωής μου.

Κυρολίβανος Δημήτριος

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις:

- Ο Πέτρος και η Βαρβάρα Χαλούλου στην Κόνιτσα, απόχτησαν στις 9/3 αγοράκι (το τρίτο παιδί τους).

- Στα Γιάννινα, ο Βαγγέλης Μπλιθικιώτης και η Πολυξένη Τζιάλλα, απόχτησαν στις 18/3 κοριτσάκι.

- Ο Θεόδωρος Λιαράτσικας και η Σοφία Κολόκα στη Λάρισα απόχτησαν κοριτσάκι.

- Στην Αθήνα, ο Δημήτρης και η Ευανθία Καλτσούνη απόχτησαν, στη

1/4 κοριτσάκι.

- Στις 17/4 απόχτησαν στη Βέροια κοριτσάκια (δίδυμα). Θανάσης και η Διελεχτή Σταυρίδη.

Θάνατοι:

- Στις 28/1 πέθανε στην Αθήνα ο Γρηγόρης Τσάγκας.

- Στις 7/3 πέθανε στο Νικάνορα η Μάρθα Σπύρου, ετών 81.

- Στις 8/3 πέθανες στην Αγ. Παρασκευή η Αγγελική Τέλη ετών 59

- Πέθανε και κηδεύτηκε στη Θεσ/νίκη η Φουρκιώτισσα Αγόρω Μπελίτσου στις 8/3, σε ηλικία 79 ετών.

- Στην Πυρσόγιαννη πέθανε σε ηλικία 79 ετών η Ανδρομάχη Περώνη, στις 9/3.

- Στις 25/3 πέθανε στην Πουρνιά η Ουρανία Κυριακούλη, ετών 87 και την ίδια μέρα στη Φούρκα η Ευαγγελία Κίτση, ετών 88.‰

- Στις 3/4 πέθανε στο Μεσοβούνι ο Λάζος Μουκοβίνας.

- Στο Μάζι πέθανε στις 13/4 ο Αλέξιος Λάμπας, ετών 86.

- Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στην Κόνιτσα ο Παλιοσελίτης Γεώργιος Μούχας, 85 ετών.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

- Στη μνήμη της μητέρας της Ευαγγελίας Παπαϊωάννου-Μάρραιη και της φίλης της Ευαγγελίας Γεωργιάδου, που έφυγε από τη ζωή πρόσφατα στην Αθήνα, ο Γεώργιος Μάρραιη προσφέρει στο περιοδικό "Κόνιτσα" το ποσό των 10.000 δρχ.

- Στη μνήμη της Μάρθας Σπύρου από το Νικάνορα, που πέθανε πρόσφατα, ο γιός της Βασίλης και η σύζυγός του Χρυσάνθη προσφέρουν στο περιοδικό μας το ποσό των 10.000 δρχ.

- Με τη συμπλήρωση δυο χρόνων από το θάνατο της Χρύσας β. Μπάκα, ο σύζυγός της Βασίλειος προσφέρει στο περιοδικό μας το ποσό των 5.000 δρχ. στη μνήμη της.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Σύλλογος Ηπειρωτών "ο ΣΜΟΛΙΚΑΣ"
U.S.A. Δολ. 120

	Δρχ.		
Σπύρου Βασ. Γερμανία	5,000	Εξάρχου Γ. Αθαν. Πηγή	2.500
Καρακώστα Ελένη U.S.A.	5.000	Περλέρου Φωτεινή Λάρισα	1.000
Σκούφης Γεωργ. Κόνιτσα	2.000	Λυμπερόπουλος Νικ. Εύβοια	3.000
Μούσιος Χαρ. Λαγκάδα	1.500	Σδράλης Αναστ. Γρεβενά	2.000
Παπασπύρου Αντιγόνη Αετόπετρα	2.000	Ραμαντάνης Δημ. Γρεβενά	2.000
Μίσσιου Μίρα Κόνιτσα	1.500	Σπανός Σωτ. Άρτα	3.000
Παπαμιχαήλ Θωμάς Κόνιτσα	2.000	Νομικός Νικ. Λάρισα	3.000
Φασούλης Απόστ. Κόνιτσα	5.000	Κατσούκης Αντ. Ηγουμενίτσα	2.000
Σπανός Νικ. Κόνιτσα	1.000	Πασσιάς Χρ. Ηλιόραχη	2.000
Μπάρμπας Παναγ. Κόνιτσα	2.000	Παρασκευάς Αντ. Μάζι	1.000
Ζήδρος Βασλ. Κόνιτσα	1.000	Μπακόλας Θεοφ. Νικάνορας	2.000
Δήσιος Γεωργ. Κόνιτσα	1.500	Αποστόλου Ανδρ. Πάπιγκο	1.500
Οικονόμου Σπυρ. Κόνιτσα	1.000	Πηγαδά Χαρίκλεια Λαμία	2.000
Εζνεπίδη Αντωνία Κόνιτσα	2.000	Παπαδημητρίου Χαρ. Ζέρμα	2.000
Μουλαϊδης Θωμάς Κόνιτσα	2.000	Κοτόπουλος Αθαν. Μελισσόπετρα	3.000
Μπακόλας Σωτ. Κόνιτσα	2.000	Τασούλα Παναγ. Τρίκαλα	1.500
Κούγιας Παναγ. Κόνιτσα	2.000	Μάκκας Γεώργ. Αμάραντος	1.500
Σπανός Πασχ. Κόνιτσα	1.500	Ντέμος Ιωαν. Κλειδωνιά	1.500
Μάλιακας Χρ. Κόνιτσα	2.000	Νάτσης Παναγ. Κύπρος	5.000
Καβελίδης Χρ. Κόνιτσα	1.000	Οικονόμου Ευαγγ. Δίστρατο	2.000
Πορέτσης Μηνάς Εξοχή	2.000	Καρατζήμος Δημ. Δίστρατο	2.000
Μπανάς Γεώργ. Δράμα	4.000	Βακόλας Γεωργ. Κλειδωνιά	2.500
Ζούνης Χρ.. Θεοτόκος	1.000	Τσούβαλης Χρ. Κρήτη	2.000
Γκόγκος Χρ. Θεσ/νίκης	3.500	Καρράς Τάσιος Ηλιόραχη	1.500
Ζούνης Ιωάν Θεοτόκος	1.500	Καρράς Χρ. Ηλιόραχη	1.500
Βασιλόπουλος Αθ. Κοζάνη	1.000	Παππά Μάγδα θεσ/νίκη	1.000
Σκούφιας Δημοσθ. Γιάννινα	1.000	Ριστάνης Απ. Μολυβοσκέπαστο	2.000
Δήμου Ηλίας Πηγη	2.000	Φιλοπρ. Συλλ. Μαζίου	1.500
Πήχας Βασ. Κιάτο	1.000	Ιερ. Νάκος Αποστ. Κόνιτσα	2.000
Ανδρεάδης Χρ. Αθήνα	1.000	Κολόκας Παν. Κόνιτσα	2.000
Μπάρμπας Σωτ. Αθήνα	1.500	Τζιάλλας Φωτ. Κόνιτσα	1.500
Γεράσης Σπυρ. Αθήνα	1.000	Πηγαδάς Αναστ. Κόνιτσα	2.000
Λασπονίκου Λουκία Αθήνα	1.000	Γκαραβέλας Χριστοφ. Κόνιτσα	2.000
Δήσιος Χρ. Αθήνα	1.500	Ιερ. Καλλιντέρης Χρ. Κόνιτσα	1.000
Αθανασόπουλος Κων. Αθήνα	2.000	Μάλιακας Στ. Κόνιτσα.	2.000
Μπόγδος Χρ. Αθήνα	1.500	Τσαρούχης Ιωαν. Κόνιτσα	3.000
Κρέτσης Ζωτ. Αθήνα	1.000	Αμπάζ Χατέμ Κόνιτσα	1.000
Τσερώνης Μιχ. Αθήνα	1.500	Λάκκας Κων. Κόνιτσα	2.000
Ρούμπας Νικ. Αθήνα	2.500	Ζδράβος Δημ. Κόνιτσα	1.000
Σπανού Σπυριδούλα Αθήνα	1.500	Μπούνας Ευαγγ. Κόνιτσα	2.000
Σπανός Βασ. Αθήνα	1.500	Αθανασίου Σπ. Κόνιτσα	1.500
Σπανός Σπυρ. Αθήνα	1.500	Ξάνθος Απ. Γιάννινα	2.000
Παππάς Γεώργ. Αθήνα	2.000	Παπαζήσης Ηλ. Γιάννινα	2.000
Παπακώστα Εύη Αθήνα	1.000	Τζάλλας Ευαγγ. Γιάννινα	2.000
Τζήμος Μηνάς Ελεύθερο	1.500	Παπανικολάου Μαριάνθη Αθήνα	4.000
Κεφάλας Αλεξ. Πηγή	1.500	Τάτσης Αθαν. Αθήνα	3.000
Φασούλης Χ. Κων. Κεφαλοχώρι	2.500	Πριμηκύρης Χριστοδ.	2.000
Ζήδρου Δήμητρα Γιάννινα	1.000	Κίτσιος Φωτ. Αθήνα	3.000
Τζουμάκας Βασ. Νικάνορας	2.000	Γκότζος Δημ. Αθήνα	2.000
Κοτσιαύτης Ευαγγ. Μάζι	1.500	Σιακφά Λευκ. Αθήνα	1.000
Αθανασόπουλος Αποστ. Οξυά	2.000	Γαλάνης Σπ. Αθήνα	1.000
Σοϊλού Σελήμ Κομοτηνή	1.500	Κοτόπουλος Στ. Αθήνα	3.500
Παπαδημητρίου Ιωαν. Ζέρμα	1.500	Κράλιος Κων. Αθήνα	3.000
Κόντος Ευαγγ. Πηγή	2.000	Παγανιά Βαρβ. Αθήνα	2.000
Δούκας Θωμάς Καστανέα	1.000	Πολίτης Γεωργ. Αθήνα	1.500
Μιχώτας Ελευθ. Παλιοσέλι	1.000	Λύτας Γεωργ. Αθήνα	3.000
Γρέντζιος Γεώργ. Παλιοσέλι	1.000	Αηδόνης Αναστ. Αθήνα	3.000
Κουρτίνος Στερ. Παλιοσέλι	2.000	Νίκου Ευθ. Αθήνα	2.000
		Γκόγκος Ιωάν. Αθήνα	1.500
		Ζώτος Δημ. Γιάννινα	1.000
		Φράγκος Χρ. Αθήνα	2.000
		Ξάνθος Μιχ. Αθήνα	5.000

Π. ΤΣΙΟΥΡΗΣ - Χ. ΕΞΑΡΧΟΥ Ο.Ε.

Διαμερίσματα - Καταστήματα

Αντιπαροχαί

πλάνη 4-6
ωάννινα

Τηλ. 32989-33207

Fax 33207

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8 ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39817
ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΤΗΛ. ΣΠΙΤΙΟΥ 70153

Δέχεται καθημερινά: Πρωί 9.30 - 12 -- Απώγευμα 5.00 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού

**HOTEL "ΑΩΟΣ,,
RESTAURANT - BAR**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

Μ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ. 426.951

ΠΑΤΡΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Δημήτριος Ν. Καζαμίας

Εμ. Μπενάκη 24

Τηλ. 3627 - 725

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ
ΕΠΙΣΤ. ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΤΟΥ "ΥΓΕΙΑ"

ΘΕΜΙΔΟΣ 4 - 151 24 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΑΛΟΙΑΣ 23 - 151 25 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΠΕΥΤ., ΤΕΤ., ΠΕΜΠ. 6 - 8 Μ.Μ.
ΝΤΕΒΟΥ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 61 22 823
ΤΗΛ. "ΥΓΕΙΑ" 68 27 940
ΤΗΛ. ΑΝΑΓΚΗΣ 36 47 021
ΟΙΚΙΑ - FAX 61 22 908
ΤΗΛ. ΚΙΝΗΤΟ 094 392 273

Dr ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΤΣΗΣ
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ
Τ. ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ 'ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ'
ΕΠΙΜΕΛ. ΝΟΣΟΚ. "ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΩΝ"

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΣΟΛΩΝΟΣ 86
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ. 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5-8 Μ.Μ.
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΟΙΚΙΑ ΚΑΣΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΩ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 9701 285

ΠΑ-ΒΟ Ο.Ε.

ΠΙΠΛΑ ΚΟΥΖΙΝΑΣ

Ίδης Ανδρέας - Βόσιος Μηνάς

ση: αρχ. μουσ. 17 (μπαρούφα γωνία) τηλ. 816.304

αία: Τριανταφυλλοπούλου 19α - Τούμπα τηλ. 932735

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Ενοικιαζόμενα δωμάτια με ατομικά
μπάνια και με ιδιωτικό πάρκιν

• Παραδοσιακό Στυλ

ΧΟΥΣΘΣ ΚΩΝ)ΝΟΣ

Τηλ. (0655) 23288

Κόνιτσα

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΙΔΗΣ

ΝΙΤΣΑ

νω στον Εθνικό Δρόμο)

Τηλ. 0655/22867

«ΚΟΝΙΤΣΑ

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΡΟΥΛΟΖΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΔΟΣΤΡΟΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΤΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΡΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ. 5138315